

PLANERINGSUNDERLAG

BILAGA

ÖP2030
Översiktsplan för Piteå

Piteå kommun

Där denna symbol förekommer finns mer information att hämta. Alla handlingar som hör till översiktsplanen hittar du på:
www.pitea.se/oversiktsplan

Vad är en översiktsplan?

Enligt plan- och bygglagen (PBL) ska varje kommun ha en aktuell översiktsplan som omfattar hela kommunens yta. Översiktsplanens syfte är att ge vägledning och stöd i beslut kring hur mark, vatten och bebyggd miljö ska utvecklas, bevaras och användas.

Planen är inte rättsligt bindande, men är tyngre än andra beslutsunderlag genom sin förankring i en planeringsprocess som garanterar samråd och insyn.

Översiktsplanen lägger fast långsiktiga övergripande strategier. Den ska fungera som ett stöd för det interna arbetet och ge riktlinjer för detaljplans- och bygglovshantering, vilket

innebär att den måste vara aktuell och spegla politiska bedömningar.

I Piteå är målet att översiktsplaneringen ska vara en kontinuerlig process där kommunfullmäktige en gång under varje mandatperiod tar ställning till om översiktsplanen är aktuell. Denna översiktsplan omfattar utvecklingen i kommunen i första hand fram till och med 2030, men innehåller även tankar på fortsatt utveckling.

Du hittar mer information kring översiktsplaner på
www.pitea.se/oversiktsplan

Läsanvisningar

Tidigare har Piteå haft en översiktsplan indelad i tre områden, Stadsbygd (2001), Landsbygd (2007) och Skärgård (2004). ÖP2030 ersätter dessa handlingar och beskriver önskvärd utveckling inom hela kommunen. Hela planen med kartor och bilagor kan ses på www.pitea.se/oversiktsplan

ÖP 2030 består av följande handlingar:

BILAGA
PLANERINGSUNDERLAG
Planeringsunderlaget visar nuläget, var är kommunen idag i sitt arbete, vilka förutsättningar finns att jobba med.

BILAGA
KONSEKVENSER
Bilagan visar konsekvenserna av strategierna och förändringarna i mark- och vattenanvändningen samt en bedömning mot nollalternativet.

BILAGA
SÄRSKILT UTLÅTANDE
Särskilt utlåtande är en sammanställning samt svar på inkomna synpunkter under utställning ÖP 2030. Länsstyrelsens granskningsyttrande finns med i sin helhet.

Tematiskt tillägg: Vindbruksplan

Översiktsplan 2030

Projektledning: David Sundström, Jessica Nilsson, Frida Åkerström och Maria Öberg

Layout: Eva Lestander

DIGITALT KARTVERKTYG
www.pitea.se/oversiktsplan/karta

Där denna symbol förekommer finns hänvisning var mer information att hämtas.

Där denna symbol förekommer har viktiga hållbarhetsaspekter kopplat till avsnittet tydliggjorts. Alla strategier som redovisas ska genomsyras av hållbarhets-kriterierna, social- ekologisk och ekonomisk hållbarhet. All planering utgår från dem.

Innehåll

1	Befolkningsutveckling.....	1
2	Riksintressen och andra intressen av nationell betydelse.....	3
2.1	Kulturmiljövård (MB 3 kap 6§).....	3
2.2	Naturvård samt Natura 2000-områden (MB 3 kap 6 § samt 7 kap 27-29 §§).....	4
2.3	Friluftsliv och kustturism (MB 3 kap 6 § samt 4 kap 1-2 §§).....	5
2.4	Rennäringen, yrkesfisket eller vattenbruk (MB 3 kap 6 § samt 4 kap 5 §).....	5
2.5	Kommunikationsanläggningar (MB 3 kap 8 §).....	5
2.6	Elproduktion och distribution (MB 3 kap 8 §).....	7
2.7	Vattenförsörjning (MB 3 kap 8 §).....	7
2.8	Totalförsvaret (MB 3 kap 9 §).....	7
2.9	Vindbruk (MB 3 kap 8 §).....	7
2.10	Jord- och skogsbruk (MB 3 kap 4 §).....	7
2.11	Värdefulla ämnen och material (MB 3 kap 7 §).....	8
3	Bostäder och byggande.....	9
3.1	Bebyggelseutveckling i Piteå.....	9
3.2	Bebyggelsestrukturens utveckling.....	10
3.3	Sammanfattning bebyggelseutvecklingens huvudsakliga inriktning 2015-2020.....	11
4	Stadens gestaltning.....	12
5	Grönstruktur.....	13
5.1	Grönstrukturen i översiktsplanen.....	13
5.2	Grönstruktur utgångspunkter och innehåll.....	13
6	Kultur- och Fritid.....	15
6.1	Friluftsområden.....	15
6.2	Idrotts- och fritidsanläggningar.....	16
6.3	Övriga ytor för fritidsaktiviteter.....	16
6.4	Anläggningar för kultur.....	17
6.5	Föreningslivet i Piteå.....	17
7	Kulturmiljö.....	18
7.1	Kulturvärden i Piteå.....	18
7.2	Byggnadsminnen.....	18
7.3	Riksintressen för kulturmiljövården.....	19
7.4	Fornlämningar.....	19
7.5	Länsstyrelsens kulturmiljöprogram.....	19
7.6	Bevarandeprogram för odlingslandskapet.....	23
7.7	Kulturmiljöprogrammet Husera.....	23

8	Teknisk försörjning.....	24
8.1	Vatten.....	24
8.2	Avfallshantering.....	30
8.3	IT-kommunikation.....	35
9	Klimat och energi.....	38
9.1	Energiförbrukning.....	39
9.2	Elproduktion.....	40
9.3	Vindkraft.....	40
9.4	Vattenkraft.....	41
9.5	Elproduktion med gasmotor.....	41
9.6	Mottryck inom processindustrin.....	41
9.7	Solenergi.....	41
9.8	Kraftnät.....	42
9.9	Kapacitet och energiintensiva etableringar.....	43
9.10	Smarta Elnät.....	44
9.11	Fjärvärmeproduktion.....	45
9.12	Kapacitet och utbyggnadsmöjligheter för fjärvärmenät kopplat till planerad bebyggelse i ÖP 2030.....	45
9.13	Närvärme.....	45
9.14	Nyttjande av returvärme.....	45
9.15	Lokala koldioxidutsläpp.....	46
9.16	Fossiloberoende fordonsflotta 2030.....	47
10	Miljö, hälsa och säkerhet.....	48
10.1	Luftmiljö.....	48
10.2	Miljö kvalitetsnormer för luft.....	48
10.3	Radon.....	48
10.4	Förorenade områden.....	49
10.5	Ras, skred och översvämning.....	50
10.6	Buller och bebyggelseplanering.....	52
10.7	Skydd mot olyckor.....	53
10.8	Klimatanpassning.....	54
11	Hållbara resor och transporter.....	56
11.1	Bakgrund.....	56
11.2	Nuläge.....	56
11.3	Trafikens omfattning.....	63
12	Havet, Vattnen och naturen i Piteå.....	70
12.1	Natur.....	70

12.2	Skärgården.....	70
12.3	Stads- och tätortsnära natur.....	70
12.4	Växter i Piteå.....	71
12.5	Djur i Piteå.....	71
12.6	Rödlistade arter.....	72
12.7	Naturen som tillgång och resurs.....	72
12.8	Naturen i samhällsbyggnaden.....	73
12.9	Områden med kända naturvärden.....	73
12.10	Naturskyddade områden.....	74
12.11	Sulfdjordar.....	77
12.12	Naturen kopplat till friluftslivet och besöksnäringen.....	77
12.13	Utmaningar och förbättringsområden.....	79
12.14	Se havet!.....	80
12.15	Tysta områden.....	81
12.16	Planering av kommunal mark.....	81
12.17	Skogsbruk på kommunal mark.....	82
12.18	Skötsel på kommunal mark.....	82
12.19	Förvärv och försäljning av kommunal mark.....	83
13	Vattnet.....	84
13.1	Vattenförvaltningen.....	84
13.2	Miljö kvalitetsnormer för vatten.....	84
13.3	Vattenmiljöer i Piteå.....	85
13.4	Skärgården och havet.....	85
13.5	Fastlandets sjöar och vattendrag.....	88
14	Materialförsörjning.....	91
15	Näringsliv och sysselsättning.....	92
15.1	Tillväxtområden.....	93
15.2	Utveckling 1985-2012.....	93
15.3	Framtida mark- och lokalbehov.....	95
15.4	Areella näringar.....	97
15.5	Planförslaget fram till år 2030.....	97
15.6	Verksamhetsområden.....	98
16	Hållbar utveckling utifrån socialt perspektiv.....	105
16.1	Bostäder och byggande ur ett hållbarhetsperspektiv.....	105
16.2	Gestaltning ur ett hållbarhetsperspektiv.....	106
16.3	Grönstruktur ur ett hållbarhetsperspektiv.....	106

16.4	Kultur och fritid ur ett hållbarhetsperspektiv.....	107
16.5	Tekniskförsörjning ur ett hållbarhetsperspektiv.....	107
16.6	Kulturmiljö ur ett hållbarhetsperspektiv.....	108
16.7	Klimat och energi ur ett hållbarhetsperspektiv.....	108
16.8	Resor och transporter ur ett hållbarhetsperspektiv.....	108
16.9	Havet, vattnet och naturen ur ett hållbarhetsperspektiv.....	110
16.10	Näringsliv och sysselsättning ur ett hållbarhetsperspektiv.....	111
17	Temakartor.....	113
17.1	Riksintressen.....	113
17.2	Riksintresse/Offentliga intressen.....	114
17.3	Riksintresse Friluftsvärden.....	115
17.4	Riksintresse Kulturmiljövärden.....	116
17.5	Riksintresse Kulturmiljövärden.....	117
17.6	Riksintresse Naturvärden.....	118
17.7	Hänsynsområden.....	119

Översiktsplan Piteå 2030

Underlag

Nedanstående handlingar är i någon form politiskt antagna och utgör underlag för översiktsplanen Piteå 2030.

Befintliga styrdokument

- Bevarandeplan för naturvärden på kommunal mark (1998-11-30)
- ÖP Stadsbygd (antagen 2001-10-15), upphör att gälla i och med antagande av Översiktsplan 2030
- ÖP Skärgård (antagen 2004-03-22), upphör att gälla i och med antagande av Översiktsplan 2030
- ÖP Landsbygd (antagen 2007-12-17), upphör att gälla i och med antagande av Översiktsplan 2030
 - Infjärdens landsbygdsområde (2007-12-17), upphör att gälla i och med antagande av Översiktsplan 2030
 - Rosviks landsbygdsområde (2007-12-17), upphör att gälla i och med antagande av Översiktsplan 2030
 - Norrfjärdens landsbygdsområde (2007-12-17), upphör att gälla i och med antagande av Översiktsplan 2030
 - Pite älvdals landsbygdsområde (2007-12-17), upphör att gälla i och med antagande av Översiktsplan 2030
 - Markbygdens landsbygdsområde (2007-12-17), upphör att gälla i och med antagande av Översiktsplan 2030
 - Pite södra landsbygdsområde (2007-12-17), upphör att gälla i och med antagande av Översiktsplan 2030
- Policy för Piteå kommuns bostadspolitik (antagen 2006-05-22)
- Avfallsplan 2010-2020 (antagen 2010-05-17)
- Piteå kommuns riktlinjer för parkering (antagen 2010-06-07)
- Plan för offentlig belysning (antagen 2010-11-15)
- Klimat- och Energiplan (antagen 2010-12-20), upphör att gälla i och med antagande av Översiktsplan 2030 samt Plan för hållbarhet).
- Gång- och cykelplan (antagen 2011-03-21)
- Tillväxtprogram för Piteå kommun 2011-2015 (antagen 2011-09-19)
- Biblioteksplan (2012-05-14)
- Handlingsprogram för förebyggande verksamhet till skydd mot olyckor (antaget 2012-06-25)
- Plan för rätt fart i Piteå (antagen 2012-10-15)
- Vindbruksplan (antagen 2014-03-17)
- Plan för Hållbarhet (antagen 2015-06-08)

Genomförda utredningar

- Sammanställning av tidiga dialoger (2015), framtaget som underlag till Översiktsplan 2030.
 - Skärgårdsstrategi (2015), framtaget som underlag till Översiktsplan 2030.
 - Landsbygdsstrategi (2015), framtaget som underlag till Översiktsplan 2030.
 - Fotbollsutredning (2013)
 - Sporthallsutredning (2012)
 - Inventering badplatser (2012)
 - Parkeringsutredning (2015)
 - Resvaneundersökning (2011)
 - Gång- och cykelplan (2011)
 - Trafikutredning (2014)
 - Handelsutredning (2014)
 - Branschutvecklingsanalys (2014)
 - Näringslivsanalys (2015)
 - Samverkan med civilsamhället (2012)
 - Utredning isbanor (2010)
 - Fiskeguide (2014)
 - Nulägesanalys inför trafikstrategi (2013)
 - Lokalutredning föreningsägda lokaler
 - Utvecklingsprogram Öjebykyrkstad (2015)
 - Plan för Hållbarhet (2015)
- **Pågående utredningar/styrdokument ännu ej antagna**
 - Stadsmiljöprogram
 - Friluftspan
 - Kollektivtrafikutredning
 - Grönstruktur för Piteå

I Befolkningsutveckling

Idag har Piteå en positiv befolkningsutveckling. Folkmängden i kommunen har de senaste 25 åren (1989-2014) ökat med 5 procent. Från 39 516 invånare år 1989, till 41 508 invånare år 2014. Piteå, tillsammans med Luleå, tillhör de två kommuner i länet som ökat sin befolkning under perioden. Luleå kommun ökade sin folkmängd med 11,9 procent. Norrbottens län som helhet har minskat sin folkmängd med 4,9 procent under de senaste 25 åren. Genomsnittet för riket är en ökning med 14,3 procent.

Den demografiska utvecklingen i Piteå är problematisk. Invånarna i åldern 65 år och äldre ökar, samtidigt som invånarna i åldern 0-64 år minskar. Detta innebär en ökad försörjningsbörda. Piteås befolkningsprognos fram till år 2021, visar också att andelen äldre i befolkningen kommer fortsättningsvis öka.

De senaste fem åren har nettot för in- och utflyttare varit positivt och trenden pekar uppåt. År 2014 låg nettot in- och utflyttade på 241 personer, vilket är den högsta siffran på 10 år. Se diagram nedan.

Diagram 1. In- och utflyttade i Piteå, 2004-2014.

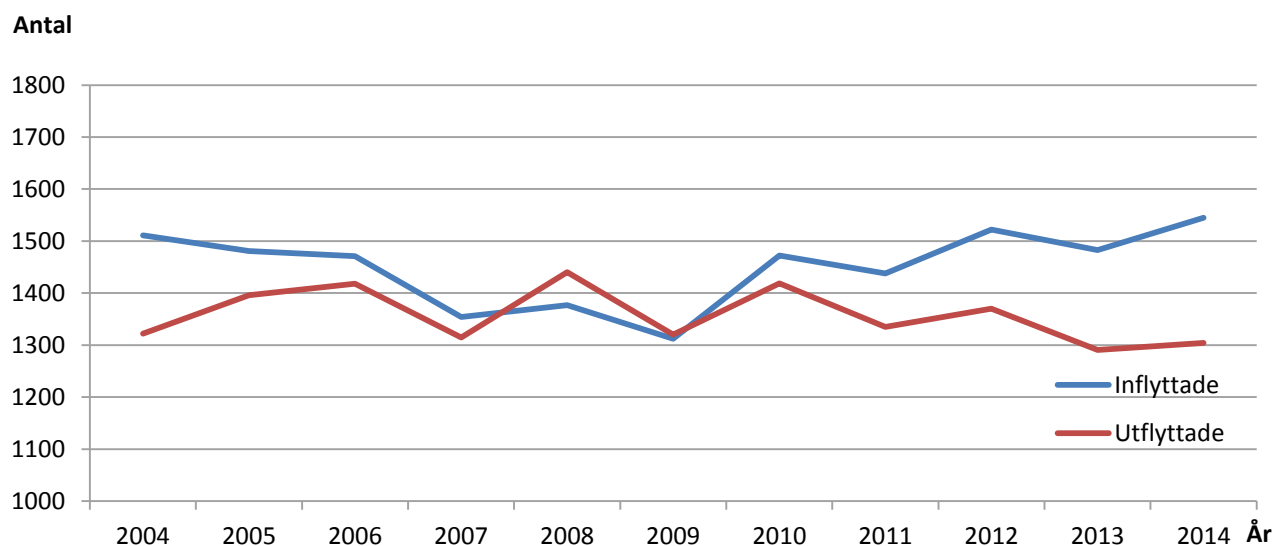

Diagram 2. Antal inflyttade i Piteå, 2009-2014.

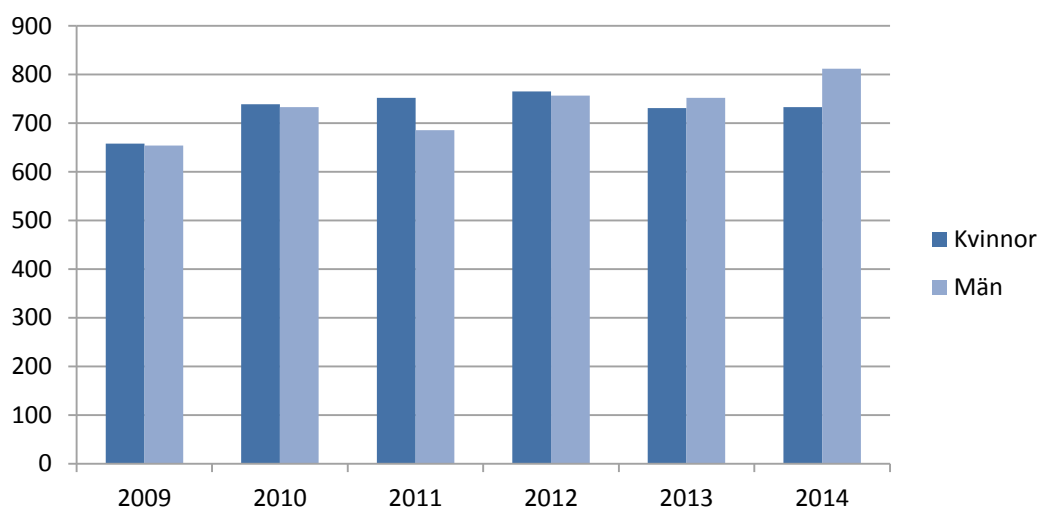
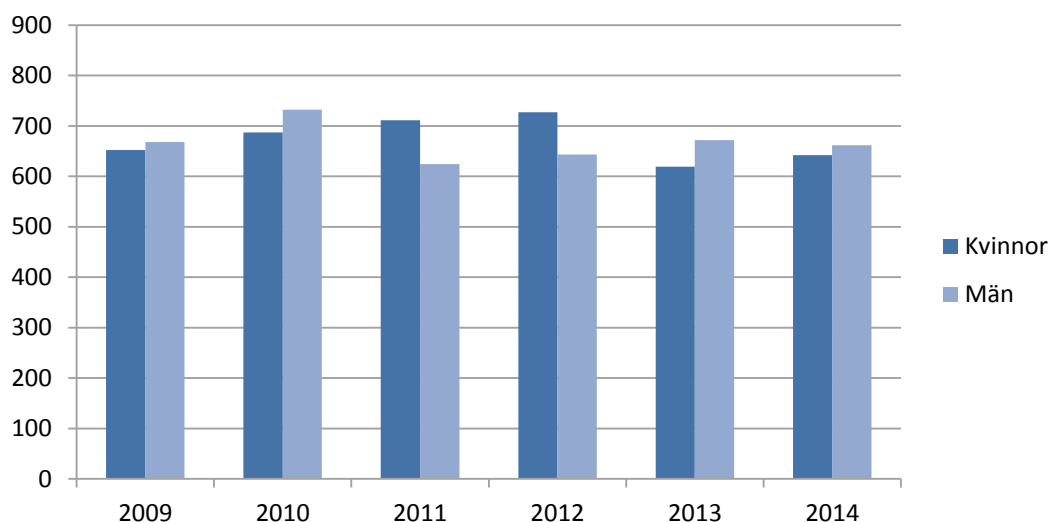

Diagram 3. Antal utflyttade i Piteå, 2009-2014.

Av de inflyttade år 2013 kom 35 procent från länet, 53 procent från övriga riket och 12 procent från utlandet. Av de som utflyttade år 2013, flyttade 34 procent till en annan kommun i länet, 60 procent till övriga riket och 6 procent till utlandet.

I Piteå är flyttnettot mest positivt i åldern 34-37 år, där det ligger på mellan 6,0 och 11,3 procent.

I Piteå är flyttbenägenheten som störst i åldern 20-29 år. Kvinnor har en större flyttbenägenhet än män. Störst flyttbenägenhet har 21-åriga kvinnor. Omkring 23 procent av alla 21-åriga kvinnor väljer att flytta från kommunen. Flyttbenägenheten för män i Piteå är störst för 23-åringarna. Omkring 20 procent av alla 23-åriga män väljer att flytta från kommunen. De unga flyttar i första hand till universitetsorter och större städer.

Mellan år 2000 och 2011 hade följande områden i Piteå en positiv befolkningsutveckling: Piteå centrala, Stadsön, Djupviken, Backen, Öjebyn, Fårön och Ankarskatan, Jävve, Norrfjärden, Sjulsmark och Svensbyn.

2 Riksintressen och andra intressen av nationell betydelse

Kommunen ska i översiktsplanen redovisa aktuella riksintressen, samt visa hur dessa ska tillgodoses. I detta dokument redovisas aktuella riksintressen. Piteå kommuns samlade bedömning av hur riksintressena påverkas av ÖP 2030 redovisas i Bilaga Konsekvenser.

Områden som är av nationell betydelse för en rad vitala samhällsintressen kan pekas ut som områden av riksintresse för just dessa ändamål. Områden som är av riksintresse ska skyddas mot åtgärder som påtagligt kan skada deras värden eller möjligheterna att använda dem för avsett ändamål.

Ett antal centrala myndigheter har ansvar för att bedöma och lämna uppgifter om områden som de bedömer vara av riksintresse för de samhällsintressen som de företräder. Denna typ av riksintresseområden, regleras i 3 kap. MB - de grundläggande hushållningsbestämmelserna.

I miljöbalkens fjärde kapitel anges ett antal geografiskt avgränsade områden som riksintressen. Områdena är i sin helhet av riksintresse på grund av de natur- och kulturvärden de innehåller. För dessa områden gäller särskilda bestämmelser som ska skydda områdena mot exploatering. Områden som är av riksintresse enligt 4 kap. MB är större med fokus på helhetsvärden.

Exploatering och andra ingrepp i miljön är tillåtna endast om det inte möter hinder enligt någon av bestämmelserna i 2-8 §§, miljöbalken, och om det kan ske på ett sätt som inte påtagligt skadar områdenas natur- och kulturvärden. Undantag gäller för utveckling av befintliga tätorter eller det lokala näringslivet samt för anläggningar som behövs för totalförsvaret. Om det finns särskilda skäl gäller även undantag för anläggningar för utvinning av värdefulla ämnen eller material. Undantagen gäller dock inte för 4 kap. MB områden som är nationalstadsparken eller för Natura 2000-områden. Användning av mark och vatten som kan påverka Natura 2000-områden får komma till stånd endast om tillstånd har lämnats. Det tillstånd som krävs är ett så kallat Natura 2000-tillstånd och söks hos länsstyrelsen eller i vissa fall hos miljödomstolen, eller annan myndighet.

2.1 Kulturmiljövård (MB 3 kap 6§)

Följande områden inom Piteå kommun är riksintressen för kulturmiljövården:

- Lillpitedalen, väl hävdad odlingslandskap med kulturhistoriskt värdefulla bebyggelsemiljöer.
- Hortlax kyrka och kyrkstad, från 1900-talets början.
- Piteå, stadsmiljö med småskalig trädskarakaktär samt bevarat 1600-talstorg med slutna hörn kring ett kvadratisk torgrum. Se temakarta kapitel 17
- Öjebyn, kyrka och kyrkstad på platsen för den första stadsbildningen 1621. Kyrka och bebyggelsestruktur med medeltida anor. Levande kyrkstadssed med rötter i 1600-talet. Se temakarta kapitel 17
- Norrfjärden, modernistisk kyrka och kyrkstad från 1900-talets början.
- Rosfors, bruksmiljö i närheten av Riskälsgruvan, från 1830-talet.
- Sjulsmark, väl hävdad odlingslandskap med kulturhistoriskt värdefulla bebyggelsemiljöer.
- Kyrkbyn, lämningar efter medeltida handelsplats, centralort i pitebygden och sannolikt platsen för Piteå sockens första kyrka.
- Rosvik, fåbodemiljö med kontinuitet sedan 1600-talet.
- Jävve, fowlämningsmiljö med gravfält av sydsandinavisk typ och dateringar till brons- och järnålder.
- Stor-Räbben och Svarthällan, säsongsfiskelägen som nyttjats sedan förhistoriskt tid och fram till våra dagar. Fowlämningar och fiskarbebyggelsemiljöer.

Samtliga riksintressen för kulturmiljövården utgör Hänsynsområden för kulturmiljövård i ÖP 2030 och ska bevaras och vårdas. Några av dessa områden kan utvecklas under programperioden. De benämns i mark- och vattenanvändningskartan som Utvecklingsområden Kulturmiljö. För dessa tas utvecklingsprogram fram samt detaljplaner ses över i syfte att ge ett bättre skydd för områdena. Utvecklingsområden som berör riksintresset är Öjeby kyrkstad, Hortlax kyrkstad och delar av stadsmiljöprogrammets avgränsningsområde. Se temakartor Kulturmiljövård I 7.4 samt I 7.5.

2.2 Naturvård samt Natura 2000-områden (MB 3 kap 6 § samt 7 kap 27-29 §§)

Områden av riksintresse för naturvård representerar huvuddragen i svensk natur, visar mångfalden i naturen ur ett nationellt perspektiv och ska skyddas från påtaglig skada. I Piteå finns utpekade områden av riksintresse för naturvård och friluftsliv längs Pite älv och i kust och skärgård. Riksintresseområdena sammanfaller i stor utsträckning med Natura 2000-områdena längs Pite älv och i skärgården.

Områden som ingår i EU:s nätverk Natura 2000 klassas som riksintressen. Följande områden inom Piteå är utpekade som Natura 2000 områden:

- Backen i Sjulsmark (Miljöstöd)
- Bondöfjärden (Stenskär)
- Byskeälven, inkl vattendrag inom tillrinningsområden
- Floxen (7 kap 28 § miljöbalken, beslut 2004)
- Forstjämborget (Naturreservat)
- Halsören
- Haraliden (Naturreservat)
- Hällträskskogen (Naturreservat)
- Jävreholmen
- Lillflötubergget (Naturreservat)
- Luobbalheden (Naturreservat)
- Lustgården (Naturreservat)
- Mellerstön
- Norrdal (Naturreservat)
- Patta Peken
- Piteälven
- Rokliden (Naturreservat)
- Stor-Räbben
- Svartliden (Naturreservat)
- Svensbyfjärden (Samrådsområde)
- Tetberget (Samrådsområde)
- Vargödraget
- Vargön
- Åbyälven, med tillrinningsområden

Samtliga Natura 2000-områden ska enligt svensk lagstiftning ha en så kallad bevarandeplan. En bevarandeplan beskriver Natura 2000-området ur olika aspekter och hur naturvärdena ska värnas på bästa sätt. Bevarandeplanen fungerar som ett stöd för myndigheter och konsulter vid eventuella tillståndsprövningar enligt miljöbalken. Till samtliga ovanstående områden finns bevarandeplaner upprättade. Se temakarta I 7:6.

2.3 Friluftsliv och kustturism (MB 3 kap 6 § samt 4 kap 1-2 §§)

Hela kustområdet öster om E4 är av riksintresse för friluftslivet och kustturism. Här finns naturskyddade områden, värdefulla kulturmiljöer och attraktiva besöksmål. När beslut som riksintresse för friluftsliv togs sträckte sig planeringskartorna inte längre österut än strax utanför öarna. Piteås kommuns tolkning är dock att riksintresset för friluftsliv sträcker sig ut till territorialgränsen, vilket även fastställs i Vindbruksplan, tematiskt tillägg till ÖP2030. Även det öppna havet har betydelse för friluftsliv, turism och upplevelser.

I Norrbottens län, inom Piteå kommun, finns nedanstående områden utpekade som riksintresse enligt 4 kap. miljöbalken:

- Kustområdet och skärgården i Norrbotten från Bondöfjärden till riksgränsen mot Finland
- Piteälven, nationalälv

Inom området skall friluftslivet och kustturism, främst det rörliga friluftslivets, intressen särskilt beaktas vid bedömningen av tillåtligheten av exploateringsföretag eller andra ingrepp i miljön. Se temakarta I7:3.

2.4 Rennäringen, yrkesfisket eller vattenbruk (MB 3 kap 6 § samt 4 kap 5 §)

Riksintresseområden för rennäringen är mark- och vattenområden. Rennäringen i Piteå kommun bedrivs av samebyarna Västra Kikkejaur, Östra Kikkejaur, Ståkke, Semisjaur-Njarg, Lokta-Mavas, Sirges, Jåhkågasska, Tuorpon och Udtja.

Ingen ny bostadsbebyggelse förslås inom område av riksintresse för rennäringen. I ÖP Stadsbygden 2001, finns sex utpekade verksamhetsområden inom område av riksintresse för rennäringen. Regeringen har lämnat tillåtlighet för vindkraft inom riksintresse för rennäring då det bedömts som möjligt med rennäring och vindkraft inom samma område. Ett område i anslutning till Piteå Havsbad tangerar riksintresse rennäring. Området föreslås utredas för nytt verksamhetsområde. I den utredningen är det av särskild vikt att hantera riksintressena Jämväg och Rennäring.

De vattenområden som är av betydelse för yrkesfisket är fångstplatser med omfattande fiskeaktivitet eller unika förutsättningar för visst fiske, lekogränder för kommersiellt viktiga arter av fisk eller skaldjur, uppväxtområden för kommersiellt viktiga arter och vandringsstråk för kommersiellt viktiga arter.

Bondöfjärden är utpekad som riksintresse för yrkesfisket. Riksintresset säkerställs genom en strategi under rubriken Vatten: " Vid exploatering ska särskild hänsyn tas till havsvikar identifierade med höga naturvärden". En skrivning som även innefattar Bondöfjärden.

ÖP 2030 definierar havsområden, grundare än sex meter, samt några utvalda inventerade havsvikar som särskilt värdefulla. Se temakarta I7:1.

2.5 Kommunikationsanläggningar (MB 3 kap 8 §)

Trafikverket har pekat ut ett nät av vägar med sådana speciella funktioner för vägtransportsystemet att de mark- och vattenområden som berörs av vägarna bedöms vara av riksintresse för kommunikationsanläggningar enligt 3 kap. 8 § miljöbalken (1998:808).

Det högsta trafikflödet i Piteå finns på väg 506 Timmerleden, på delen mellan Svartuddsvägen och cirkulationsplatsen vid Lasarettsvägen där flödet överstiger 15 000 fordon per dygn. Även på E4:an mellan väg 373 Arvidsjaurvägen och väg 506 är flödet högt. E4:an är viktig för såväl person- som godstrafik vilket ställer höga krav på trafiksäkerhet och framkomlighet. När ombyggnationen av E4:an mellan Bonäset och Rosvik färdigställs kommer hela sträckan genom kommunen att vara mötesfri och två nya planfria korsningar i Norrfjärden stå klara.

Följande vägar är riksintresseklassade i kommunen:

- Väg E4 Skellefteå-Piteå-Luleå
- Väg 506 och 505, Pitsund-Pitholmsheden-Haraholmen
- Väg 94

Väg E4 går i nord-sydlig riktning genom hela kommunen och förbinder Piteå med regionen och riket. E4 är helt avgörande för kommunen för såväl person- som godstrafik.

Väg 506 går från E4 norr om Piteå via Norra ringen och Timmerleden och återansluter till E4 vid Pitsund. En delsträcka har Piteås högsta trafikflöde med över 15 000 fordon per dygn. Väg 505 förbinder väg 506 med hamnen vid Haraholmen. Dessa båda vägar är avgörande för de båda pappersindustriernas godstransporter såväl som andra godstransporter till och från Piteå hamn. Väg 506 är också avgörande för persontrafik till och från Piteå samt för besöksnäringen vid såväl Pite Havsbad, en av Norrbottens största turistattraktioner, som för besöksnäringen i centrala Piteå. Vad gäller kollektivtrafiken så nyttjar såväl region- som lokaltrafik väg 506.

En trafikutredning som WSP genomförde på uppdrag av Piteå kommun år 2014 visar att vägnätet, bland annat väg 506, har kapacitet för ökad trafik som alstras i takt med att Piteå utvecklas och exploateras med bostäder och verksamheter på Universitetsområdet, Västermalm, Backenområdet och Lövholmen. Mer om hur vägtrafiken påverkas av Piteås utveckling i avsnitt 11.2.4.

Väg 94 förbinder bland annat Luleå (via Antnäs) med Älvsbyn och Arvidsjaur och har en liten del av sin sträckning genom Piteå kommun.

Följande järnvägar är riksintresseklassade i kommunen:

- Stambanan genom Övre Norrland
- Banan mellan Älvsbyn och Piteå
- Norrbotniabanans korridor

Följande hamn och farleder är av riksintresse i kommunen:

- Haraholmens hamn
- Farled 751 och 752 till/från Haraholmen.
- Farled 754 genom Pitsundet (Renörgrund – Yttrefjärden)

Såväl järnvägssträckor som hamn är avgörande för Piteå näringslivs godstransporter. Järnvägen har också viss betydelse för persontrafiken med tåg även om persontrafiken innebär anslutning med buss till Älvsbyn. Se vidare avsnitt 11.2.

Norrbotniabanans korridor fastställdes som riksintresse och därefter har arbetet med banan i stort sett lagts ned. Korridoren påverkar Piteås bostads- och verksamhetsområden i hög grad och det är angeläget för Piteå kommun att banans sträckning fastställs så snart som möjligt. Nuvarande förhållanden försvårar såväl nyetablering av bostäder som verksamheter i hög grad och utgör en hämsko för Piteås utveckling. Se temakarta 17:2.

2.6 Elproduktion och distribution (MB 3 kap 8 §)

Fyra 400 kV-stamledningar går genom kommunen i nord-sydlig riktning.

Dessa anläggningar kan beröras av vindkraftsetablering i två av de Lämpliga områden Piteå kommun pekat ut. I riktlinjerna har det fastställts att Svenska Kraftnäts riktlinjer för säkerhetsavstånd ska iakttas.

2.7 Vattenförsörjning (MB 3 kap 8 §)

Inom Havs- och vattenmyndigheten (HAV) pågår ett utredningsarbete om vilka dricksvattenresurser som ska pekas ut som riksintressen.

Piteå kommun har i ett yttrandet till HAV önskat och påpekat vikten av att Piteås huvudvattentäkt, pekas ut som riksintresse.

2.8 Totalförsvaret (MB 3 kap 9 §)

Totalförsvarets intressen är av två typer, dels sådana som kan redovisas öppet, exempelvis övnings- och skjutfält och flygflottiljer, dels områden som av sekretesskäl inte kan redovisas öppet. De sekretessbelagda områdena har oftast koppling till spanings-, kommunikations-, och underrättelsesystem. Vindbruksplan 2012 har ett utredningsområde för vindkraft utpekat i havet inom område av riksintresse för totalförsvaret. Området utgör även riksintresse för vindbruk. Området har inte pekats ut som lämpligt för vindbruk då ytterligare utredningar om möjligheten att lokalisera vindkraft till området bedöms behövas. Se temakarta 17:2.

2.9 Vindbruk (MB 3 kap 8 §)

I Piteå finns områden som pekats ut som riksintresse för vindkraft, både på land och i havet. Vad gäller havsbaserad vindkraft är riksintresseområdena klassade som olämpliga för vindkraft, på grund av starka motstående intressen. Vindbruk i kommunen har behandlats i tematiskt tillägg till översiktsplanen, Vindbruksplan, antagen 2014 som pekar ut stora områden (knappt 1/5 av kommunens yta) i kommunen som lämpliga för vindbruk. Se temakarta 17:1.

2.10 Jord- och skogsbruk (MB 3 kap 4 §)

Jord- och skogsbruk är av nationell betydelse. Brukningsvärd jordbruksmark får tas i anspråk för bebyggelse eller anläggningar endast om det behövs för att tillgodose väsentliga samhällsintressen och detta behov inte kan tillgodoses på ett från allmän synpunkt tillfredsställande sätt genom att annan mark tas i anspråk.

Skogsmark som har betydelse för skogsnäringen skall så långt möjligt skyddas mot åtgärder som kan påtagligt försvåra ett rationellt skogsbruk.

Riksintresse jordbruk säkerställs genom särskilda skrivningar om jordbruksmark under rubrikerna Gestaltning och Grönstruktur i dokument Planstrategi.

De öppna odlingslandskapen ska värnas. Byggnationer på åkermark ska undvikas. Värdefulla öppna landskapsrum och odlingslandskap ska bevaras.

Riksintresse skogsbruk säkerställs genom att följande behov för fortsatt arbete pekats ut: Det kommunala skogsbruket utreds ur ett socialt, ekologiskt och ekonomiskt hållbarhetsperspektiv. Utredningen ska ta fram:

- Förslag till avgränsning av mark för skogsproduktion respektive mark där skötsel ska bedrivas utifrån andra värden.
- Klarläggande av var ekologiska och sociala värden på kommunal mark finns.
- Redovisning av det årliga avkastningskravets för- och nackdelar samt eventuellt förslag på förändringar av detta.
- Hushållningsaspekter utifrån den ekonomiska hållbarheten.

2.11 Värdefulla ämnen och material (MB 3 kap 7 §)

Inom Piteå kommun finns inga riksintressen för värdefulla ämnen eller material utpekade. Bergsstaten har dock lämnat ett antal undersökningstillstånd. Frågan om riksintresse för mineraler kan bli aktuell i framtiden om det visar sig att det finns brytvärda fyndigheter på någon plats i kommunen.

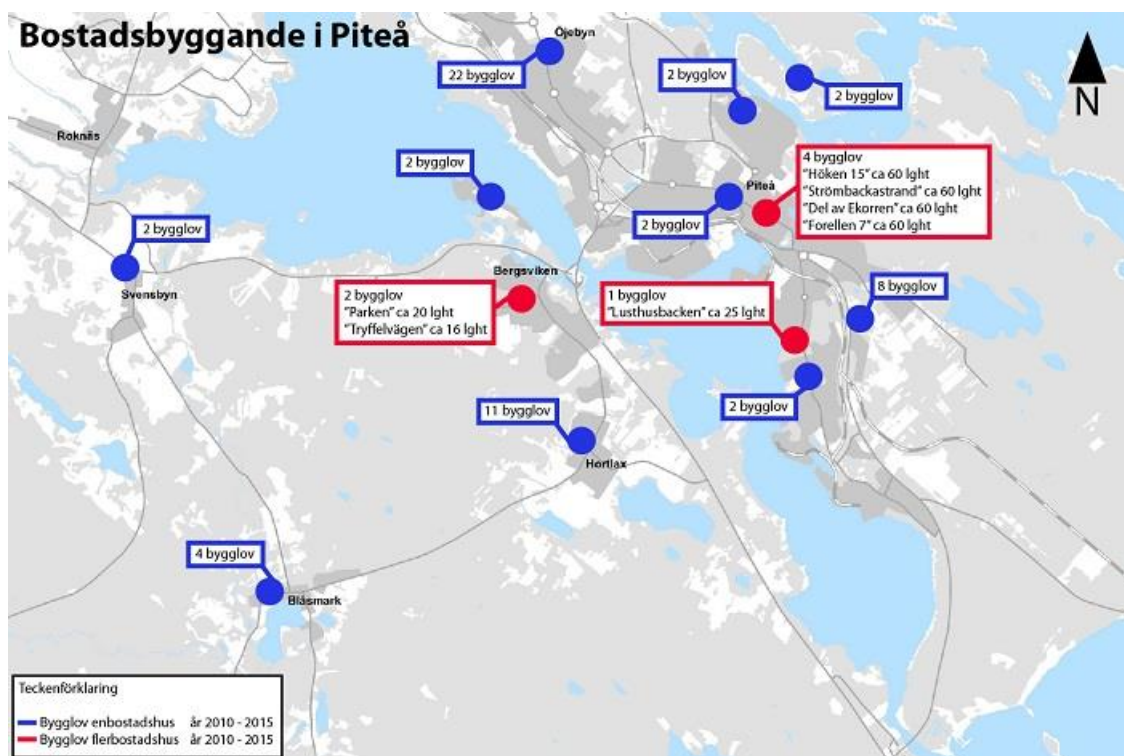
3 Bostäder och byggande

3.1 Bebyggelseutveckling i Piteå

För att möta kraven på bostadsförsörjning som bristen på bostäder medför och som den demografiska utvecklingen innebär, med en allt större del av befolkningen som är äldre, har Piteå kommun satt ett utvecklingsmål om att till år 2020 öka befolkningen till 43 000 invånare och till 2030 är målet 46 000 invånare. Målet motsvarar ett behov av cirka 1 500 nya bostäder under planperioden. Målsättningen omfattar hela kommunen - såväl centrala Piteå och stadsdelarna som landsbygdscentra och byar. Nya bostäder behöver erbjudas med möjligheter till ett attraktivt och varierat boende.

Bebyggelsestrukturen i stadsbygden är utspridd. Stadskärnan är liten men har stark ställning som kommunens centrum. På landsbygden är bebyggelsen samlad runt Infjärden och längs kusten.

Byggandet under den senaste femårsperioden 2010-2015 har sammanställts. Piteå centrums attraktionskraft för boende, verksamheter och för byggare har varit tydlig och ny bebyggelse i Piteå har till största delen tillkommit i eller i direkt anslutning till stadskärnan på Häggholmen. Flera stora projekt pågår och planeras vilka innebär att stadskärnan förtätas genom påbyggnader och ny, allt högre bebyggelse. I kommunen i övrigt har få bostäder liksom övrig bebyggelse tillkommit. Bebyggelse i områden planerade för fritidsbebyggelse i strandnära lägen har dock ökat kontinuerligt under planperioden och åretruntboende utgör en ökande andel.

Figur 1. Bygglov Piteå, 2010-2015

Denna bebyggelse är belägen utanför VA- verksamhetsområden, saknar kollektivtrafik och övrig kommunal service och är beroende av enskilda anläggningar och bil. För närvarande finns önskemål om större exploateringar för enskild bebyggelse på Nötön och Renön.

I stadsbygden och framför allt i centrala lägen finns behov av mindre lägenheter som efterfrågas av bland annat ensamhushåll. Variation av bostäder till olika kostnad behövs för att skapa mångsidiga boendialternativ och för att undvika segregering. Bostadsrätter eller ägarlägenheter efterfrågas som boendialternativ. I landsbygdscentra och byar har nybyggnadsbehov av lägenheter påtalats i dialoger som hållit med medborgarna. Byggnad av mindre lägenheter i centrala lägen vilka passar yngre, äldre och ensamhushåll efterfrågas. Ny byggnation bidrar till gynnsamma flyttkedjor i hela kommunen.

Som underlag för översiktplanarbetet om boende och byggande har två workshops genomförts. Slutsatserna från dessa är:

- Stärk stadskärnan och kultur i centrum.
- Tänk täthet och tid.
- Identifiera det attraktiva boendet i Piteå.
- Bygg visionärt och kvalitativt.

3.2 Bebyggelsestrukturens utveckling

För att kunna peka ut områden för ny bebyggelse har huvudpunkter för önskvärd bebyggelseutveckling under planeringsperioden identifierats. För att kunna leva upp till utvecklingsmålet, och för att möta redan befintlig efterfrågan på bostäder, söker kommunen större sammanhängande utbyggnadsmöjligheter för staden.

Bebyggelseutveckling av Staden/Centrum skulle gynnas av:

- En utvidgad stark stadskärna genom bebyggande av Västermalm. Utveckling av andra centralt belägna kvarter som stärker stadskärnan (exempelvis i kvarteren Löjan, Häggen, Stora Ömen, Lönnen, Rönnen) är under olika skeden av planering. Målbilden är blandstad med boende och verksamheter. Inriktning mot ett varierat bostadsbestånd med mindre lägenheter pågår men behöver stärkas. Planeringsberedskapen för utveckling av ett nytt resecentrum ska vara god så att alternativa möjligheter till byggande under planeringsperioden finns tillgängliga. Ett nytt resecentrum kommer än mer att öka attraktionen för byggande, boende och verksamheter i centrum.
- Nya områden med sammansatt bebyggelse för boende och verksamheter utanför stadskärnan vilket kan ske genom utveckling av Universitetsområdet och Lövholmen.
- Stadsdelar med identitet och tydliga centra genom bevarande och utveckling av befintliga stadsdelscentra i Öjebyn, Bergsviken och Munksund. Förtätning och byggnationer av flerfamiljshus stärker stadsdelscentra. Småhusbebyggelse kompletterar stadsdelarna liksom utveckling av kultur- och naturmiljöer.
- Småhusbebyggelseområden behöver identifieras i lägen med särskilda kvalitéer. VA-nätets utbyggnad och påverkan på övrig samhällsservice måste beaktas.
- Koncentration på genomförande av helheter.
- Konsekvensanalys av föreslagna områden och projekt genomförs. Koncentration av resurser och prioriteringar krävs för ett gott genomförande där etapper inom olika stadsbyggnadsprojekt måste kunna forma självständiga delar, gestaltningssätt och ekonomiskt.
- Stadsutvecklingen gynnas av tydliga ställningstaganden angående förhållningssättet till grönstrukturen.
- Stränderna och stadens vatten som tillgång för alla genom tillvaratagen och integrerad natur och utvecklad grönstruktur med gröna stråk längs vattnet.
- Utvecklad grönstruktur genom utveckling av nya offentliga parker och platser.
- Alternativa långsiktiga strategier och bebyggelseriktningar anges och konsekvensbedöms.

Bebyggelseutveckling Landsbygd skulle gynnas av:

- Landsbygdscentra med identitet och tydliga centra. Landsbygdscentra stärks genom bevarande och fortsatt utveckling av befintliga centra och byggnation av flerfamiljshus i och i anslutning till centra.
- Småhusbebyggelse kompletterar landsbygdscentra liksom utveckling av natur- och kulturmiljöer. VA-nätets utbyggnad och påverkan på övrig samhällsservice måste beaktas.
- Även utanför stadsdels- och landsbygdscentra identifieras småhusbebyggelseområden i lägen med särskilda kvalitéer. VA-nätets utbyggnad och påverkan på övrig samhällsservice beaktas.
- Byggande och boende i byarna populariseras genom att möjligheter till småhusbebyggelse i landsbygdscentra och byar lyfts fram.
- Aktivt kommunalt agerande för bostadsbyggande utanför tätorten/stadsbygden åstadkoms genom att samverka mellan olika aktörer utvecklas för att skapa förutsättningar för bärkraftigt byggande. Kommunen söker utveckla samarbeten och metoder för att åstadkomma byggande i landsbygdscentra och byar.
- LIS (Landsbygdsutveckling i strandsnära lägen) nyttjas aktivt för bebyggelseutveckling. Bebyggelse nära landsbygdscentra och i strandnära lägen identifieras och populariseras.
- Byastudier utvecklas till områdesplaner/ fördjupningar för boende, arbete, service, grönstruktur etcetera i landsbygdscentra. Fördjupade översiktsplaner över landsbygdscentra arbetas fram.

3.3 Sammanfattning bebyggelseutvecklingens huvudsakliga inriktning 2015-2020

Behovet för byggandet är cirka 1 500 bostäder vilka ska söka inrymmas och fördelas inom och stärka befintlig bebyggelsestruktur.

Centrum och centrumnära – cirka 1 100 lägenheter/bostäder

Västermalm 200 stycken bostäder, Universitetsområdet 200 stycken och Lövholmen 200 stycken alternativt kvarteret Rönnen cirka 200 stycken. Centrum övriga projekt (pågående kvarteren Löjan, Häggen, Stora Ömen, Lönner, Tallen, Forellen, Ekorren, Vargen och Lusthusbacken) cirka 500 bostäder.

Stadsdelar med tydliga stadsdelscentra – cirka 230 lägenheter

Bebyggelse i stadsdelarna Öjebyn, Bergsviken/Hortlax, Munksund/Furunäset; flerfamiljshus som stärker centra med 30 lägenheter per centra (pågående Parken Bergsviken 16 stycken, Furunäset 20 stycken)

Småhusbebyggelse i stadsdelarna, inklusive Pitholm, cirka 140 stycken bostäder (pågående Bergsviken 16 stycken, Noras kulle cirka 18 stycken)

Landsbygdscentra och byar – cirka 160 lägenheter

Flerfamiljshus som stärker centra med 20 lägenheter per centra. Småhusbebyggelse i landsbygdscentra och byar cirka 60 bostäder.

Summa bostäder i produktion 2015/2016/2017 cirka 650 bostäder; 2018/2019/2020 cirka 750 bostäder

Visionsbild 2020-2030

Långsiktig utveckling av bostadsbyggandet innebär fortsatt bebyggande av de större områdena i staden vilket kommer att sträcka sig över längre tid.

4 Stadens gestaltning

Stadskärnan ger Piteå stark identitet och är en av Piteås tillgångar som stad. Bebyggelsen har utvecklats under 400 år - fram till förra sekelskiftet har bebyggelsen varit i trä på Haggholmen, runt Rådhusorget, längs Storgatan och på Normalm. Under 1900-talet utvidgades stadskärnan med bebyggelse i tegel eller puts i röda och gula kulörer. Solitärer är kyrkan, kyrkstapeln och Christinaskolan i vitt med svarta tak.

Stadsplanemönstret är relativt intakt och det mest beständiga i stadsbyggnaden. Gatorna på Haggholmen är smala. Storgatan är 10 meter bred vilket innebär att bebyggelsens höjd är avgörande för fortsatt attraktivitet. Förhållandet mellan gatubredd och bebyggelsens höjd måste alltid beaktas. Piteås nordliga läge innebär att bebyggelsens höjd alltid är avgörande om miljöer som skapas blir långsiktigt attraktiva. Stadsmiljöer som brister vad gäller sol och klimat är aldrig långsiktigt hållbara.

I sina bästa delar har bebyggelsen i stadskärnan ett moget uttryck i bemärkelsen kvartersvis sammanhållen i höjd, byggnader som söker släktskap med omgivningen, med varandra vad gäller färg, material och med en tilltalande variation av detaljer. Haggholmen med rutnät och Rådhusorget, Kyrkmalmen, Normalm liksom Stadshotell och 1876 års stadsplan gör Piteå stad historiskt avläsbar.

Stadsmiljöns gestaltning i stadskärnan säkerställs och utvecklas i Stadsmiljöprogram med riktlinjer som antas politiskt. Programmet anger riktlinjer att förhålla sig till vid planering, bygglovsgivning och byggande. Det redovisar också viktiga utvecklingsprojekt för stadskärnan. För översiktsplanens kommande period har följande så kallade pilotprojekt identifierats:

- 'Rådhusorget' – översyn av Rådhusorgets gestaltning och innehåll, inklusive byggnaderna runt om.
- 'Stadens golv' – program för materialval och utformning av ytor och funktioner i gatu- och stadsrum. Funktionalitet för alla utgör viktig del.
- 'Stadens Ljus' – program för val och utformning av belysning av gatu- och stadsrum.
- 'Stadens möblering' – här ingår både utvecklad policy för skyltning och möblering av gaturum och uteserveringar, utrustning av skilda slag liksom konst.
- 'Stadens vatten' - långsiktig plan för hur stränderna och vattenen i anslutning till staden kan bevaras och utvecklas vad gäller gestaltning och användning.
- 'Evenemangsstaden' – evenemangsriktlinjer och samverkansformer för att utveckling av Piteå som besöks, handels- och evenemangsstad.

Modellen att utveckla program för värden ska användas även för andra geografiska områden, såväl stadsdelar som landsbygdscentra.

5 Grönstruktur

Grönstruktur tillsammans med bebyggelsestruktur och infrastruktur utgör byggstenarna för en stad eller by, stor som liten. Grönstrukturen beskriver naturen och friområden av olika slag, såväl naturgivna som skapade, sedda i ett sammanhang inom ett visst område. Karaktäristiska drag beskrivs och betydelsen för ekologiska, sociala, stadsbyggnadsmässiga och estetiska värden kan läggas fast. Brister och utvecklingsbehov kan likaså identifieras.

Förhållningssätt till stadens gröna struktur utgör en grund för det sätt på vilket stadens bebyggelse och infrastruktur ska utvecklas för att uppnå attraktivitet i stadsbyggandet.

5.1 Grönstrukturen i översiktsplanen

Uppdrag att ta fram en Grönstruktur för staden Piteå formulerades i "ÖP Stadsbygden 2001". Grönstruktur ger ett förbättrat planeringsunderlag i diskussioner om markanvändning och utgör en långsiktig strategi för hur grönstrukturen kan tillvaratas och utvecklas i Piteå stad. Förhållningssätt för grönstruktur är att:

- Sammanhängande, tillgängliga och attraktiva gröna strukturer för människors utevistelse är viktiga.
- Natur av ekologiskt värde ska tas tillvara.
- Grönstrukturen är viktig för en tydlig stadsbyggnad och för estetiskt tilltalande miljöer.

Piteå ska ha sammanhängande naturområden fördelade och sammankopplade i nätverk av gröna stråk och olika gröna kopplingar, en mångfald av små och stora parker i centrum och i stadsdelarna. Kvalitet, tillgång, närhet och tillgänglighet ska säkerställas.

Piteås karaktäristiska landskap med berg som inbjuder till utevistelse, utsikt och rika möjligheter till motion, stränderna som en gemensam kvalitet att tillvarata och utveckla och parker som del i stadskärnans och stadsdelscentras attraktivitet säkerställs i översiktsplanen.

Grönstruktur för staden Piteå utgör ett självständigt underlag för övrig planering. Förhållningssättet att beskriva och identifiera viktiga gröna strukturer ska även vara utgångspunkt i planering av landsbygdscentra och byar och säkerställs i områdesplaner och fördjupningar av översiktsplanen.

5.2 Grönstruktur utgångspunkter och innehåll

Grönstruktur utgör ett självständigt planeringsunderlag och dess utgångspunkter är att synliggöra och identifiera vad följande aspekter betyder i Piteå:

- Social aspekt; människors trivsel och hälsa (utevistelse, motion); livsstil och kultur.
- Ekologisk aspekt; ekosystemtjänster, biologisk mångfald (nationella miljömål).
- Estetisk aspekt; skönhetsvärden, sinnlighet, hortikultur.
- Stadsbyggnad; strukturerande stadsbyggnadselement, bebyggelsekultur, stadsbyggnads- och kulturhistoria, orienterbarhet, läsbarhet; betydelse för lokalklimat.

Grönstruktur innehåller beskrivningar av landskapet i Piteå. Karaktärsdrag och kvalitéer beskrivs kortfattat. Områdesvis beskrivs och avgränsas sammanhängande identifierbara naturtyper/landskapstyper och markanvändning. Indelningen är erfarenhetsbaserad (ej enhetligt vetenskaplig). Områdena klassificeras efter dess egenskaper som natur, friluftsliv eller kultur – eller som kombinationer av egenskaper. Varje område värderas utifrån betydelsen socialt, ekologiskt och gestaltningmässigt och utifrån dess unicitet (särprägel, sällsynthet etc.).

Strategier och verktyg för kommunens möjligheter att säkerställa och utveckla grönstrukturen genom planering, skydd, skötsel, förvärv till kommunal mark etc. beskrivs. Riktlinjer beskriver förhållningssättet att värna det gröna, vattnet, bergen, friområdena och parkerna.

Med grönstruktur föreslås insatser för att bevara och utveckla grönstrukturens innehåll genom:

- Gröna kilar (=större sammanhängande karaktäristiska gröna strukturer) bevaras.
- Gröna värdeområden (=ekologisk och upplevelsemässig essens inom delområden) bevaras och utvecklas.
- Gröna länkar och grönstråk (=mindre sammanbindande delar) bevaras men framför allt utvecklas.
- Stadens parker och träd bevaras och utvecklas.

Stadsdelarna beskrivs var för sig och en åtgärds katalog sammanställs för insatser i stadens olika delar. I fördjupningar över landsbygdscentra nyttjas förhållningssätten i Grönstruktur. Grönstruktur redovisas i översiktsplanen, främst i mark- och vattenanvändningskartan.

6 Kultur- och Fritid

Kultur- och fritid i bred bemärkelse är en viktig del av ett socialt hållbart samhälle. Ett rikt kultur- och fritidsutbud bidrar till möten mellan människor. Kulturell hållbarhet innebär såväl bevarande och främjande av kulturell mångfald och respekt för nedärvda värderingar och traditioner (kulturarv) som öppenhet för det nyskapande, det annorlunda och avvikande. Fritidsverksamheterna bidrar till glädje, njutning och inspiration till ett rikare liv samtidigt som ett aktivt fritidsliv lägger grunden för en god hälsa. Den fysiska planeringen ska stödja ett allsidigt och hållbart kultur- och fritidsliv.

6.1 Friluftsområden

Naturvårdsverkets definition av friluftsliv är "vistelse utomhus i natur- och kulturlandskapet för välbefinnande och naturupplevelser utan krav på tävling". Målet för friluftspolitiken är att stödja människors möjlighet att vistas i naturen och utöva friluftsliv där allemansrätten är en grund för friluftslivet. Alla människor ska ha möjlighet att få naturupplevelser, välbefinnande, social gemenskap och ökad kunskap om natur och miljö.

I Piteå finns möjlighet till ett rikt och varierat friluftsliv året runt. Här finns natursköna områden att besöka, fantastiska naturupplevelser att upptäcka och en mängd aktiviteter att prova på. Sommartid går båturer ut i skärgården och till dess öar. På en del öar finns stugor att hyra, natur- och kulturstigar, stenlabyrinter och såklart storslagen natur.

I kommunen finns ett 20-tal friluftsbad och det finns åtta mil gång- och cykelvägar, från Havsbadet i söder till Norrfjärden i norr. Det finns 13 fiskevårdsföreningar som i sina respektive områden upplåter fritidsfiske och bedriver fiskevård. Utöver dessa finns Sveaskogs fiskeområden samt möjligheter till fiske ute vid kusten. Det rörliga friluftslivet erbjuder också en mängd olika kajakleder, skoterleder och vandringsleder. Ett exempel på skoterled är Nasaleden från Piteå till Nasafjäll där Piteå skoterklubb ansvarar för den del som går från Roknäs till Roka viltvattnet. I Roka tar sedan Långträsk skoterklubb vid. De mest populära vandringslederna är Arkeologistigen i Jävre, Eliasleden i Svensbyn, Råbergsspåret på Karlbergs friluftsområde i Öjebyn, Pilgrimsleden på Lindbäcksstadion samt Fåröns friluftsområde.

Grisbergets friluftsområde erbjuder motionsspår i olika längd. Vintertid erbjuds välpreparerade skidspår och elbelysning. Även vid Strömlida friluftsområde finns motionsspår. Utegym finns på Grisberget och Strömlida. Det finns elva föreningsägda elljusspår vilket erbjuder möjligheter till motion i stora delar av kommunen. Under vintern erbjuder Lindbäcksstadion utförsäkning och elbelyst längdspår samt en skytteanläggning med 20 tavlor.

Norrstrands aktivitetsområde erbjuder en mängd friluftaktiviteter, vinter som sommar. Vintertid går området under namnet "Piteå Ice Arena". Här finns ett snölekländ, en isbana på Nördfjärden med skridskoslinga och skidspår samt grillplatser och kiosk med skridskouthyrning. Sommartid finns här bouleanor och minigolf, hälsopunkt med träningsredskap, PANNA-arena för fotboll, beachvolleyplaner samt frisbee-golfbana. Dessutom ett friluftsbad med brygga.

Friluftsliv har stor betydelse för människors hälsa och välbefinnande och ger ökad kunskap om natur och miljö samt social gemenskap. Den som regelbundet vistas i skog och mark utvecklar en starkare känsla för naturen och ett större miljöengagemang. Detta är av stor betydelse i arbetet för hållbar utveckling.

6.2 Idrotts- och fritidsanläggningar

Inom kommunen finns flera idrotts- och fritidsanläggningar. De flesta stora anläggningarna ägs och drivs av kommunen. Några större anläggningar ägs av andra aktörer eller föreningar och drivs av föreningslivet. De flesta mindre anläggningarna ägs och drivs av föreningslivet.

- Lindbäcksstadion: Skid- och vintersportanläggning som ägs av kommunen. Längdstadion drivs av föreningslivet och alpinanläggningen av en arrendator.
- LF arena: Anläggning för fotboll, ishall och friidrott som ägs och drivs av kommunen.
- Skoogs Arena: Friidrottsanläggning inomhus med 200 m löparbanor. Inrymmer även boule och skytte. Ägs av kommunen och drivs av föreningsservice på uppdrag av kommunen.
- Nolia ishall: Arena främst för ungdomsishockey. Ägs av kommunen och drivs av föreningsservice på uppdrag av kommunen.
- Cederstadion: Ridanläggning för ridsport som ägs av kommunen och drivs av en förening.
- Bowlinghallen: Ägs av kommunen och drivs av entreprenör.
- DINA-hallen: Hall för racketsporter (tennis, pingis och badminton) drivs av förening.
- Fotbollshallen Bergsviken: Inomhushall för 7-manna fotboll. Drivs av föreningsservice på uppdrag av kommunen.
- Sport- och gymnastikhallar: I kommunen finns sju stora sporthallar och ett flertal mindre gymnastikhallar i anslutning till skolor.
- Fotbollsplaner: Ett flertal gräsplaner som ägs av föreningar samt aktivitetsytor som kommunen driver och nyttjas främst under fotbollsarrangemang.
- Motionsspår: Grisberget, Lindbäcksstadion samt Strömlida är kommunägda dessutom ett flertal föreningsägda.
- Simhallar: I kommunen finns simhallar i Hortlax, Munksund och Öjebyn. Dessutom en utomhusbassäng på Norrstrand.

6.3 Övriga ytor för fritidsaktiviteter

- Havsbad, exempel Piteå havsbad, Sandängesstranden (Gläntan).
- Badplatser i byarna som drivs i föreningsregi.
- Isbanor (isplaner, i lekparker och på skolgårdar samt på Norrstrand).
- Hockeybanor.
- Lekparker.
- Motorikbana i Munksund.
- Hälsopunkter Storstrand och Norrstrand.
- Tennisplaner.
- Skateramper och skatepoolen vid busstationen.
- Skidlekplatser.
- Näridrottsplatser i Hemmingsmark, Sjulnäs, Norrfjärden, Hortlax och Bergsviken.
- Bouleplaner i byarna och Munksund.

6.4 Anläggningar för kultur

Bibliotek

I kommunen finns sex bibliotek samt en bokbuss. Biblioteken finns i centrala Piteå, Hortlax, Norrfjärden, Rosvik, Sjulnäs och Öjebyn.

Konsthallar, museum och konserthus

I Piteå finns tre konsthallar: Piteå konsthall, Art Studio Acusticum och Öjebyns konsthall. Det finns även tre museer: Piteå museum, Piteå båtmuseum och Piteå sparkmuseum samt ett konserthus: Studio Acusticum.

Musik- och dansskolan

I Piteå finns en Musikhögskola: Luleå tekniska universitets filial belägen på Universitetsområdet i centrala Piteå samt en musiklinje på Framnäs folkhögskola. Svenska balettakademins filial finns på Christinaskolan.

6.5 Föreningslivet i Piteå

I kommunen finns ett starkt föreningsliv. I kommunens föreningsregister finns ca 350 registrerade föreningar.

Alla pitebor som är engagerade i föreningar bidrar till att göra kommunen till ett mer demokratiskt samhälle. Genom engagemang finns möjlighet att påverka och samverka. Föreningslivet i Sverige har en lång tradition och skiljer sig delvis från andra länder genom bland annat en hög anslutningsgrad och en stark demokratisk organisering. Många aktiviteter sker inom ramen för föreningslivet. Föreningar gestaltar vår vardag och bidrar därmed till vår välfärd. De har också en viktig roll som politisk resurs, de bistår medborgarna i deras intressen.

Föreningslivet spelar dessutom en väsentlig roll som en mötesplats där medborgarna kan utveckla sociala relationer.

7 Kulturmiljö

7.1 Kulturvärden i Piteå

Piteås unika natur- och kulturvärden är värdefulla för alla. Piteåbygden, från inlandet till yttersta skärgården, är den bygd som genom sekler format pitebon och bidragit till att skapa en unik bygdekänsla. Det är vi som lever och verkar i Piteå som har ansvar för att vår vackra kulturbygd överlämnas till nästa generation i oförändrat eller i förbättrat skick. Det handlar om hållbar förvaltning och varsam utveckling.

Sambandet mellan utveckling, kultur och kulturarv tillmäts ökad betydelse och ett rikt kulturarv och kulturliv har positiva ekonomiska följder, det är något att ta fasta på. Höga kulturvärden kan utvecklas och bevaras genom en långsiktig och medveten strategi. Kulturvärden är avgörande för exempelvis en uthållig kulturturism. En grundläggande princip är att kulturvärden är resurser för både samhället och den enskilde.

7.2 Byggnadsminnen

Kulturhistoriskt värdefulla byggnader, miljöer och anläggningar kan skyddas som byggnadsminnen. För att reglera hur det kulturhistoriska värdet ska tas tillvara fastställs skyddsbestämmelser eller föreskrifter för varje byggnadsminne. Byggnadsminnen delas in i två grupper - enskilda och statliga. När det gäller byggnader som inte ägs av staten - enskilda byggnadsminnen, är det länsstyrelsen som beslutar om nya byggnadsminnen. I Piteå kommun finns fyra byggnadsminnen, Rådhuset, Jävres turiststation, Sikfors gamla kraftstation och Jämvägsbron i Sikfors.

Rådhuset

Rådhuset är byggnadsminne sedan 1994. Det anses vara ett av de bästa exemplen i landet på den regionala träarkitektur som under 1800-talet byggdes på båda sidor om Bottenviken. Träarkitekturen imiterade stenhus och inspirerades av den klassicistiska arkitektur som uppfördes framför allt i Finland. Den benämns ibland finsk-rysk träempire.

Rådhusrätten huserade i rådhuset ända fram till 1943. Under det gångna seklet har huset även inrymt bland annat stadsfullmäktige, byggnadsnämnd, polisstation, turistbyrå och bibliotek. Piteå museum har haft sina lokaler här sedan 1980.

Jävres turiststation

Turiststationen i Jävres är byggnadsminne sedan 2003. Jävres turiststation invigdes 1967 och var då tänkt som en portal för turismen till Norrbotten och Nordkalotten. Här skulle bilisterna stanna och få information, handla souvenirer och njuta av utsikten. Turiststationen ritades av arkitekten Gunnar Lehtipalo och byggnaden fick en originell, futuristisk arkitektur. Med omläggningen till högertrafik, i september 1967, hamnade stationen på "fel" sida av vägen. Turiststationen är ett uttryck för 1960-talets utvecklingsoptimism.

Sikfors gamla kraftstation

Sikfors gamla kraftstation är byggnadsminne sedan 2010. Sikfors kraftstation byggdes 1911-12 för att klara elförsörjningen vid Luleå träsliperi i Karlshäll samt Luleå stad, järnverket och malmhamnen. Arkitekt för kraftstationen var ingenjören Mats Hedlund, som gav den en djärv, tidigmodernistisk utformning. Förebilden var en amerikansk kraftstation, Taylor Falls utanför Minneapolis som byggdes 1906. Tillsammans med byggnadsfirman Kreuger & Toll konstruerade Hedlund kraftstationen helt i gjuten betong. Sikfors gamla kraftstation är väl bevarad och en stor del av den tekniska utrustningen finns också kvar sedan byggnadstiden.

Järnvägsbron i Sikfors

Järnvägsbron i Sikfors är statligt byggnadsminne enligt ett regeringsbeslut 2007. Bron byggdes på 1910-talet i samband med att statsbanan mellan Älvsbyn och Piteå tillkom. Såväl tekniskt som estetiskt tillhör den landets märkligaste järnvägsbroar. Den arkitektoniska utformningen av huvudspannets stöd och sidospansens betongmurverk är särskilt iögonenfallande. Bron är en bågbro av stål med underliggande båge och sidospänn av betongvalv.

7.3 Riksintressen för kulturmiljövården

Riksintressen för kulturmiljövården är ett urval av miljöer som ska representera hela landets 10 000-åriga historia från stenålder till nutid. Riksantikvarieämbetet, som ansvarar för områden av riksintresse för kulturmiljövården, har uttryckt som mål, att samhällsförändringar ska ske utan att upplevelsen och läsbarheten av den historiska dimensionen i landskapet påverkas negativt, samt att dokumentvärdet hos kulturlämningar på land och till havs bibehålls. Vilka riksintressen för kulturmiljövården som finns inom Piteå kommun går att läsa under rubriken 2. I Riksintressen enligt 3 kap. miljöbalken.

7.4 Fornlämningar

Fasta fornlämningar är lämningar efter människors verksamhet under forna tider, som tillkommit genom äldre tiders bruk och som är varaktigt övergivna. Lämningar som uppfyller dessa kriterier och är äldre än 1850 är fornlämningar och skyddade enligt Kulturmiljölagen 1988:950 2 kap., vilket betyder att det är förbjudet att utan tillstånd rubba, ta bort, gräva ut, täcka över eller genom bebyggelse, plantering eller på annat sätt ändra eller skada en fast fornlämning.

I inlandet och längs älvdalarna finns lämningar efter bland annat boplatser, rennärning, jordbruk, verksamhet knutna till skogsbruket i form av kolbottnar och tjärdalar och industriverksamhet. I kustområdet har de flesta registrerade fornlämningarna anknytning till jakt och fiske och består av rester efter hamnar, fiskelägen, säljägerläger och sjömärken. I havet utanför kusten finns även ett antal marinarkeologiska fornlämningar (vrak).

Inom kommunen finns 13 stycken fornvårdsmiljöer som länsstyrelsen märkt, skyltat och tillgängliggjort.

7.5 Länsstyrelsens kulturmiljöprogram

Länsstyrelsen har upprättat ett länstäckande kulturmiljöprogram för Norrbottens län för åren 2010-2020. I programmet beskrivs det som är karaktäristiskt för Norrbottens kulturmiljöer och som kan avläsas i länets landskap och bebyggelse. Programmet är bland annat tänkt att fungera som planeringsunderlag för kommuner och kulturmiljövården och ligga till grund för olika insatser för regional utveckling.

Utpekade kulturmiljöer i Länsstyrelsens kulturmiljöprogram

Jävre

I området finns länets största gravfältsområde från bronsåldern och boplatsermaterial har hittats i anslutning till dessa. Området är tillgängligt för fotgängare genom Arkeologstigen. Fornlämningarna är välbevarade, tydliga och har ett högt kulturhistoriskt värde. Området är ett av länets riksintressen för kulturmiljövård (nummer 65) vilket ger skydd enligt miljöbalken. Fornlämningarna skyddas av kulturmiljölagen. I området gäller skogsvårdslagens bestämmelser om hänsyn till kulturmiljövårdens intressen. Jävre turiststation är byggnadsminne och fungerar som ingångsport till området i sin helhet, namngivet som 'Entré Jävre'. 'Entré Jävre' ingår i kulturmiljöprogramområdet för Jävre.

Furunäsets sjukhusområde

En institutionsmiljö som kan berätta om den psykiatriska vården under ett helt sekel. Kulturmiljön bedöms ha höga kulturhistoriska värden. Området skyddas av detaljplan från 1989, omfattas av varsamhetsbestämmelser. Sjukhusverksamheten avvecklades i slutet av 1980-talet och idag utgörs området av en företagsby. I samband med att områdets funktion ändrades revs flera ekonomibyggnader och personalbostäder. Trots detta har området fortfarande mycket intressant bebyggelse kvar. Ny bebyggelse har tillkommit i området under 1990- och 2000-talen.

Gråträsk

En sammansatt kulturmiljö som präglas både av den samiska kulturen genom härdar och en metalldepå och nybyggarkulturen genom de välbevarade gårdarna i byn. Byn var också hållplats längs "Kristinavägen" och dagens kommungräns speglar de gränstvister som uppstod i och med lappmarksgränsens dragning. Detta sammantaget ger området höga kulturhistoriska värden. Fornlämningarna skyddas av kulturmiljölagen. I området gäller skogsvårdslagens bestämmelser om hänsyn till kulturmiljövårdens intressen. Området och byn är klass I objekt i bevarandeprogrammet för odlingslandskapets natur- och kulturvärden. För odlingsmarkerna gäller miljöbalkens bestämmelser om miljöhänsyn i jordbruket.

Hortlax kyrkstad

Området är ett av länets riksintressen för kulturmiljövården (nummer 57) vilket ger skydd enligt miljöbalken. Kyrkan skyddas av kulturmiljölagen. Kyrkstugorna har ett visst skydd i byggnadsplan från år 1961 där det anges att endast kyrkstugor får uppföras inom kyrkstugområdet.

Infjärdenområdet

Området har ett av landets största, bevarade ängsladulandskap och innehåller flera drag av den ägostruktur som föregick dagens. En stor mängd kulturhistoriskt värdefull bebyggelse typisk för Piteområdet finns också bevarad, bland annat Pitegårdarna liksom äldre gårdsgrupperingar. Området bedöms ha höga kulturhistoriska värden. Fornlämningarna skyddas av kulturmiljölagen. I området gäller skogsvårdslagens bestämmelser om hänsyn till kulturmiljövårdens intressen. Delar av området är ett av länets riksintressen för kulturmiljövården (nummer 56) vilket ger skydd enligt miljöbalken. För odlingsmarkerna gäller miljöbalkens bestämmelser om miljöhänsyn i jordbruket. I området finns klass I och klass II objekt i bevarandeprogrammet för odlingslandskapets natur- och kulturvärden och klass IV objekt i inventeringen av naturliga fodermarker (nummer 18). Kvamen i Lillpite, vid Hasselgärdet är skyddad i byggnadsplan som kulturresevat för befintlig kulturhistoriskt värdefull bebyggelse.

Kyrkbyn

En av få kända, medeltida handelsplatser i länet. Platsen var ett centrum för Pitebygden fram till 1300-talets slut och föregångaren till Piteås första stad i Öjebyn. Området är lättillgängligt och fornlämningarna är välbevarade, tydliga och har ett högt kulturhistoriskt värde. Fornlämningen skyddas av kulturmiljölagen och området är ett av länets riksintressen för kulturmiljövården (nummer 63) vilket ger skydd enligt miljöbalken. I området gäller skogsvårdslagens bestämmelser om hänsyn till kulturmiljövårdens intressen.

Mellanboda

Ett kolonat område från 1921 som idag består av sju välbevarade kolonatstugor varav sex bebos året om. Kolonaten var en vanlig företeelse under 1900-talets första hälft men idag finns endast några få, välbevarade, kolonat kvar i länet. Bakgrunden till anläggande av kronatorpen var att staten ville ha bofast arbetskraft för skogsbruket på kronans mark. Mellanboda är ett av dessa och dess läge visar tydligt att odlingsmöjligheterna inte var bestämmande för lokaliseringen. Miljön har därför höga kulturhistoriska värden. Området är dock ej skyddat.

Norrfjärdens kyrkby

Ett välbevarat exempel på en av de senast tillblivna kyrkbyarna i länet och därmed en av de yngsta i landet som fortfarande används på ursprungligt sätt. Dessa stugor visar på hur stark kyrkstadstraditionen var och är i Norrbotten ännu in på 2000-talet. Kyrkbyn har ett högt kulturhistoriskt värde. Kyrkan skyddas av kulturmiljölagen och området är ett av länets riksintressen för kulturmiljövården (nummer 60) vilket ger skydd enligt miljöbalken. I byggnadsplan från år 1955 anges att endast kyrkstugebebyggelse får uppföras inom kyrkstadsområdet.

Piteå stad

I Piteå finns ett av landets tre bevarade 1600-tals torg med slutna höm kring ett kvadratisk torgrum. Bebyggelsen runt detta torg är till största delen trähus från 1800-talet och dessa ger stadscentrum karaktären av småskalig trästad vilket inte finns någon annanstans i länet. Normalm har en välbevarad stadsplan av rutnätstyp från 1781 med byggnader med rötter i 1700-talet, som är representativa för en bebyggelsekategori som idag är mycket sällsynt. Normalm är unikt i sitt slag i norra Sverige. I området kring kyrkan finns en rad offentliga byggnader från 1800-talets slut fram till 1950-talet som är representanter för tidstypisk stadsbebyggelse. Detta sammantaget ger de utpekade områdena i Piteå stad höga kulturhistoriska värden. Piteå torg är ett av länets riksintressen för kulturmiljövården (nummer 58) vilket ger skydd enligt miljöbalken. Rådhuset är byggnadsminne vilket ger det skydd enligt kulturmiljölagen. Piteå stad är en fornlämning som skyddas av kulturmiljölagen. Stadsplaneändringar som till viss del tillgodoser kulturmiljövårdens intressen upprättades år 1986 och 1987. Detaljplan från år 1992 för Normalm där kulturmiljövårdens intressen tillgodoses i skyddsbestämmelser.

Rosfors

En välbevarad bruksmiljö och här ingår hela produktionskedjan i järnhanteringen från brytning till färdig produkt. Detta är också ett unikt exempel på småskalig bruksverksamhet i länet. Rosfors bruksmiljö har ett högt kulturhistoriskt värde. Rosfors är ett riksintresse för kulturmiljövården (nummer 61) vilket ger skydd enligt miljöbalken. Bruksområdet och gruvområdet skyddas som fornlämningar av kulturmiljölagen. Delar av området är naturreservat och skyddas därmed genom miljöbalken. I området gäller skogsvårdslagens bestämmelser om hänsyn till kulturmiljövårdens intressen. För odlingsmarken gäller miljöbalkens bestämmelser om miljöhänsyn i jordbruket.

Sikforsområdet

En komplex kulturmiljö med förhistoriska lämningar i form av bland annat boplatsgropar, kokgropar och fångstgropar, lämningar efter samiska bosättningar, äldre bymiljö med välbevarade gårdsgrupper och öppna odlingsmarker, tjärdalslämningar, fäbodlämning samt en kraftstation från seklets början. Fornlämningarna inom området skyddas av kulturmiljölagen. I området gäller skogsvårdslagens bestämmelser om hänsyn till kulturmiljövårdens intressen. Jämvägsbron är ett statligt byggnadsminne och skyddas av kulturmiljölagen. I områdesplanen från år 1982 ges visst skydd åt delar av Sikfors. Från år 2010 är Sikfors gamla kraftstation byggnadsminne, vilket ger skydd enligt kulturmiljölagen.

Sjulsmark

En typisk jordbruksby för denna del av länet. Byn har en ovanligt välbevarad bystruktur där bebyggelsen, med några få undantag, ligger på ursprungliga lägen och där bebyggelse och gårdsstrukturer är välbevarade. Odlingarna i sydsluttning och på de sankare partierna nedanför är hävdade och också de har äldre drag kvar. Detta sammantaget ger kulturmiljön ett högt kulturhistoriskt värde. Området är ett av länets riksintressen för kulturmiljövården (nummer 62) vilket ger skydd enligt miljöbalken. Bebyggelselämningarna är fornlämningar som skyddas av kulturmiljölagen. För odlingsmarken gäller miljöbalkens bestämmelser om miljöhänsyn i jordbruket. Området är ett klass I objekt i bevarandeprogrammet för odlingslandskapets natur- och kulturvärden och klass II och III i inventeringen av naturliga fodermarker (nummer 5, 11 och 13).

Stenskär

En ö i Piteå skärgård med lämningar efter äldre tiders fiskare i form av en tomtning, gistgårdsrösen, labyrinter och kompassrosor lagda i sten. Inget åretruntboende finns på ön men på dess sydvästsida finns ett litet fiskeläge med ett tiotal stugor. Fornlämningarna skyddas enligt kulturmiljölagen. Stenskär är naturreservat och skyddas därmed av miljöbalken. Stenskär Ingår i Natura 2000.

Storrebben

Piteå skärgårds högsta ö vilket innebär att det är den tidigast nyttjade av fiskare och fångstmän i området. På ön finns stora mängder av tomtningar, labyrinter, gamla vattenståndsmärken, rösen och ett fiskeläge. Området har nyttjats kontinuerligt av fiskare och fångstmän sedan 500-talet. Lämningarna gör öns historia mycket tydlig. Området är välbevarat och har ett högt kulturhistoriskt värde. Området är ett av länets riksintressen för kulturmiljövården (nummer 66) vilket ger skydd enligt miljöbalken. Fornlämningarna skyddas av kulturmiljölagen. Ön ingår i ett naturreservat och skyddas därmed av miljöbalken. Storrebben ingår i Natura 2000.

Strömnäs

En by med utpräglad småbrukarkaraktär som är välbevarad både vad gäller bebyggelse och odlingslandskap. Byar med så mycket av sin ursprungliga prägel kvar är ovanliga i länet idag. Byn är ett gott exempel på de många byar som tillkom under 1800-talet på grund av den ökande folkmängden i de gamla kustbyarna och som tillväxte i och med skogsbrukets expansion. Strömnäs har ett högt kulturhistoriskt värde. För odlingsmarkerna gäller miljöbalkens bestämmelser om miljöhänsyn i jordbruket. Området är uttaget som klass I objekt i bevarandeprogrammet för odlingslandskapets natur- och kulturvärden och är ett klass II objekt i inventeringen av naturliga fodermarker (nummer 8).

Torrbergstjärn

Här finns en koncentration av samiska härdar nära kusten som hör till ovanligheterna. De kan kanske kopplas till historiska källor som omtalar en Lappmarknad i Lillpite på 1600-talet. Detta ger härdområdet runt Torrbergstjärnen ett högt kulturhistoriskt värde. Fornlämningarna skyddas av kulturmiljölagen och i området gäller skogsvårdslagens bestämmelser om hänsyn till kulturmiljövårdens intressen. Kulturmiljön ligger i ett naturreservat vilket ger ett skydd enligt miljöbalken.

Öjebyn

Föregångaren till Piteå stad. Idag är Öjebyn en tätort med blandad bebyggelse. Det som finns kvar av det gamla Öjebyn är kyrkan, kyrkstugorna, den gamla kustlandsvägens sträckning samt viss äldre, välbevarad bebyggelse i byakäman. Området är ett av länets riksintressen för kulturmiljövården (nummer 59) vilket ger skydd enligt miljöbalken. Kyrkan och centrala Öjebyn som är fast fornlämning skyddas av kulturmiljölagen. Stads- och byggnadsplaner som tillgodoser kulturmiljövårdens intressen är upprättade.

7.6 Bevarandeprogram för odlingslandskapet

Bevarandeprogram för odlingslandskapets natur- och kulturvärden i Norrbotten omfattar byar och områden med höga natur- och kulturvärden i odlingslandskapet. I Piteå kommun finns 26 exempel upptagna. Områdena ingår i länsstyrelsens rapportserie 1993:6, "Vårt hävdade Norrbotten".

7.7 Kulturmiljöprogrammet Husera

Husera beskriver Piteås synliga historia från forntid till nutid. Fokus ligger på hela miljöer och de egenskaper som utmärker kulturmiljöns karaktär och kvalitet. De områden som beskrivs i detta program har bedömts som särskilt värdefulla kulturmiljöer och varje kulturmiljö presenteras med en kartbild över området. Husera ska också indikera kulturmiljövärden och behovet av hänsynstagande vid kommunal planering och bygglovhantering. Programmet är övergripande och anger generella förhållningssätt till bebyggelsen och miljöerna inom de olika utpekade områdena.

De kulturmiljöer som presenteras i kulturmiljöprogrammet är utvalda tack vare sina mycket höga kulturhistoriska värden. Att bo och verka i dessa områden är förenat med både förmåner och ansvar. De miljömässiga kvaliteter som finns i dessa områden gör att man omges av en unik miljö. Alla delar ansvaret för att bevara dessa egenskaper. Det är nödvändigt att såväl enskilda fastighetsägare som myndigheter verkar för att kulturmiljöns karaktär bibehålls och utvecklas.

Syftet är inte att "frysa tiden" eller förbjuda förändringar i dessa områden. Syftet är att bidra till att förändringar görs på ett medvetet och kvalitativt sätt. Ändringar behöver inte ske på bekostnad av kulturvärdet utan bör vara positiva tillskott och därmed stärka platsens karaktär. Som stöd fungerar kulturmiljöprogrammet som beskriver kulturmiljöns karaktär och konkretiserar kulturvärdet.

8 Teknisk försörjning

8.1 Vatten

Produktion

I Piteå kommun finns det sammanlagt nio dricksvattenverk, åtta tryckstegringsstationer, fyra högreservoarer och ett industrivattenverk. Av råvatten från Piteälven och grundvattenbrunnar producerar Degerängets vattenverk och åtta mindre verk runt om i kommunen varje dygn 10 000 m³ dricksvatten.

Det kommunala dricksvattnet försörjer sammanlagt 37 500 pitebor som är anslutna till vattenledningsnätet. Huvuddelen produceras på Degerängets vattenverk (vv) som bereder och distribuerar dricksvatten till mer än 90 procent av kommunmedborgarna. Inom distributionsområdet ingår även industrier så som SunPine, Smurfit Kappa Kraftliner, SCA, Wibax och Piteå Älvdals sjukhus.

De mindre vattenverken återfinns i Arnemark, Holmträsk, Järebodarna, Koler, Långträsk, Sikfors och Storsund. Förutom leveranser av dricksvatten till hushåll inom de fastställda verksamhetsområdena distribueras dricksvatten till flertalet gemensamhetsanläggningar i kommunen.

Kommunen äger även ett vattenverk som förser Borgaruddens camping med dricksvatten och som är i drift sommartid. Förutom de kommunala anläggningarna finns cirka 1 400 enskilda vattenbrunnar.

Distribution av vatten

Från vattenverket pumpas vatten ut i kommunens ledningsnät. För att klara belastningstoppar samt ha en vattenreserv finns fyra högreservoarer (vattentom) i Jävre, Munksund, Malberget i Rosvik samt Grisberget i Piteå. Dessa rymmer, om de är fyllda till 80 procent, ett dygns normalförbrukning.

Avlägsna och högt belägna abonnenter får sitt vatten via nio stycken tryckstegringsstationer som finns i Blåsmark, Böle, Lillpite, Norrfjärden, Pålmark, Lakafors, Stockbäcken, Strömbacka och Pitsund. Från mindre vattenverk i byarna pumpas vattnet direkt till ledningsnätet.

Brister i råvattenkvalité

Under arbetet med den regionala vattenförsörjningsplanen har det framkommit uppgifter om råvattenkvalitetsproblem vid ett antal grundvattentäkter och grundvattenresurser i Norrbotten. Följande områden har identifierats:

Långträsk	Vattnet måste behandlas med en avancerad vattenbehandling för att ta bort kemiska bekämpningsmedel (hormoslyr) från vattnet.
Jävrebodarna	Grundvattnet innehåller mycket järn. Här får fritidshus utanför verksamhetsområdet endast hämta vatten via tappställen från det kommunala vattensystemet, då man vill hålla ner vattenproduktionen för att undvika att ta brunnar med höga järnhalter i drift.
Sjulsmark, Holmträsk, Lakafors och Nybyn	Höga fluoridhalter i grundvattnet. Vattentäkterna i Sjulsmark, Lakafors och Nybyn är stängda (försörjs via Degeränget vattenverk). Vattenförsörjningen till Holmträsk sker från byns vattentäkt men kompletteras med vatten från Degeränget.
Trundön och Hemlunda	Problem med salt grundvatten. Tidigare hydrogeologiska undersökningar visar att det förekommer problem med relik saltvatten i grusåsen vid Hemlunda, om stora grundvattenuttag sker.
Arsenik är naturligt förekommande i mark och berggrund. 144 analyser av dricksvatten i brunnar genomfördes under 2005 där av 28 stycken av dessa hade arsenikhalter över gränsvärdet (10 µg/l). Tre av dessa brunnar var anlagda i lösa jordlager medan resterande brunnar var borrade. En brunn hade extremt höga halter. De allmänna vattentäkterna uppvisar dock inga sådana problem.	
Områden i länet där det finns risk för radon i grundvatten i berg redovisas i kartan bredvid. Radon kommer från uran och radium som återfinns naturligt i alla jord- och bergarter. Höga radonhalter i grundvatten finns även utanför kända riskområden.	 <p>Radon i vatten från bergborrade brunnar</p> <ul style="list-style-type: none"> ■ Mer allmän risk ■ Mer sporadisk risk □ Relativt låg risk <p>Källa: Strålsäkerhetsmyndigheten, 2009</p>

Skydd av vattentäkter

Vattnet är vårt viktigaste livsmedel och tillgången på vatten för vattenförsörjning är en av våra mest betydelsefulla naturresurser och samhällsinstressen. Vatten är i ständig rörelse och cirkulerar i vattnets eget kretslopp. Vatten kan inte ägas av någon och föroreningar som kommer ut i vattnet kan spridas långa sträckor. Det är därför en mycket viktig uppgift att skydda vattnet mot förorening. Genom att inrätta vattenskyddsområden skapas ett tillräckligt skydd så att råvattentillgångarna säkras i ett långsiktigt perspektiv – ett flergenerationsperspektiv.

Ett vattenskyddsområde för en vattentäkt ökar medvetandet och tydliggör behovet av skydd och försiktighet inom ett område. Inrättande av vattenskyddsområde är i dagsläget frivilligt, men i framtaget förslag i miljöbalken anges ett skall-krav på inrättande till senast år 2019 för kommunerna.

Piteå kommun har tio stycken grundvattentäkter (inklusive reservvattentäkter) där huvuddelen omfattas av ett vattenskyddsområde med tillhörande föreskrifter (Amemark, Holmträsk, Jävrebodarna, Klubben, Koler, Långträsk, Sikfors, Storsund). Huvudman och verksamhetsutövare för täkterna är Pireva.

Svensbyfjärdens ytvattentäkt i Pite älv försörjer majoriteten av Piteås befolkning med dricksvatten men saknar fastställt vattenskyddsområde. Pite älvens avrinningsområde sträcker sig genom delar av Piteå kommun, Älvsbyns kommun, Arvidsjaur kommun och Arjeplogs kommun, ända till norska gränsen. Det innebär att Piteås huvudvattentäkts råvattenkvalitet riskerar att påverkas även av förorenande verksamheter i andra kommuner uppströms. Behovet av

att långsiktigt skydda vattentäkten och delar av tillrinningsområdet är stort och därför håller ett sådant på att arbetas fram.

Beredskapsplan för dricksvatten finns med tillhörande riskanalys. Arbetet med att revidera och uppdatera beredskapsplanen pågår. I det ingår bland annat arbete med förnyad risk- och sårbarhetsanalys vilket påbörjades under hösten 2015.

Reservvatten

I dagsläget finns inget fullgott reservvattenalternativ för huvudvattentäkten. Däremot finns, inom kommunen, två reservvattentäkter vilka bägge ingår i kommunens beredskapsplan för vattenförsörjning. Båda dessa täkter, Böle och Klubben är grundvattentäkter/brunnar med en sammanlagd kapacitet på cirka 1 700 m³ per dygn.

Idag saknas dock en fullgod reservvattenförsörjning i händelse av att huvudvattentäkten blir obrukbar. I beredskapsplanen saknas information som pekar ut särskilt viktiga vattenresurser utöver befintliga reservvattentäkter. Länsstyrelsen har gjort bedömningen att Piteälven och grundvattentäkten på Pitholm (Klubben) är av hög prioritet ur regional vattenförsörjningssynpunkt.

En begränsad kartläggning av grundvattentillgångarna har genomförts i kommunen. Statens Geologiska Undersökningar (SGU) genomförde år 2002 en undersökning av några områden utmed Piteälven varav delar av områdena visade sig ha goda grundvattentillgångar.

Avloppsvatten

I Piteå finns 17 avloppsreningsverk som tar emot och behandlar det avloppsvatten som uppstår i kommunen, samt en reningsanläggning för oljeförorenat vatten vid Haraholmens hamn. Sandholmens reningsverk i Hortlax är kommunens största avloppsreningsverk med en kapacitet för cirka 35 000 personer och har i dagsläget cirka 30 500 personer anslutna (centrala delarna samt infjärdensområdet). Sandholmen tar även emot externt slam från mindre reningsverk och enskilda avloppsanläggningar. Förutom reningsverket på Sandholmen finns kommunala reningsverk i Rosvik, Norrfjärden, Jävre, Hemmingsmark, Sjulsmark, Sikfors, Blåsmark, Holmträsk, Arnemark, Nybyn, Jävrebodarna, Långträsk, Koler, Jävre Ronningarna, Långnäs och Storsund.

Avloppsvatten som kommer från hushåll och mindre industrier uppnår efter mekanisk, kemisk samt biologisk rening en reningseffekt av cirka 80 procent avseende biologisk syreförbrukning och 90 procent avseende totalfosfor. Årligen renas cirka fem miljoner kubikmeter avloppsvatten. Utsläppet av avloppsvattnet sker strax nedströms Sandholmen.

På Sandholmens avloppsanläggning stabiliseras och hygieniseras slam. Producerad biogas utnyttjas för produktion av el- och värmeenergi via en gasmotor. Rötningsprocessen medför cirka 40 procent minskade slammängder genom nedbrytning av organiskt material och mindre lukt till omgivningen. Det slam som bildas vid rening av avloppsvattnet används i dagsläget för tillverkning av anläggningsjord med inblandning av slam, bark och sand. Slammet från verken i Markbygden (Långträsk, Koler och Storsund) transporteras och lagras i en slamlagun i Långträsk. I Skomanskälen töms trekammarbrunnar av lantbrukare som sprider slammet direkt på jordbruksmark.

Det finns cirka 3 000 enskilda avlopp i Piteå kommun och det tillkommer cirka 50-60 stycken nya årligen. Avloppsanläggningar med dålig reningsförmåga förorenar ytvatten, men kan också vara en risk för människors hälsa om bakterier når grundvattnet och på så sätt förorenar vattnet i dricksvattenbrunnar eller vattentäkter. För att värna om grundvattnet och ytvattnet samt minska risk för människors hälsa är det viktigt med avloppslösningar som har bra reningsförmåga. Det finns många avloppsanläggningar i kommunen som behöver åtgärdas av såväl hygieniska som miljömässiga skäl och de återkommande slamtömningarna medför ett onödigt stort antal tankbiltransporter. I områden där det inte kan ordnas genom anslutning till eller utbyggnad av det kommunala VA-nätet skulle ett alternativ vara byggande av lokala avvattningsanläggningar i byarna och spridning av slam på närbelägen jordbruksmark.

Det är viktigt att slam fortsatt återförs till kretsloppet om vi skall kunna medverka till ett långsiktigt hållbart samhälle. Idag sker slamhanteringen från Sandholmens reningsverk i form av skapande av anläggningsjord, och möjligheterna till spridning på jordbruksmark i dagsläget saknar avsättning. Det är dock viktigt att föroreningar som ackumuleras i slammet från avloppen minskar för att bidra till ett giftfritt samhälle. För att få en bra kvalitet på slammet med så lite föroreningar som möjligt är uppströmsarbete avgörande. Uppströmsarbete kan omfatta bland annat kontinuerlig upplysning av abonnenterna om exempelvis vad som får spolas ned i avloppet samt provtagningar för identifiering av potentiella föroreningskällor och eventuellt efterföljande källseparering.

Dagvatten

Utsläpp av dagvatten sker i Hortlax och Bergsviken till diken och i övrigt via diken eller rör till Piteälven norr om Bergsviksbron, i Södra Stadsfjärden, Nördfjärden, Inrefjärden och i Yttrefjärden. Någon särskild behandling av dagvatten förekommer inte.

Behov finns att forma en gemensam syn och kunskap (ledningsnät, föroreningsmängder, ansvarsförhållanden, ekonomi, drift och underhåll) om dagvatten för att skapa en miljömässigt och ekonomiskt bättre dagvattenhantering.

Dagvatten påverkar vattendragen, framförallt huvudvattentäkten Svensbyfjärden, och kan vid kapacitetsbrister skapa översvämningsproblem vid till exempel skyfall.

Vid planläggning av nya bostads- eller verksamhetsområden och nybyggnation bör det tidigt i processen göras en bedömning av naturliga avrinningsvägar inom och, särskilt, ut ur området och så långt möjligt anpassa bebyggelsestrukturen efter detta. Lokalt omhändertagande av dagvatten skall beaktas.

Ledningsnät för VA

Det totala ledningsnätet i Piteå kommun är 1 400 kilometer långt. Ledningsnätet omfattar ledningar för dricksvatten, spillvatten och dagvatten. Reinvesteringstakten är i genomsnitt fem kilometer per år.

100 stycken pumpstationer har till uppgift är att lyfta avloppsvattnet från lågpunkter så det kan rinna med självfall ner till ett avloppsreningsverk.

Kommunal VA-planering och framtida vattenförsörjning

Enligt lagen (2006:412) om allmänna vattentjänster har kommunerna en skyldighet att ordna med vattenförsörjning i ett större sammanhang för en viss befintlig eller blivande bebyggelse om det behövs med hänsyn till skyddet för människors hälsa eller miljön. Lagen innebär att kommunerna i större utsträckning än idag måste se över vattenförsörjningen i stort, inom hela kommunen. Kommunen har dock ingen skyldighet att på varje plats ordna med vattenförsörjningen.

År 2011 påbörjades ett arbete med att se över VA-situationen i bebyggelseområden utanför kommunalt verksamhetsområde för vatten och avlopp. Syftet var att få till stånd en fungerande och effektiv VA-planering och på så vis åstadkomma en socialt, miljömässigt och ekonomiskt hållbar utveckling av vatten- och avloppsförsörjningen i hela Piteå kommun. Ett antal områden med samlad bebyggelse och varierande grad av permanentboende och olika typer av enskilda eller samfälliga VA-lösningar ingick därför i en VA-utredning. Vid inventeringen (679 stycken av cirka 3 000 stycken) visade sig att cirka 80 procent av de enskilda avloppen har anmärkningar av något slag, varav knappt hälften av dem bedöms som allvariga. I dagsläget är endast en av de beslutade åtgärderna genomförda, det vill säga inrättande av verksamhetsområde för VA inom Hemlunda/Vitsand i syfte att skapa ett ökat skydd mot förorening av dricksvattentäkten.

¹ Vatten- och avloppsplan för 15 av Piteås omvandlingsområden (2012-04-25)

Det påbörjade VA-planeringsarbetet fortgår och under hösten 2016 finns en del, förslag till riktlinjer för inträttande av verksamhetsområden för vatten och avlopp, framtaget och ute på remiss. Förslaget omfattar hela Piteå kommuns geografiska område och innehåller även förslag till utbyggnadsplan.

Konsekvenser av Piteå VA-situation utan VA-plan i omvandlings- och förtätningsområden

Fler och fler etableringar i tidigare fritidshusområden ökar tätheten mellan avloppsanläggningar och vattenbrunnar vilket leder till mer olägenheter. Någonstans går en brytpunkt där områden inte "tål" mer belastning. Ett annat problem med förtätning av fritidshusområdena är att många av dem har gemensamt sommarvatten vilket deras avloppsanläggningar är lokaliserade efter på respektive tomt. Vid permanentning av boendet löses vattenfrågan genom att den enskilde borrar efter eget vatten. I en del fall går ett antal fastighetsägare ihop om samma borrhunn. Problemet är att varken den enskilde fastighetsägaren eller borrhfirmorna har anmälnings- eller tillståndsplikt till någon myndighet för att borra efter vatten för en- till tvåfamiljshushåll. Boringarna kan ske vintertid och det kan resultera i att en del borrhål lokaliseras på olämpliga platser nära avloppsanläggningar.

Handläggningen av enskilda avlopp (tillståndsgivningen) har hittills varit relativt enkel när enhetliga områden med relativt stora tomter har ansökt om detta. Nu är det svårare eftersom det blir fler och fler vattentäkter att ta hänsyn till. En konsekvens av detta är att kommunen måste börja ställa större krav på den enskilde i ansökningsprocessen om enskilda avlopp. Kommunen måste börja kräva mer omfattande beslutsunderlag och i en del fall geundersökningar av grundvattenströmningar med mera. Det innebär att det kommer att kosta mer för den enskilda fastighetsägaren och beslutsprocessen kan dra ut på tiden. I princip handlar det om att betala exempelvis 20 000 kronor för att undersöka om det är möjligt att lägga ner en avloppsanläggning för 50 000 kronor som håller reningsmässigt i 20 år, vilket inte kan bedömas vara speciellt långt perspektiv.

Många områden har idag problem med att få en bra dricksvattenkvalitet i sina enskilda vattentäkter. Att borra efter vatten ger alltid en vattengaranti, det vill säga att du får vatten i tillräckligt mängd men du är aldrig garanterad en dricksvattenkvalitet på vattnet. Många fastighetsägare får lägga ner 10 000-tals kronor på reningsutrustning och tid på att sköta anläggningarna.

En annan viktig fråga är problemen med utsläpp av kväve och fosfor från enskilda avlopp som bidrar till övergödningen av hav, sjöar och vattendrag. Ett sätt att åtgärda detta är att koppla på fler enskilda avlopp till kommunens VA-nät.

Fortsatt kommunal va-planering och innehåll i VA-plan

Det påbörjade arbetet bör fortsatt tas vid och utvecklas till en kommunövergripande VA-plan med upprättat arbetssätt som grund. Något fastställt eller krav på innehåll på en kommunal VA-plan finns inte, även om ett antal vägledande dokument finns att tillgå, till exempel:

- Havs- och vattenmyndighetens (HaV) rapport 2014:1.
- Länsstyrelsen i Stockholms läns rapport 2009:7 Kommunal VA-planering
- Svenskt Vatten Utveckling (SVU) rapport 2012:03, Kommunala VA-planer: en kunskapsöversikt.

VA-planen bör omfatta konkreta riktlinjer för VA-försörjning i befintliga och nya bebyggelseområden. Utgångspunkten ska vara att finna långsiktigt hållbara system för kombinationer av enskilda, gemensamma och kommunala vatten- och avloppslösningar. Planen bör även innehålla en genomgång av dagvattenhantering och utredning avseende reservvatten med identifiering/beskrivning av befintliga vattenresurser samt utarbeta riktlinjer för VA samt särskilt för enskilda avlopp. Planen ska utgå från bedömningar av tillgång, kvalitet, efterfrågan och risker för att säkra den framtida vattenförsörjningen i Piteå. Hänsyn måste tas till påverkan av framtida klimatförändringar och inkludera behovet för både enskild och kommunal dricksvatten- och avloppsförsörjning.

En kommunal VA-plan är inte ett mål i sig utan målet är en fungerande kommunal VA-planering och en sådan kan etableras på många olika sätt. I SVUs rapport anges följande delar som innehåll i en kommunal VA-plan/VA-planering:

- Planeringen/planen syftar till att åtgärder och arbete som bedrivs med koppling till VA ska kunna genomföras på ett så effektivt sätt som möjligt.
- Hur VA-försörjningen ska lösas i hela kommunen det vill säga både inom och utanför kommunalt verksamhetsområde.
- Innehålla eller behandla all VA-försörjning i kommunen det vill säga dricksvattenförsörjning, spillvattenbortledning och rening samt dagvattenhantering.
- Bör utvecklas i ett förvaltningsövergripande sammanhang.
- Bör kopplas till den fysiska planeringen och arbetet med genomförandet av Vattenmyndigheternas Åtgärdsprogram och uppfyllandet av Miljökvalitetsnormer för vatten.
- Kan vara både ett planeringsunderlag och ett politiskt antaget styrdokument om inriktning och ambitionsnivåer för arbetet med VA i kommunen.
- Kontakt med kommuner uppströms- och nedströms i avrinningsområdet för att diskutera frågor som fordrar gemensamma lösningar eller mellankommunal hänsyn.

Kapacitet och utbyggnadsmöjligheter kopplat till planerad bebyggelse i ÖP 2030

De flesta centralt belägna bebyggelseplanerna bedöms kunna försörjas med kommunalt vatten och avlopp. Vissa områden bör utredas särskilt med avseende på dagvattenhantering och förstärkning av VA-nätet.

I övrigt har området från Bergsviken mot Svensbyn en låg kapacitet för ytterligare anslutningar.

Kapacitet i befintliga avloppsreningsverk och utbyggnadsmöjligheter

Det finns plats för nya VA-abonnenter på samtliga verk.

Kapacitet i befintliga vattenverk och utbyggnadsmöjligheter

Degerångets vattenverk kan producera ca 18 000-24 000 kubikmeter per dygn och ligger normalt på en dygnsproduktion på maximalt 14 000 kubikmeter per dygn. Täkten har med andra ord en god kapacitet och råvattentillgång. Nybyn och Sjulsmark har lågreservoarer som får vatten från Degerånget, och de har god kapacitet.

I Holmträsk, Långträsk, Sikfors och Storsund finns det god kapacitet för fler abonnenter.

Jävrebodarna - tillåter inte någon ytterligare inkoppling. Grundvattenmängden i de två brunnarna är inte tillräcklig och kan periodvis vara väldigt liten. Ingen plan finns på utökad kapacitet för närvarande.

Amemark - både verk och grundvattentillgång är begränsande. Vid höga vattenuttag överbelastas verket med försämrad kvalitet som följd. Utredning pågår för att öka kapaciteten.

Koler - Försörjer normalt tio personer med vatten och har kapacitet för max 180 personer. Problem med kapacitet och kvalitet kan uppkomma vid utökat uttag i samband med tillfälligt framtida vindkraftläger (om fler än 180 personer, verket klarade tidigare belastning på 120 personer).

Borgarudden är i drift under sommaren och levererar vatten till campingen. Kvaliteten är tjänlig med anmärkning och har lågt pH-värde. Ingen behandling av vattnet sker och kapaciteten är okänd. Bristande tillgång av vatten har dock inte förekommit.

Vad gäller distributionskapacitet av vatten har idag Stockbäcken och övre delen av Rognäs lågt tryck vid höga vattenuttag, om fler abonnenter ska anslutas behövs ytterligare en tryckstegring.

Många fastighetsägare med enskilda brunnar upplevs idag ha problem med vattenkvalitén. Särskilt har synpunkter uttrycks från omvandlingsområden på Nötön och Renön. Det är troligt att flera av fastighetsägarna vill ansluta sig till det kommunala nätet.

Framtida utbyggnadsmöjligheter

Orörda markområden intill vattenverket Degeränget samt vid råvattentäkt på Hemlunda bör sparas för eventuella framtida utbyggnader och processförändringar.

8.2 Avfallshantering

EU:s direktiv och de nationella målen ligger till grund för de lagar och förordningar som styr och reglerar kommunernas planering för och hantering av avfall. I direktivet anges bland annat en prioritering av olika behandlingsformer för avfall i följande ordning:

1. Avfallsminimering och minska avfallets farlighet.
2. Återanvändning.
3. Materialåtervinning.
4. Energiåtervinning.
5. Deponering.

En avfallsplan arbetades fram 2010 med bäring mot år 2020, vilket utgör grund till planstrategin och planeringsunderlag i översiktsplanen. I gällande avfallsplan har hänsyn tagits till EU:s direktiv samt de nationella miljömålen.

Det nationella ställningstagandet är att den totala mängden avfall inte ska öka och att den resurs som avfall utgör ska tas till vara i så hög grad som möjligt. Detta samtidigt som påverkan på och risker för hälsa och miljö minimeras. Just nu ligger Sverige långt ifrån det målet och det beror till stor del på våra konsumtionsmönster. En studie på framtida avfallsmängder (IVL) visar dock på en kraftig ökning fram till 2030, kanske en fördubbling om inte kraftiga åtgärder sätts in. Ökande avfallsmängder ställer krav på planering av insamlingsplatser för avfallshantering både vid enskilda fastigheter men även för allmänna insamlingsssystem så som återvinningsstationer, återvinningscentraler och möjligheter till återbruk.

Avfallshanteringen i Piteå

Nedan är ett kort sammandrag om avfallshanteringen i kommunen och återfinns i sin helhet i avfallsplan 2020.

Hushållens källsortering är väl utbyggt gällande brännbart avfall och matavfall. Det brännbara avfallet transporteras till Boden för energiutvinning och matavfallet omlastas för vidare transport till behandlingsanläggning i Boden (rötning och produktion av fordonsgas).

Bredviksbergets avfallsanläggning utgör navet i en mycket stor del av avfallshanteringen i Piteå. Den huvudsakliga verksamheten är att ta emot avfall som i sin tur återvinns till nya material eller energi, samt avfall som läggs på deponi. Anläggningen är idag ett stort mellanlager för olika avfallsfraktioner som transporteras vidare för att återvinnas eller utvinna energi. På Bredviksberget finns det även en deponi som tar hand om avfall som inte kan återvinnas. Huvuddelen av det deponerade avfallet består för närvarande av avfall från massaindustrin (främst slamformiga avfall från Smurfit Kappa Kraftliner AB och SCA Packaging Munksund) samt rest- och specialavfall från hushåll och verksamheter. Det pågår förberedande arbeten för en ny etapp inom befintligt deponitillstånd.

Bredviksbergets anläggning har en återvinningscentral (ÅVC) för hushåll som tar emot sorterat avfall. Företag har även möjlighet att lämna mindre mängder av avfall på återvinningscentralen mot en avgift. Farligt avfall insamlas och mellanlagras vid anläggningen i avvaktan på transport till destruktionsanläggning eller annat omhändertagande. Hushåll kan även lämna sitt farliga avfall och andra avfallsslag via miljöbilen, mobil ÅVC eller direkt på ÅVC. Stora mängder

verksamhetsavfall som kommer in tas om hand på anläggningen och behandlas på olika mellanlagringsstationer innan vidare transport till återvinnings- och behandlingsanläggningar.

Inom kommunen återfinns det även 27 återvinningsstationer (ÅVS) och tre aktiva kommunala masstippar (Västra Kajen, Öjebyn, Flakabergsområdet) och fyra snötippor. Snötipporna sammanfaller med masstippornas placering inklusive en snötipp som ligger utefter Hallgrens väg mot Lövholmen.

Ett mindre antal verksamheter och förekommande aktiviteter för återbruk finns i Piteå kommun. De möjliggör för varor att användas på nytt istället för att bli avfall och fyller på så sätt en viktig funktion i arbetet med avfallsminimering. Det finns även ett antal lokala avfallsentreprenörer som samlar in och hanterar avfall (till exempel Stena och Kuusakoski) och en kommunal behandlingsanläggning för oljehaltigt flytande avfall.

Avfallshanteringen i skärgården bygger i huvudsak på att det avfall som uppstår via fritidshus och friluftaktiviteter skall lämnas på fastlandet. Det kan lämnas via hamnarna Norra småbåtshamn,

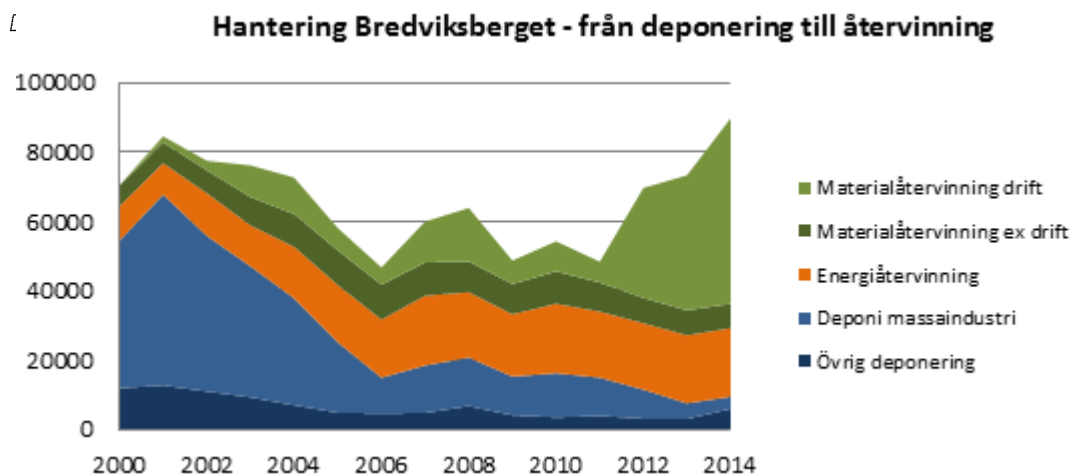
Renöhamn, Rosvik, Haraholmen och Strömnäs som osorterat avfall. En viss nedskräpning förekommer kring anläggningar i skärgården, vilken bedöms härröra från besökande fritidsbåtar. Det finns för närvarande en plats för septiktanktömning för fritidsbåtar som ligger i Renöhamn och det planeras för ytterligare en på Västra Kajen.

Nedlagda deponier

Inventering, besiktning och riskklassificering enligt Naturvårdsverkets bedömningskriterier av nedlagda deponier inom Piteå kommun har utförts i olika omgångar, senast år 2003. Totalt har 23 nedlagda deponier inom kommunen identifierats och klassificerats enligt MIFO-modellen (Metodik för Inventering av Förorenade Områden). Huvuddelen av de nedlagda deponierna klassades med liten eller måttlig risk där inga eller endast mindre åtgärder behöver göras. Deponi i Södra hamn klassades dock med stor risk där skyddsåtgärder kan behöva genomföras. Efter inventeringen som genomfördes under år 2003 har vissa insatser avseende uppstädning och täckning av nedlagda deponiområden utförts.

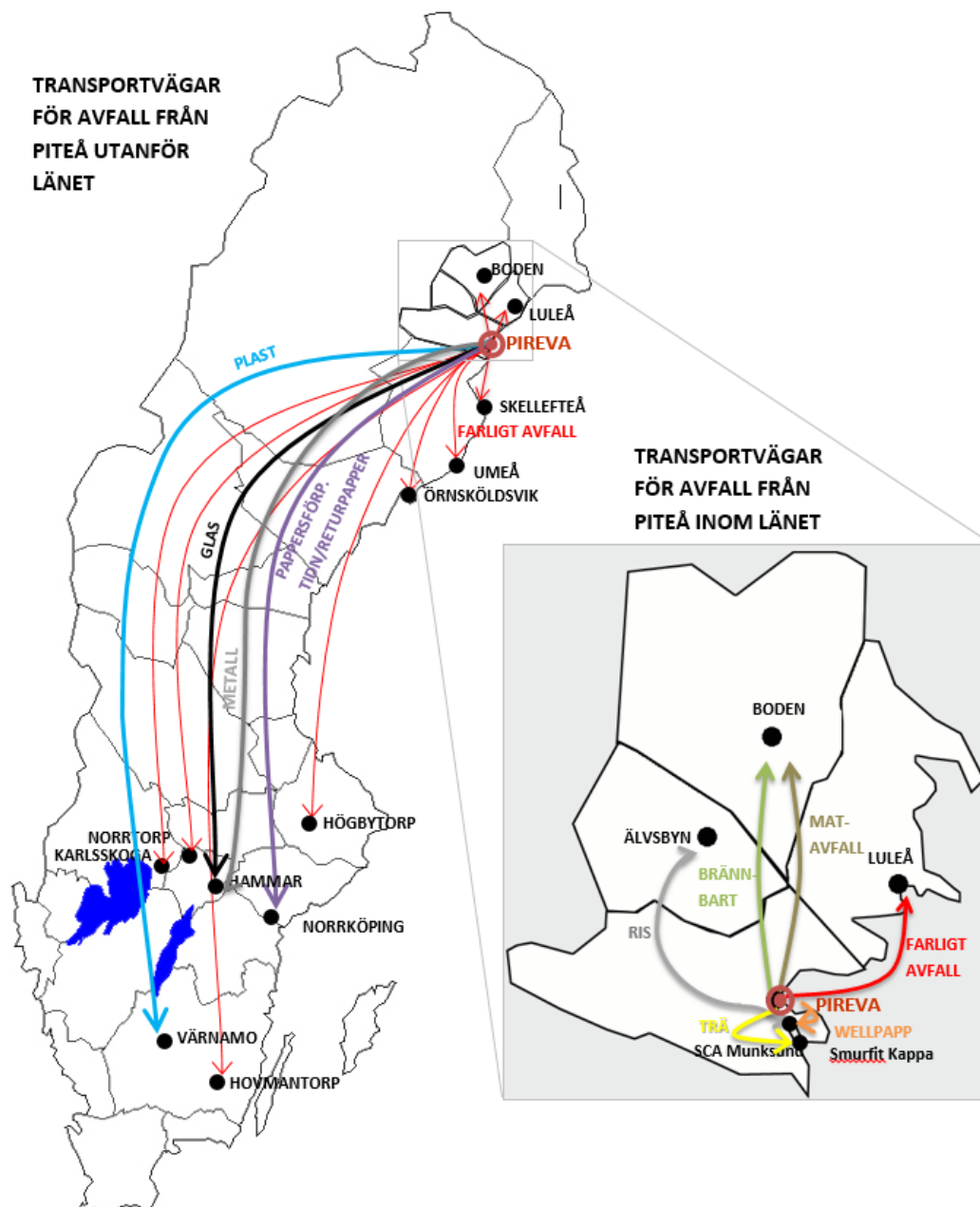
Avfallsmängder och flöden

Flödet och sammansättningen av de olika avfallsfraktionerna som hanteras på Bredviksbergets avfallsanläggning har förändrats i stor grad under de senaste 14 åren. I början av 2000-talet stod avfall som gick till deponering för cirka 80 procent av all hantering (se Diagram 4). I slutet av årtiondet ser det mycket annorlunda ut med cirka 10 procent av avfallet som deponeras och den andel av avfallet som går till återvinning har fyrdubblats. Den totala mängden inkommande avfall har dock ökat med cirka 20 000 ton. En stor orsak är att de senaste två åren har det varit en intensiv sluttäckningsfas för en deponidel, vilket medför att man aktivt verkat för att få in relevanta material till driften.

Avfallet som hanteras via Bredviksbergets avfallsanläggning omfattar dock inte den totala mängden avfall som genereras och hanteras i Piteå. Utvecklingen på avfallsområdet har lett på en mer aktiv marknad med många fler aktörer (elkretsen, FTI, Kuusakoski Sverige AB, Stena, Recycling AB, Norrbottens Bildemontering AB med flera) än kommunen. Avfall har blivit mer av en handelsvara och en restprodukt av värde samt att avfallshanteringen ses som en tjänst. Trenden pekar mot en fortsatt utveckling åt det hållet.

Figuren nedan visar på hur avfallet som samlas in lokalt på Bredviksbergets avfallsanläggning transporteras vidare för återvinning, energiutvinning och destruktion/slutförvaring. Det enda som återstår är deponiavfallet, vilket omhändertas genom deponering inom avfallsanläggningen.

Figur 2. Schematisk bild över avfallsströmmar från Bredviksbergets avfallsanläggning i Piteå till behandlingsanläggningar regionalt och nationellt.

Behandling och hantering av avfall är sedan lång tid tillbaka lika mycket en lokal som regional och även nationell fråga. Därför finns det en stor nytta med regional samverkan för att finna de bästa tekniska, ekonomiska och miljömässiga gällande omhändertagande och behandling av avfall, framförallt matavfall, brännbart avfall och restavfall (deponi). I dagsläget återfinns biologisk behandling av matavfall i Boden, Luleå och Skellefteå. Avfallsförbränning förekommer i Boden, Umeå och Kiruna. Deponianläggningar i länet återfinns i Piteå, Boden, Kiruna och Gällivare. Dessutom har Skellefteå en relativt nyanlagd deponi sedan 2009.

Plockanalys

Piteå Renhållning & Vatten (Pireva) genomförde under december månad år 2015 en plockanalys av hushållens avfall i Piteå kommun. Det innebär att man sorterar och går genom avfall från villkor och flerfamiljshus. Plockanalysens resultat visade på att det brännbara avfallet från ett genomsnittligt hushåll i Piteå bestod viktmissigt av ca 40 procent brännbart avfall, 20 procent matavfall och ca 40 procent returpapper/tidningar och förpackningar. Även om Piteborna är duktiga på att sortera ut sitt farliga avfall så förekom det en hel del batterier och olika ljuskällor i det brännbara avfallet.

Skillnader som har konstaterats från förra plockanalysen 2010 är att en större andel är rätt sorterat och att mängden farligt avfall halverats i det brännbara kärlet. Fortfarande kastas mycket tidningar och förpackningar som i stället borde gått till materialåtervinning.

Figur 3 Bilden på sopbilen ovan illustrerar hur innehållet är fördelat i en sopbil som har hämtat brännbart avfall från villor och lägenheter i Piteå under en plockanalys år 2015.

Fastighetsnära insamling (FNI) av förpackningar och returpapper ökar de insamlade mängderna förpackningar och returpapper och minskar mängden kär- och säckavfall till energiåtervinning. En satsning på FNI kan även bidra till ökad utsortering av exempelvis matavfall eller farligt avfall.

Förpackningar och returpapper omfattas av producentansvar. Kommunen kan med nuvarande lagstiftning som grund ordna egna insamlingssystem för förpackningar. Däremot ska all insamling av utsorterat returpapper ske på producenternas uppdrag, vilket innebär att det inte får finansieras via avfallstaxan samt att det ska vara frivilligt för

fastighetsägaren att ansluta sig till FNI. Införande av FNI medför förbättrad service för hushållen men innebär samtidigt en stor förändring för hushåll, fastighetsägare, kommun och insamlingsorganisation (behov av investeringar i till exempel behållare, fordon eller anläggningar). Regeringsbeslut (2014) finns om att producentansvaret ska finnas kvar men med att insamlingsansvaret ska flyttas från producenterna till kommunerna. För närvarande pågår statlig utredning om detaljerna och om hur överföringen ska gå till. Detta kan komma att innebära betydande förändringar för kommunernas roll i förpacknings- och tidningsinsamlingen.

Avfallshantering i den fysiska planeringen

Kommunen vill på sikt få ett avfallssystem som ger bra service åt våra medborgare, fungera för våra avfallshämtare och ger en ökad samsyn på avfallsfrågorna. Därför behöver insamlingen av avfall uppmärksammas på ett tidigt stadium i den fysiska planeringen. Normalt kommer frågor om avfallshantering upp först när en formell planremiss sker. Då är det oftast för sent att komma med förslag av strukturell (transportvägar/vägstandard/ trafiksäkerhet, bamsäkerhet) eller principiell karaktär (servicenivå, hur långa avstånd med mera). Åtgärder som måste vidtas i efterhand, tekniska, arbetsmiljömässiga eller annat, blir ofta krångliga och normalt mer kostsamma än åtgärder som diskuteras redan på planeringsstadiet.

Boverket gav år 2011 ut idéboken Avfallshantering – tillgänglig, säker och estetisk. I idéboken ges flera exempel på vad avfallshanteringen som är lämpligt att reglera i en detaljplan, exempelvis återvinningscentraler, återvinningsstationer, plats för avfallsutrymmen vid bostäder och verksamheter, tillfartsvägar, miljöer som kräver särskild hänsyn, tillgänglighet, utformningskrav, buller, lukt och hygien.

Exempel på frågeställningar att beakta i fysisk planering kan vara:

- Hur ska avfallshanteringen gå till i/kring fastigheten? Finns tillräckliga ytor för avfallshanteringen?
- Är avfallsutrymmena placerade på ett bra sätt för avfallslämnarna? Blir det lätt att göra rätt för de som ska lämna avfall?
- Är avfallsutrymmena placerade så att de ligger bra till för avfallsentreprenörens personal ur ett arbetsmiljöperspektiv?
- Har man avsatt ytor för bytesrum där man kan lämna föremål som kan användas av någon annan, för att förebygga avfall?
- Är avfallsutrymmet placerat på en lämplig plats med avseende på temperaturen i byggnaden?
- Finns det förutsättningar att ställa upp ett hämtfordon och hämta avfallet?
- Kommer det kunna hållas rent och snyggt?
- Finns det risk att boende störs av placeringen för avfallsinsamlingen, till exempel genom buller eller lukt?
- Går det att samutnyttja andra ytor i planeringen, till exempel för tillfällig uppställning av container eller gårdsloppis?
- Titta på ett större område än det som detaljplanen omfattar. Ligger detaljplanen i ett område där det är långt till närmaste återvinningsstation eller annan typ av samlingsplats?
- Innehåller detaljplanen förutsättningar för att förebygga avfall? Medger till exempel detaljplanen både bostäder och verksamheter eller handel i samspel?

Det är viktigt att de riktlinjer och checklistor som planhandläggarna kommer att arbeta efter innehåller tydliga och greppbara beskrivningar av vad man ska tänka på.

Kommunens bredbandsroll

Även om bredbandsarbete är frivilligt för kommuner och regioner kan man se en utveckling mot att kommuner idag har flera allt viktigare roller när det gäller bredbandsutbyggnad. Piteå Kommun har genom sitt ansvar för samhällsplaneringen kunskap om lokala behov och förhållanden gällande bredband och får därigenom en viktig roll att, i första hand, identifiera underförsörjda områden och, i andra hand om man så önskar, även aktivt främja utbyggnad i dessa. Piteå Kommun har ett antal möjliga roller i bredbandsutbyggnad:

- samhällsplanerare och samordnare av bredbandsinitiativ.
- initiativtagare till utbyggnadsprojekt i underförsörjda områden.
- markägare, underlätta marktillträde.
- ägare av kommunala bostadsbolag och energibolag, främja konkurrens.
- långsiktig samordnare och "speaking partner" på bredbandsområdet.
- producent och tillhandahållare av bredbandsbaserade samhällstjänster.

Kommunerna har ett uppdrag, enligt plan- och bygglagen (PBL), att fortlöpande identifiera underförsörjda områden och "vita fläckar" när det gäller utbyggnaden av IT-infrastruktur. Skyldigheten för kommuner enligt PBL att beakta behov av utbyggnad av infrastruktur för elektronisk kommunikation innebär inte någon förändring av ansvaret för att tillhandahålla bredband. Det ska fortsättningsvis i första hand ske genom marknadens försörjning men kommunens samordningsroll på planområdet kan bidra till att främja utbyggnad som annars inte skulle kommit till stånd.

Nationell strategi och lagstiftning

Digital agenda för Europa

Den digitala agendan för Europa beslutades av EU-kommissionen 2012 och är ett av sju huvudinitiativ inom ramen för den så kallade Europa 2020-strategin. Där beskrivs den roll som informations- och kommunikationsteknik har för att Europa ska kunna uppnå sina ambitioner för 2020.

Det övergripande syftet med den digitala agendan är att uppnå varaktiga ekonomiska och sociala vinster från en digital inre marknad baserad på snabbt och ultrasnabbt Internet och interoperabla tillämpningar.

Mål för IT-politiken – IT i människans tjänst

Regeringens ambition är att Sverige ska vara ledande inom användning av IT för att nå social välfärd, demokrati, klimatförbättringar och politiska mål för tillväxt i alla delar av landet.

Det IT-politiska målet är att Sverige ska vara bäst i världen på att använda digitaliseringens möjligheter. För att uppnå detta krävs ökad digital delaktighet så att fler vill och vågar använda digitala tjänster. Men det handlar också om att få fram fler tjänster som gör att medborgarna upplever att de verkligen har nytta av att använda e-tjänster. En förutsättning för detta är att det finns tillgång till bredband i alla delar av landet. Därför ska Sverige ha bredband i världsklass.

IT i plan och bygglagen

I maj 2011 beslutade riksdagen om en ny plan- och bygglag (PBL). De förändringar som gjorts innebär i huvudsak att offentligt planarbete ska förenklas och göras mer tillgängligt. Fritt översatt till bredbandsområdet kan man, med anknytning till huvudmålen i E-delegationens och Bredbandsforums arbete, uttrycka det som att:

- IT- och bredbandsutvecklingen ska göra tillvaron enklare för medborgare och företag, underlätta kontakter med myndigheter och bidra till hållbar utveckling och välfärd.
- Specifikt för bredbandsområdet innehåller lagen både möjligheter och skyldigheter att hantera elektronisk infrastruktur (bredband) i den fysiska planeringen och i bygglovsärenden.

- Kommunerna är exempelvis skyldiga att beakta behov av bredbandsutbyggnad i översikts- och detaljplanerna.
- Elektroniska kommunikationer är ett allmänintresse, som kommunen har befogenhet att beakta. Lagen ger också kommunen möjligheten att, om man så önskar, bestämma markreservat för anordningar för elektroniska kommunikationsnät.

Boverket har på regeringens uppdrag, i samråd med lantmäteriet, länsstyrelserna, SKL och PTS, tagit fram en vägledning för hur infrastruktur för elektronisk kommunikation kan tillgodoses vid planering och prövning av bygglov enligt plan- och bygglagstiftningen.

Vägledningen vänder sig i första hand till kommuner och länsstyrelser samt operatörer, nätägare och företrädare för branschen. Vägledningen ger förslag på hur en kommun bör se på sin planeringsroll i fråga om bredband. Den visar också vikten av att kommunens lokala bredbandsarbete bör och kan knytas ihop med den planering av bredbandsinfrastruktur som görs på regionalt plan.

Regionala IT- strategier

Den regionala utvecklingsstrategin för Norrbotten (RUS) går ett steg längre än regeringens digitala agenda, och fastställer att alla i länet ska ha tillgång till bredband med hög kapacitet, med strävan mot 100 Mbit/s senast år 2020. Ambitionen är att det ska finnas god tillgång till fysisk infrastruktur för bredband i hela Norrbotten. Tillgången ska vara robust och kunna motstå påfrestningar utan allvarliga driftsafbrott.

Norrbottens digitala agenda bygger på inriktningen i Regional utvecklingsstrategi för hållbar framtid i Norrbotten år 2020 och regeringens nationella digitala agenda. Norrbottens digitala agenda är en handlingsplan som fångar upp de initiativ som görs eller som behöver göras i länet för att bäst ta tillvara digitaliseringens möjligheter.

Det handlar om åtgärder för att stimulera utveckling av e-hälsa, e-förvaltning och andra IT-tjänster som skapar nytta för invånare, företag och organisationer i Norrbotten. Det handlar även om åtgärder för att säkerställa en tillgänglig och grundläggande IT-infrastruktur.

Telekommunikationer

Tillgång till telekommunikationer, fast och mobil telefoni samt tillgång till internet är några av förutsättningarna för ett fungerande och attraktivt samhälle. Detta ger inte bara förutsättningar för en god samhällsservice, utan öppnar även möjligheter till en positiv näringslivsutveckling. Dessa faktorer möjliggör i sin tur bosättning även i de glesare befolkade delarna av kommunen.

Tillgång till bra telekommunikation är av stor vikt för:

- Trygghet: larm, vård och omsorg, kontakt med myndigheter.
- Näringsliv: betalningstjänster, marknadsföring, utvinning av naturresurser, besöksnäring, jordbruk, skogsnäring och rennäring. I kommunen sker detta ofta utanför tätorterna.
- Leva och bo: studier, attraktivt boende såväl permanent som fritidsboende.

Idag finns det begränsningar i både täckning och kapacitet i telefoni/bredband för den kommunikation som samhällets olika system kräver.

Mobiltelefoni

Det är operatörernas ansvar att bygga ut mobiltelefonnätet. Då detta sker på marknadens villkor finns det områden i vår kommun som har bristfällig täckning. Det mobila nätet används även för mobilt bredband. Den tekniska utvecklingen medför även att kopparnätet för fast telefoni kontinuerligt monteras ner och ersätts med en telefonlösning via mobilnätet, vilket ytterligare ställer krav på god och fungerande täckning.

9 Klimat och energi

Den klimat- och energiplan som antogs under år 2010 kommer att bestå av två delar fortsättningsvis. Den ena delen ingår i den nya översiktsplanen i form av Klimat- och energistrategi. Den andra delen ingår i plan för hållbarhet med mål och handlingsplaner, vilka implementeras i kommunens verksamhetsplanering.

Enligt lagen om kommunal energiplanering (1977:439) ska varje kommun ha en aktuell plan för tillförsel, distribution och användning av energi som är antagen av kommunfullmäktige. Översiktsplanens planeringsunderlag kapitel 9 utgör detta.

EU har en uttalad ambition att öka energieffektiviseringen och användningen av förnybara energikällor på de fossila bränslenas bekostnad. Tillsammans med det beslut Sveriges regering tagit när det gäller omställning av energisystem, kan det ses som en öppning för en ökad satsning på småskalighet, långsiktighet, hållbarhet, närhet och samarbete för kommunens medborgare och företag.

Med en energieffektivisering, bland annat ändrade produktions- och levnadsmönster, samt en övergång till förnyelsebara energikällor, finns förutsättningar att reducera användningen av el och fossila bränslen.

Europeiska rådet antog också en omfattande energihandlingsplan för åren 2007–2009. Där slogs fast att EU:s energipolitik vilar på tre pelare som omfattas av konkurrenskraft, miljömässig hållbarhet och försörjningstrygghet. Den svenska energipolitiken bygger på samma tre grundpelare. Sverige har ytterligare höjt ambitionen till att andelen förnybar energi ska uppgå till minst 50 procent av den totala energianvändningen.

År 2010 antogs kommunens klimat- och energiplan. En av de övergripande målsättningarna i planen är att Piteå kommun ska bli nettoexportörer av förnybar energi senast år 2020. Målet uppfylldes redan år 2014.

En god tillgång på el har bidragit till att utveckla den moderna industri- och välfärdsstaten. I dag kan stora delar av samhället lamsläs om elförsörjningen inte fungerar. EU har ambitionen att knyta samman EU-länderna i en gemensam elmarknad. Det för att skapa en ökad konkurrens och leveranssäkerhet, men inte minst en drivkraft för att minska utsläppen av koldioxid, öka andelen förnybar energi (vattenkraft, vindkraft, biobränslen, vågkraft och solenergi), använda energin effektivare och flytta produktionen närmare förbrukaren.

Den nordiska kraftproduktionen är redan i dag i stor utsträckning fossilfri. Det finns dock fortfarande en stor potential för investeringar i ytterligare förnyelsebar elproduktion i Norden, där en förutsättning är att det finns möjligheter att transportera kraft till kontinenten. Elanvändningens utveckling är starkt beroende av tillväxten i samhället och EU anser att det behövs en helt ny infrastruktur som grundas på en europeisk vision.

Energipolitiken ska skapa villkoren för en effektiv och hållbar energianvändning och en kostnadseffektiv svensk energiförsörjning med låg negativ inverkan på hälsa, miljö och klimat samt underlätta omställningen till ett ekologiskt uthålligt samhälle. Regeringen har följande energipolitiska målsättningar till år 2020 som ger viss bäring till elnätets framtida infrastruktur:

- 20 procent effektivare energianvändning jämfört med 2008.
- En planeringsram för vindkraft som medger en årlig produktion av 30 TWh el.

Det långsiktiga målet för klimatpolitiken är att Sverige år 2050 har en hållbar och resurseffektiv energiförsörjning utan nettoutsläpp av växthusgaser i atmosfären. Sverige har visat att utsläppen av växthusgaser kan kombineras med ekonomisk utveckling. De totala utsläppen av växthusgaser inom Sveriges gränser fortsätter att minska. Samtidigt ökar utsläppen i andra länder som bland annat svensk konsumtion ger upphov till. De stora utmaningarna att nå visionen är att ställa om transporterna och industrins processer, men också hushålla med energi och resurser samt ställa om konsumtionsmönster. Gällande nationell målsättning anger för närvarande en 40 procentig minskning av

klimatutsläppen jämfört med 1990 och minst 10 procent förnybar energi i transportsektorn. I Piteås klimat- och energiplan är det övergripande målet att minska de lokala koldioxidutsläppen med 50 procent till år 2020, vilket uppnåddes och passerades redan år 2013.

Ett tillägg direktiv till utredningen om fossiloberoende fordonsflotta (Direktiv N 2012:05) har utförts av Näringsdepartementet i syfte att identifiera åtgärder som reducerar transportsektorns beroende av fossila bränslen i linje med målet en fossiloberoende fordonsflotta år 2030 och visionen om ett klimatneutralt Sverige år 2050. Åtgärderna handlar om olika stymedel och insatser som:

- Ersätter fossila drivmedel med förnybara (inklusive el).
- Gör fordonen mera energieffektiva.
- Verkar återhållande på efterfrågan på transporter.
- Gör transportarbetet mera energieffektivt.
- Utredningen visar på att störst potential för minskat trafikarbete och koldioxidutsläpp från personbilar leder en hållbar stadsplanering. För att minska koldioxidutsläpp från lastbilar anges ruttoptimering, ökad fyllnadsgrad och tyngre/längre fordon som bidragande åtgärder.
- Piteå behöver sätta nya målsättningar i sitt klimat- och energiarbete som siktar ännu högre och främjar följande aspekter:
 - Minskade koldioxidutsläpp från konsumtion samt resor och transporter.
 - Ökad energieffektivitet inom byggande och boende.
 - Främja fortsatt utveckling av förnybar energiproduktion.

9.1 Energiförbrukning

Piteå kommun tillfördes under år 2013 totalt 6 452 GWh energi. Det är en ökning med nästan 8 procent i jämförelse med 2008 och jämfört med år 1998 så har energitillförseln ökat med 47 procent. Främsta orsaken är den ökade produktionen inom massaindustrin som utgör 83 procent av förbrukningen. En dryg tiondel av förbrukningen sker i energisystemet.

Diagram 5. Energitillförsel 2013 fördelat på sektorer

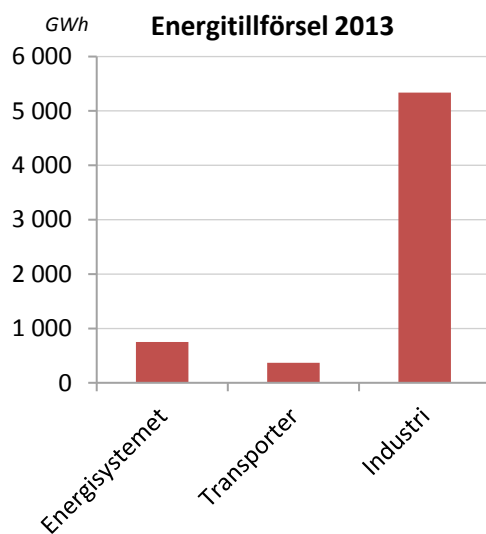
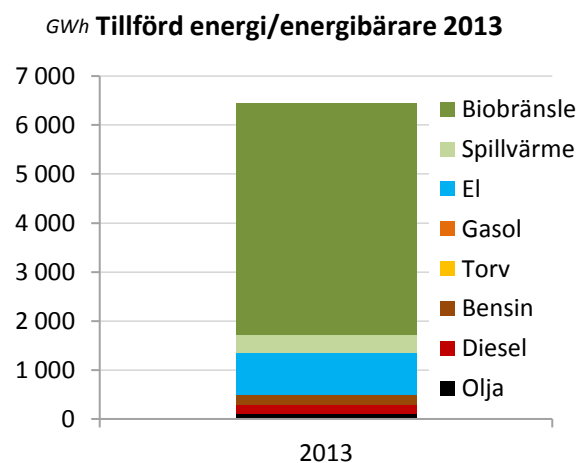

Diagram 6. Ettillförsel

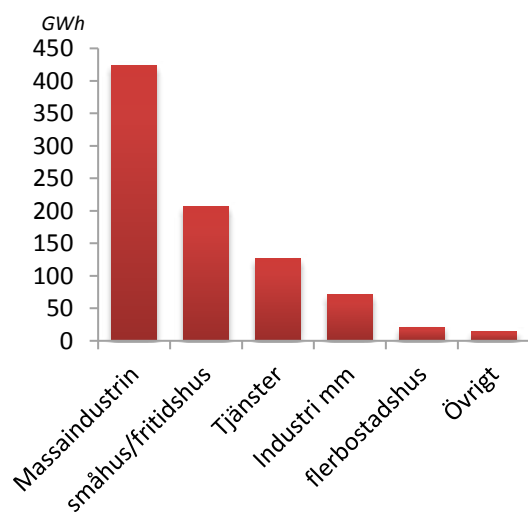

Biobränsle är den dominerande energibäraren på grund av massaindustrins höga användning. Av den totala energitillförseln under 2013 utgjorde andelen biobränsle 73 procent och andelen fossil olja låg på 2 procent. Energianvändningen inom energisystemet domineras av småhusen, med en andel på cirka 60 procent.

Den totala eltillförseln har minskat med drygt 14 procent jämfört med 2008. Förutom massaindustrin så tillförs sektorn småhus (inklusive fritidshus) den största mängden elenergi, dock har det skett en minskning med 11 procent inom sektorn småhus sedan 2008.

Fjärrvärme för uppvärmning inom småhusbeståndet har ökat med cirka 50 procent jämfört med 2008, medan direktverkande el samt eldning med fasta bränslen och olja successivt minskar. Trenden är att när man byter ut sin gamla oljepanna så investerar man i jord-/bergvärme eller fjärrvärme.

Diagram 5. Eltillförsel fördelat på sektorer.

9.2 Elproduktion

År 2013 producerades cirka 830 gigawattimmar (GWh) förnybar el och 862 GWh el förbrukades. Andelen förnybar el som producerades 2013 utgör därmed cirka 96 procent av den använda elen.

9.3 Vindkraft

Under 2013 producerades 137 GWh el från kommunens 42 vindkraftverk, vilket utgjorde en sjättedel av den förnybara energiproduktionen. Vindkraftsparker finns inom tre områden i Piteå kommun - Markbygden/Pite Kronopark, Bondön och Haraholmen.

Inom Markbygden/Pite Kronopark finns 48 verk (12 verk i Dragaliden och 36 verk i Skogsberget). På Bondön finns 14 kustbaserade verk och på ön Haraholmen finns två mindre verk. Inom flera av Vindbruksplanens utpekade lämpliga områden för vindkraft pågår samråd och tillståndsprövning i olika faser.

Samråd pågår om vindkraftsparken "Råaliden" söder om Markbygden. Området är utpekade som riksintresse för vindkraft, och finns även utpekade som lämpligt för vindkraft i förslaget till översiktsplan. Vindkraftsparken kommer att omfatta både Piteå och Skellefteå kommun, och den slutliga ärendehantering kommer att ske av miljöprövningsdelegationen vid Länsstyrelsen i Norrbotten.

Vindbruksplan

En kommuntäckande vindbruksplan som ett tematiskt tillägg till översiktsplanen antogs av Kommunfullmäktige 2014-03-17 och vann laga kraft 2015-05-04. Utöver den genom regeringens tillåtighetsbeslut planerade vindkraftparken i Markbygden, pekar vindbruksplanen ut elva områden lämpliga för vindkraft. Dessa områden har en total areal om 653 km². Utöver lämpliga områden för vindbruk finns två utredningsområden för vindbruk utpekade ute till havs, Klockgrundet och Tärnans grund.

I det fall planen genomförs enligt förslaget skulle det ge 10 TWh eller mer förnyelsebar energi. Det motsvarar minst 1/3 av det nationella planeringsmålet till år 2020.

Det största pågående vindbruksprojektet är beläget i Markbygden i Piteå kommun (Svevind AB) och har förutsättning att bli den största vindkraftparken i Europa och kanske i världen med sin planerade 1 101 stycken vindkraftverk. Den samlade produktionen väntas bli 8-12 TWh. Hösten 2012 erhöles tillstånd för den första etappen av det stora Markbygdenprojektet och 2014 var de 36 första vindkraftverken i etapp 1 i drift (Skogsberget).

9.4 Vattenkraft

I Piteå Kommun finns det ett stort kraftverk i Piteälven. Sikfors Kraftstation och Lillpiteälven har två dammar med kraftstationer. Den ena dammen ligger en bit uppströms i byn Lillpite, den andra kraftstationen ligger ytterligare en bit upp, i Råbäcken.

I kommunen finns ett större vattenkraftverk och två minikraftverk lokaliserade. Totalt producerades cirka 192 GWh under 2013, vilket motsvarar nästan en fjärdedel av produktionen av förnybar energi under 2013.

Normalproduktionen för vattenkraft i Sikfors är cirka 185 GWh, Råbäcken 2 GWh, Lillpite kvarn 2 GWh.

9.5 Elproduktion med gasmotor

Slammet som uppstår i reningsprocessen på Sandholmens reningsverk rötas. Under år 2013 producerades 0,869 GWh el med gasmotor, vilket motsvarar cirka 58 procent av elbehovet vid anläggningen. Vid verket produceras även värme från biogas.

9.6 Mottryck inom processindustrin

Inom kommunen produceras även el vid massaindustrierna genom biobränslebaserad mottryckskraft. Under 2013 producerade massabruken tillsammans 499 GWh, vilket innebär att drygt hälften av industrins elförbrukning är förnybar.

9.7 Solenergi

Piteå har med sitt klimat och många soltimmar särskilt gynnsamma förutsättningar för produktion av solenergi.

Pite Energi uppförde sin första solcellspark år 2011. Anläggningen ligger på marknivå och har tvåaxliga solföljare som vrider solcellerna efter solen och vinklas därmed för optimal effekt. Resultatet har slagit väl ut och har i en nationell sammanställning visat sig vara den bästa anläggningen under år 2013 i Sverige. Anläggningen producerade sammanlagt 1 488 kWh/kW el i Piteå och är belägen i anslutning till Pite Energis kontor.

En ytterligare solcellspark uppfördes på universitets tak under år 2014 och beräknas generera cirka 250 000 kilowattimmar per år. Anläggningen är en av de större solcellsanläggningar som någonsin uppförts så långt norrut och får cirka tio gånger högre effekt än den förra.

9.8 Kraftnät

Eldistributionen är, i stort sett, fördelat på tre aktörer i Piteå kommun. Svenska kraftnät är nationell aktör, Vattenfall Eldistribution AB är regional aktör och PiteEnergi är den lokala aktören. Inom vindbruksparken i Markbygden är även Swevind AB en aktör för elöverföring till Svenska kraftnät.

I dagsläget abonnerar PiteEnergi cirka 112 MW (år 2014) från det regionala nätets ägare, Vattenfall. Den abonnerade effekten har minskat från 138 MW sedan år 2000 och minskningen har till största delen skett i områdena Stadsfjärden och Bonäset. Inkoppling av fjärrvärme samt energieffektiviseringsprojekt hos företag har bidragit till utvecklingen. Massaindustrin abonnerar ungefär motsvarande mängd sammantaget, Smurfit Kappa abonnerar cirka 80 MW och SCA cirka 40 MW.

Tre 400 kW-stamledningar går genom kommunen i nord-sydlig riktning, samtliga av riksintresse. Övrigt ledningsnät ses i översiktsplanens mark- och vattenanvändningskarta. Särskilt intressant för Piteå är en luftburen högspänningsledning (130 kV) som går via Noliaområdet, över Nördfjärden till Strömnäsområdet. Den ägs av Vattenfall Eldistribution. Samtal har förts angående möjligheter och konsekvenser att mark- och sjöförlägga kabeln i framtiden. I dagsläget saknar ledningssträckningen nätkoncession.

Den 1 november 2011 delade Svenska Kraftnät in den svenska elmarknaden i fyra elområden. Piteå kommun ingår i det som kallas SE1. SE1 är ett överskottsområde, där elproduktionen överstiger elanvändningen. Under ett normalår uppgår elenergiöverskottet till cirka tio TWh. Det överförs huvudsakligen via stamnätet söderut till förbrukningscentra i södra Sverige. Genom att priset på el blir högre i eventuella underskottsområden än i överskottsområden ges tydliga signaler till marknaden då lägre priser ger incitament att förlägga elintensiv verksamhet (till exempel datacenter) till området.

Kraftnät för vindkraft

Det finns ett stort intresse för att bygga ny vindkraft i Norrland. Svenska Kraftnäts stora utmaning är att kunna bedöma vilka av de många utbyggnadsprojekten som kommer att realiseras. Idag finns planer på cirka 5000 MW vindkraft i Norrbotten. Det råder ofta stor osäkerhet om och när planerade investeringar kommer till stånd och hur omfattande de i slutändan blir. Därtill kommer att ledtiderna för att bygga kraftledningar är betydligt längre än ledtiderna för att bygga vindkraftsparker.

I kombination med en måttlig ökning av den totala elanvändningen innebär utbyggnaden av förnybar elproduktion en ökning av de redan stora energi- och effektöverskotten i SE1. Ny produktion i SE1 och SE2 påverkar därför överföringen i hela det svenska kraftsystemet, eftersom överskotten måste överföras till underskottsområden. Utmaningen med ny vindkraft i norra Sverige ligger således inte bara i dess anslutning, utan även i att förstärka kapaciteten för överföring söderut.

Det största vindkraftsprojektet i SE1 är Markbygden utanför Piteå. Det är ursprungligen planerat för 4000 MW, vilket är mer än effekten i hela Forsmarks kärnkraftverk. Tillståndsprocessen har dragit ut på tiden och projektet omfattar nu cirka 1000 MW i en första etapp.

Markbygden Vind AB, ägt av Svevindgruppen (Umeå) och tyska Enercon GmbH har i samarbete med Svenska Kraftnät byggt en ny 400 kV transformatorstation i Råbäcken för att ansluta cirka en tredjedel av den totala planerade vindkraftsparken till Svenska Kraftnäts ledning mellan Svartbyn och Stornorrfors. Vid en fortsatt utbyggnad av Markbygden kommer ytterligare ställverk behöva byggas.

9.9 Kapacitet och energiintensiva etableringar

Piteå ingår i datacenter-satsningen The Node Pole tillsammans med Boden och Luleå med syfte att locka nya stora datacenter till regionen. För att dessa bolag ska våga etablera sig krävs dock en garanti att tillräckligt stor mängd elkraft finns i det regionala elnätet. Det regionala elnätet inom Piteå Kommun har dock stora begränsningar som i dagsläget riskerar att hindra de stora etableringarna.

Piteå Kommun har givit uppdrag åt Vattenfall Eldistribution AB att planera och projektera nya ledningar med syfte att förbereda en förstärkning av elnätet. Utredningarnas status i skrivande stund beskriv nedan.

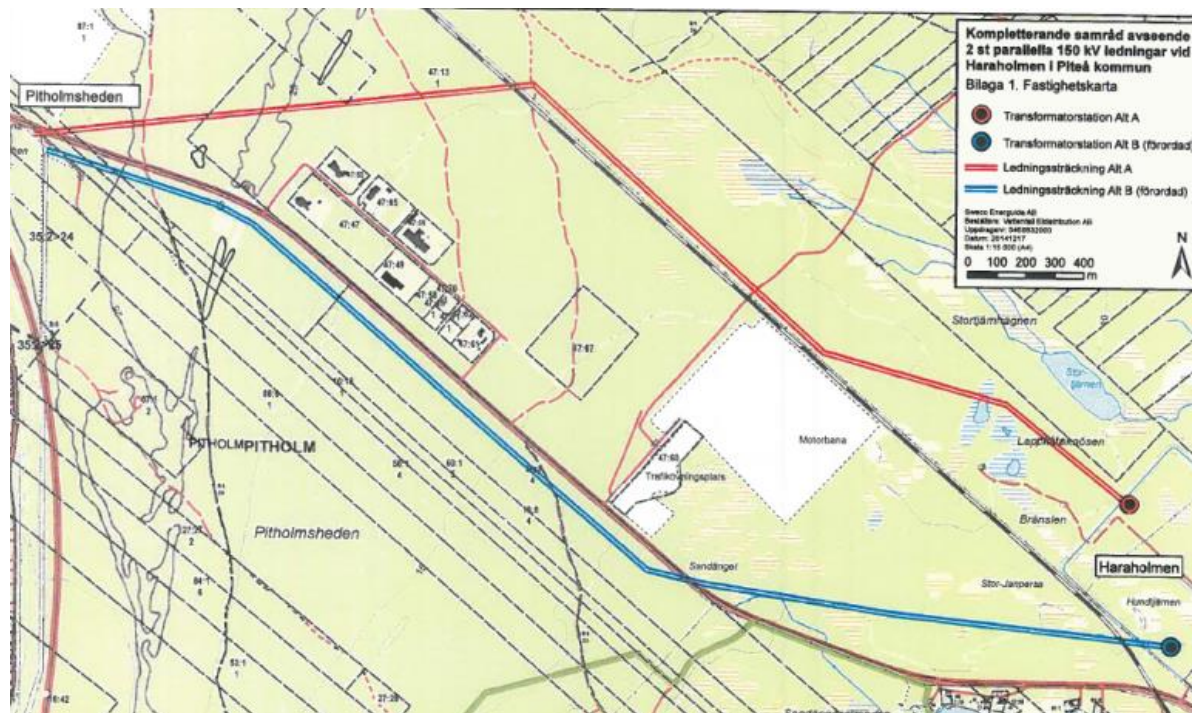
Vattenfall planerar och utför projektering av en kompletterande kraftledning (130 kV) mellan Boden (Svartbyn) och Piteå (Bonäset) i befintlig kraftledningsgata. För att Vattenfall ska ta beslut om att bygga denna ledning krävs att en kund abonnerar på mer effekt inom Piteå. Det kan vara antingen en extern kund eller att PiteEnergi ökar sitt abonnemang.

Vattenfall utreder och projekterar samtidigt ytterligare en ledning inom Piteå för att säkerställa nödvändig redundans vid eventuella ledningsbrott. Den nya ledningen om 130 kV är planerad att gå mellan ställverken på Smurfit Kappas industriområde och Munksund. Tre förslag på kraftledningens sträckning har tagits fram och framgår av figur 5. Ledningssträckning enligt det röda förslaget är kostnadseffektivast och inverkar minst på befintlig och planerad infrastruktur så som gator, VA och Norrbotniabanan. Gula sträckningen berör till stor del planerad sträckning av Norrbotniabanan och vid en förläggning måste avtal mellan Vattenfall, Trafikverket och Piteå kommun upprättas för hantering av kostnader i samband med byggnation av Norrbotniabanan. Den blå sträckningen medför bland annat en längre ledningssträckning och kostnader i samband med två vägpassager (Timmerleden och Munksundsvägen).

Figur 5. Ledningsdragning

Den tredje delen som ingår i Vattenfalls utredning och projektering innefattar två parallella 130 kV kraftledningar mellan Munksund och den så kallade Grängestomten vid Haraholmen. Två dragningar har föreslagits och vid samråd för koncessionsansökan har Piteå kommun i sitt yttrande tillstyrkt den förordade ledningssträckningen alt B (se karta, blå linje).

Figur 6. Förslag på kraftledningsdragning

9.10 Smarta Elnät

Dagens elnät planerades och byggdes ursprungligen för central och storskalig produktion och distribution av el. I dagsläget kommer en allt större andel av elen från förnybara energislag och annan småskalig produktion, vilket innebär att antalet elproducerande enheter ökar betydligt. Vi går från ett system där vi producerar så mycket el som förbrukas, till ett system där vi förbrukar så mycket el som kan produceras. Smarta elnät innebär att traditionella elkonsumenter kan bli nettoelproducenter, helt eller delvis, genom att till exempel installera solpaneler på taket.

Den ökande tillgången på el från förnybara energislag (framför allt vindkraft) och kundernas behov av mer och bättre information om sin elförbrukning driver på utvecklingen av smarta elnät. Den nya tekniken är en viktig del i att uppnå målen att öka andelen förnybar elproduktion och att uppnå en mer effektiv energianvändning, exempelvis genom fler styrbara nät och ökad tillgång till information om den egna användningen för kunden. Exempel på tekniska förändringar är smarta elmätare, nya applikationer för energieffektivisering och möjlighet för kunden att producera egen el.

För att elbilen ska kunna bli en del av vardagen i framtiden för exempelvis pendlaren kräver det att elnätet har kapacitet att ta emot ett stort antal elbilar som behöver laddas. Smarta elnät gör det lättare att hantera den ökande efterfrågan på el som uppstår när ett allt större antal elfordon behöver laddas.

Införandet av smarta elnät prioriteras på såväl europeisk som nationell nivå. EU-kommissionen har föreslagit åtgärder för att ta smarta elnät vidare från en innovativ demonstrationsfas till kommersiell användning. I första hand föreslår kommissionen att en gemensam teknisk standard för hela EU ska utvecklas så att olika system kan fungera tillsammans. Dessutom föreslås att befintliga EU-regelverk ska justeras för att uppmuntra till investeringar i elnätet och öka takten i arbetet med att förbättra energieffektiviteten och kvaliteten i elnätstjänsterna.

9.11 Fjärrvärmeproduktion

Idag distribueras fjärrvärme inom Piteå kommun i sex nät varav två inom stadsbygden, centrala staden (171 GWh) och Hortlax/Bergsviken (8 GWh). Fjärrvärmenät inom landsbygdens tätorter finns i Norrfjärden, Sjulnäs, Rosvik samt Sikfors.

Fjärrvärme levererades år 2013 till cirka 3620 fastigheter, varav 3 200 småhus och fortsatta anslutningar gäller nu förtätningar i redan utbyggda områden. Cirka 600 fler fastigheter är nu anslutna till fjärrvärmenätet jämfört med år 2008 och för 2015 är tjugofem ytterligare nya anslutningar planerade.

Fjärrvärmeproduktionen sker till största delen med spillvärme från massaindustrin (96 procent år 2013) med stöd av gasol, olja, biobränsle, elpannor samt värmepumpar. Spillvärmen från Smurfit Kappa, SCA och Stenvalls utgör basen i det centrala nätet, där Smurfit Kappa står för cirka 94 procent av all produktion. I Sjulnäs och i Norrfjärdens fjärrvärmenät är pelletspannor bas i produktionen. I Rosvik köpes färdig värme av annan leverantör från flispanna.

PiteEnergi:s egen reservkapacitet kan tillfälligt klara av att leverera hela värmebehovet. Under år 2014 investerades i ett reservkraftsaggregat för Backenverket (huvudanläggning) vilket medför att det är möjligt att leverera full värme under ett totalt strömbrott.

Under 2015 planeras det för en investering i en rökgaskylare på Smurfit Kappa för att få ut ytterligare fem MWh av spillvärmen från fabriken.

9.12 Kapacitet och utbyggnadsmöjligheter för fjärrvärmenät kopplat till planerad bebyggelse i ÖP 2030

De flesta centralt planerade bostadsområden bedöms möjliga att ansluta till kommunalt fjärrvärmenät. Norra Pitholm, Nötön och Fårön bedöms i dagsläget osannolika att anslutas.

9.13 Närvärme

Norrfjärden och Sjulnäs har ett fjärrvärmenät som drivs av PiteEnergi. Rosvik har fjärrvärme där PiteEnergi driver fjärrnätet men köper värme från extern leverantör. Hemmingsmark har ett fjärrvärmenät som bedrivs av en privat aktör.

Närvärme i byarna med nuvarande teknik och höga kostnader för grävarbeten gör utbyggnad tveksam ur ett ekonomiskt perspektiv. Tekniken som testas i Hortlax värmeverk (utveckling av förgasningsteknik i små värmeverk) är i detta nu inte klar för att kommersialiseras.

9.14 Nyttjande av returvärme

Fjärrvärmereturvattnet har en relativt låg temperatur på 40-45 grader. Tillgängligheten på returflödet är begränsat och beror på var i fjärrvärmenätet man befinner sig. Det vill säga, det måste finnas en förbrukare som redan använt fjärrvärmevattnet primärt för att det ska uppstå ett returflöde. Fjärrvärmereturvattnet är användbart till exempelvis markvärme, luftvärme och badvatten där temperaturen inte behöver vara hög. Genom att använda en vattenpump kan temperaturen på fjärrvärmevattnet höjas för att utöka användningsområdena. Exempelvis kan det användas till duschvatten och bostadsuppvärmning.

9.15 Lokala koldioxidutsläpp

Koldioxidutsläppen i Piteå minskade med drygt 50 procent mellan åren 1998-2013. Det är främst åtgärder inom de två största massaindustrierna som står för sänkningen. Industrin har framförallt minskad sin el- och oljeanvändning, ökat bibränsle- och fjärrvärmeanvändningen samt börja nyttja avfall (koldioxidneutrala restprodukter) som bränslekälla.

Det kommer att vara svårare att minska utsläppen framöver eftersom oljan till största delen är urfasad från den tunga industrin och bostäder. Utmaningen ligger i att minska utsläppen från transporter och konsumtion.

Koldioxidutsläppen från bostäder och lokaler har minskat med cirka 20 procent mellan åren 2008-2013. Bakgrunden till minskningen är främst successivt minskad olje- och elanvändning och därigenom högre anslutning till fjärrvärmenätet.

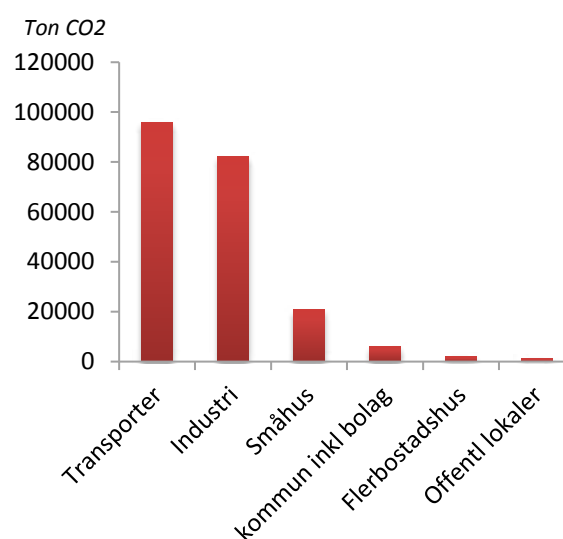
Den långsiktiga trenden är minskande koldioxidutsläpp från produktionen av fjärrvärme. Fjärrvärmen i Piteå har alltid baserats på främst spillvärme från massaindustrin. Koldioxidutsläppen fluktuerar då fjärrvärmen produceras med högre eller lägre andel fossila bränslen. Exempelvis år 2012 användes mycket olja, vilket medförde ett högre koldioxidutsläpp. En orsak var ett månadslångt produktionsstopp på SCA då ingen spillvärme kunde levereras. Stoppet inträffade dessutom under en period med mycket kalla nätter. Arbete för att finna fossilfria bränslealternativ vid minskad spillvärmeförsel till fjärrvärmenätet är ett mål till år 2020 i klimat- och energiplanen.

Utsläpp genom resor och transporter

I Piteå sker nästan 80 procent av alla resor med bil, och bilinnehavet är också högt. Eftersom stadsbygdens bebyggelse är relativt samlad inom en radie på fem kilometer finns det förutsättningar för hållbara resor på cykel eller till fots. Bebyggelsen på landsbygden är mera spridd och behovet av bil är stort.

Koldioxidutsläppen från transporterna i Piteå visar visserligen på en nedåtgående trend, men ligger fortfarande högt över 1990 års nivå. Utgående från den Nationella emissionsdatabasen så var minskningen nästan tio procent vid utgången av år 2012. Det är främst personbilstrafikens utsläpp som minskar, främst beroende på successivt mer energieffektiva motorer, men även den ökande andelen av fossilfria drivmedel bidrar på marginalen. Däremot ökar utsläppen från "arbetsmaskiner och verksamheter" och från lätta lastbilar.

Diagram 6. Koldioxidutsläpp från olika samhällssektorer 2013

Drygt sju procent av personbilarna i hela Piteå kommun är klassade som miljöbilar, vid slutet av 2013. Diagrammet nedan visar vanliga bilar i den röda cirkeln. Majoriteten av miljöbilarna är klassade 2007 och redovisas i grön tårtbit. Den blå cirkeln redovisar de 25 bilar som uppfyllde den nya klassningen, år 2013.

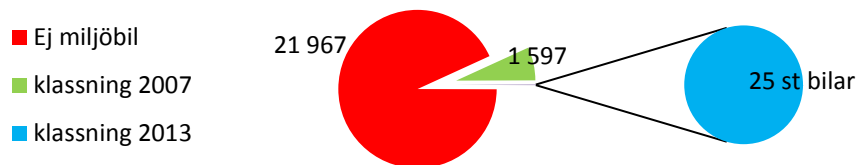

Diagram 7. Antal personbilar som är miljöklassade i Piteå 2013

9.16 Fossiloberoende fordonsflotta 2030

Den nationella målsättningen med en fossiloberoende fordonsflotta redan år 2030 medför att ett aktivt arbete måste ske redan nu. Transporter drivna med fossila drivmedel måste minska och ersättas av andra typer av fordon som drivs med annat drivmedel. Det innebär att infrastrukturen måste anpassas i framtiden, till exempel planering för tankställen för alternativa drivmedel och kraftförsörjning för laddstationer för elbilar. Det är av stor vikt att följa med i utvecklingen av både drivmedel och fordonstyper för att kunna planera för behovet av infrastruktur.

Vad gäller nuläget i Piteå visar statistiken på en tydlig övergång till dieseldrift de senaste sex åren. I övrigt är det främst etanoldrift men även olika elhybridbilar som ökat i kommunen.

Lokal produktion av drivmedel sker i form av taldieselolja, DME och en biogasanläggning för produktion av fordonsgas är i planeringsstadium. I Infjärden har 17 lantbrukare gått samman och bildat bolaget Piteå Biogas med målsättning att producera fordonsgas från sin egen gödsel. Totalt planeras det att upp emot 50 000 kubikmeter gödsel kan komma att rötas varje år tillsammans med andra restprodukter och alternativgrödor från lantbruket.

Energiinnehållet i den producerade biogasen motsvarar nästan 1000 kbm diesel per år och är tillräckligt för att ersätta allt fossilt drivmedel som idag förbrukas av stadsbussarna i Piteå, kommunens alla egna fordon samt en mindre del av privatbilismen i kommunen.

Det finns idag omkring 140 publika tankställen för fordonsgas, men i Norrbotten finns det fortfarande bara ett enda som återfinns i Boden. Utredning av placering för ett lokalt tankställe pågår, där områden i direktnärhet till befintligt bussgarage på Kolmilavägen är för närvarande aktuellt.

10 Miljö, hälsa och säkerhet

10.1 Luftmiljö

Den största källan till luftföroreningar är vägtrafiken. Luftföroreningar uppkommer också vid industriell verksamhet samt från uppvärmning.

Arbetet med mätning av luftföroreningshalter i utomhusluft sker inom ramen för det nationella miljö kvalitetsmålet Frisk Luft och har pågått under 2000-talet. Svenska Miljöinstitutet (IVL) har, på uppdrag av och i samarbete med enheten för miljö och hälsa i Piteå kommun, genomfört dygnsvisa luftmätningar av kvävedioxid (NO₂) och partiklar (PM10) samt månadsvisa mätningar av NO₂ under januari-april samt oktober-december 2014. Mätningarna har skett under den period på året då de högsta halterna kan förväntas. Mätningarna utfördes på åtta olika platser i Piteå. Dygnsmätningarna genomfördes vid Prästgårdsgatan och de månadsvisa mätningarna utfördes vid Backeskolan, Sundsgatan (Korsningen Sundsgatan/Olof Palmes väg), Coop Forum, Hamngatan, Timmerleden (Piteå såg), Hamnplan (ICA Kvantum) och i Skuthamn. Alla mätstationer var placerade i gaturumsmiljö.

Varken miljö kvalitetsnormen (MKN), övre och nedre utvärderingströskeln (ÖUT/NUT) eller preciseringen av miljö kvalitetsmålet avseende årsmedelvärde av NO₂ överskreds under mätperioden. Resultatet från dygnsmätningen på Prästgårdsgatan visar att haltnivån av NO₂ befann sig under NUT även för dygnsmedelvärden. Dock överskreds halten för NUT under tre av sju tillåtna dygn. Eftersom mätningar enbart utförts under delar av året kan det föreligga en viss risk att NUT avseende dygnsmedelvärde överskrids under ett kalenderår.

Halterna av PM10 överskred ÖUT, NUT och Miljö kvalitetsmålet precisering avseende dygnsmedelvärden. Även MKN överskreds sannolikt under året då 34 dygn överskred halten för MKN, jämfört med de tillåtna 35 dyggen, under de sju månader som mätningarna utfördes. Även periodmedelvärdet av PM10 överskred NUT och preciseringen för miljö kvalitetsmålet samt tangerade ÖUT.

10.2 Miljö kvalitetsnormer för luft

Luftkvalitetsförordningen trädde i kraft den 1 juli 2010. Normerna syftar till att skydda människors hälsa och miljön samt att uppfylla gemensamma krav inom EU. De ämnen som regleras är kvävedeoxid/kväveoxider, svaveldioxid och bly, men även för partiklar (PM10 och PM2,5), bensen, kolmonoxid, ozon, arsenik, kadmium, nickel och bens(a)pyren. Miljö kvalitetsnormer anger föroreningsnivåer som människor kan utsättas för utan fara eller som miljön eller naturen kan belastas med utan fara för påtagliga olägenheter.

I samband med den ökade byggverksamheten i stadskärnan har mätvärden uppmätts som riskerar att överstiga MKN för främst PM10.

Vad gäller landsbygden i Piteå bedömer kommunen ej att några risker föreligger om att några miljö kvalitetsnormer kommer att överträdas.

10.3 Radon

Radon är en radioaktiv gas. Vid sönderfallet bilas radondöttrar, som utgörs av partiklar, som människan kan andas in. Med ökad förekomst av radon i inomhusluften följer ökad risk för lungcancer. Radon kan betraktas som ett av de stora miljörelaterade hoten mot hälsan. I Sverige beräknas cirka 500 lungcancerfall årligen härröra från radon i inomhusluften i bostäder.

I anslutning till var och ett av de 16 nationella miljö kvalitetsmålen har riksdagen beslutat om ett antal delmål. Under miljö kvalitetsmålet "God bebyggd miljö" finns följande delmål om hälsoskydd och radon i byggnader:

År 2020 ska byggnader och deras egenskaper inte påverka hälsan negativt. Därför ska det säkerställas att:

- Samtliga byggnader där människor vistas ofta eller under längre tid senast år 2015 har en dokumenterad fungerande ventilation.
- Radonhalten i alla skolor och förskolor år 2010 är lägre än 200 bq/m³ luft.
- Radonhalten i alla bostäder år 2020 är lägre än 200 bq/m³ luft.

Radon i bostäder kan komma från tre olika källor; marken, byggmaterialet eller vattnet. Gränsvärden finns för radon i bostäder och i dricksvattnet. Miljö- och tillsynsnämnden ansvarar för tillsyn och rådgivning för radon i inomhusluften.

En radonriskkarta har upprättats för kommunen, vilken bland annat redovisas i kommunens digitala kartverktyg, som översiktligt visar områden med hög radonrisk. Radonriskkartan friskriver inte befintliga bostäder som ligger på låg- eller normalriskmark från risk för höga radonhalter inomhus. Det befintliga husets egenskaper i form av grundläggning, ventilation och skick kan medföra risk för förhöjda radonhalter inomhus.

10.4 Förorenade områden

Arbetet med förorenade områden sker inom ramen för det nationella miljökvalitetsmålet Giffri Miljö. I Piteå kommun har 540 potentiellt förorenade områden identifierats av Länsstyrelsen. Dessa objekt inkluderar både nedlagda och pågående verksamheter. Identifieringen innebär att det på platsen bedrivs eller har bedrivits en verksamhet som kan ha orsakat en förorening. Dessa objekt tilldelas en branschriskklass 1-4 där objekt med riskklass 1 och 2 samt vissa från riskklass 3 går vidare för inventering enligt Naturvårdsverkets metodik (MIFO fas 1) där de tilldelas en individuell riskklass.

Totalt har Länsstyrelsen inventerat 51 nedlagda samt vissa aktiva verksamheter i kommunen. Sammanlagt 18 objekt, fördelade över åtta branscher, bedöms utgöra stor risk för människors hälsa och miljön och har tilldelats riskklass 2. Bland dessa återfinns exempelvis kemtvättar med lösningsmedel, kvarnar med betning av säd samt impregneringsanläggningar. Övriga inventerade objekt har tilldelats riskklass 3 eller 4 och finns representerade inom 19 branscher, exempelvis skjutbanor, skrothantering, bilvårdsanläggningar och verkstäder.

För pågående verksamheter sker inventering via tillsynen, där antingen kommunen eller Länsstyrelsen är tillsynsmyndighet. Nedlagda deponier i kommunen har kartlagts.

Svenska Petroleuminstitutets Miljösaneringsfond AB (SPIMFAB) har inventerat och i många fall sanerat de bensinstationer som är nedlagda mellan 1 juli 1969 och den 31 december 1994, vilket kvarlämnar objekt som lagts ned före och efter dessa årtal.

10.5 Ras, skred och översvämning

I Piteå bedöms risken för översvämning vara som störst vid isgång och vårdflod, företrädesvis vid Rokån, Lillpiteälven, Alterälven och Pite älv (framförallt nedströms Bölebron).

Vid dammhaveri i anslutning till någon av de två mindre vattenkraftanläggningarna i Lillpiteälven eller kraftstationen i Piteälven i Sikfors finns en ökad risk för ras och skred nedströms.

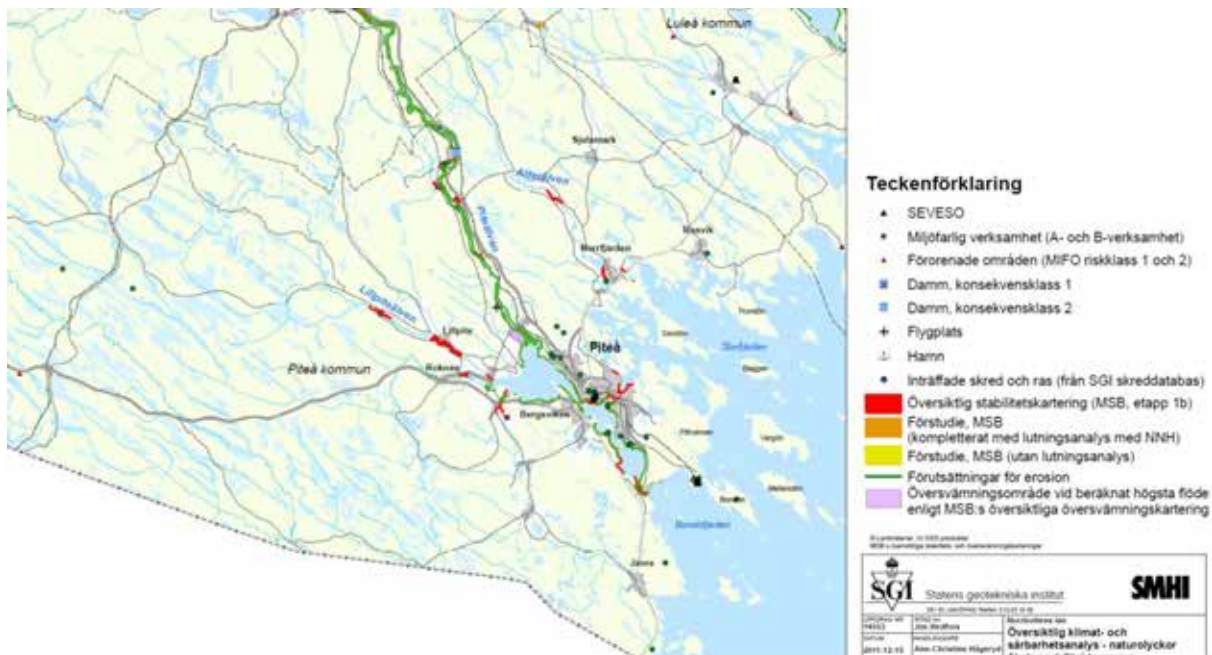
Ras och skred

En översiktlig kartering av stabilitetsförhållanden inom Piteå kommun genomfördes år 1998 av dåvarande Statens Räddningverk, som påvisade ett flertal bebyggda områden med ej tillfredställande släntstabilitet. I utredningen har områden markerats där behovet av detaljerade utredningar av stabiliteten bedöms vara särskilt stor, översiktligt identifiera övriga områden där stabiliteten är otillfredställande utredd samt översiktligt identifiera områden där stabiliteten är tillfredställande. En tydlig hotbild identifierades inom majoriteten av de nedanstående 18 områden:

1. Böle	10. Södra delen av Piteås stadskärna
2. Pålberget	11. Lövholmen & Klubbgården
3. Sikfors	12. Nördfjärdens södra strand
4. Borgfors	13. Munksund - Skuthamn
5. Amemark	14. Grundvik
6. Yttersta	15. Pitsund
7. Roknäs	16. Sör-Haraholmen
8. Svensbyn	17. Norrfjärden
9. Degeränget	18. Nybyn

Genomförda utredningar digitaliserades 2011 och är numera tillgängliga i geografiska informationssystem (GIS). Resultatet i kartform återfinns i den digitala markanvändningskartan under kategorin "Risker". Kommunen har möjlighet att använda sig av underlaget i den interna kartvisaren (WebGIS) vid planering av bland annat bebyggelse för bedömning om markens lämplighet.

Det är viktigt att observera att karteringarna endast omfattar bebyggda områden. Det innebär att för exploatering och fysisk planering av ny bebyggelse gäller reglerna i Plan- och bygglagen (PBL) vilket innebär att riskerna för olyckor (inklusive skred och ras), översvämning och erosions ska redovisas. Detta förutsätter att erforderliga geotekniska utredningar utförs.

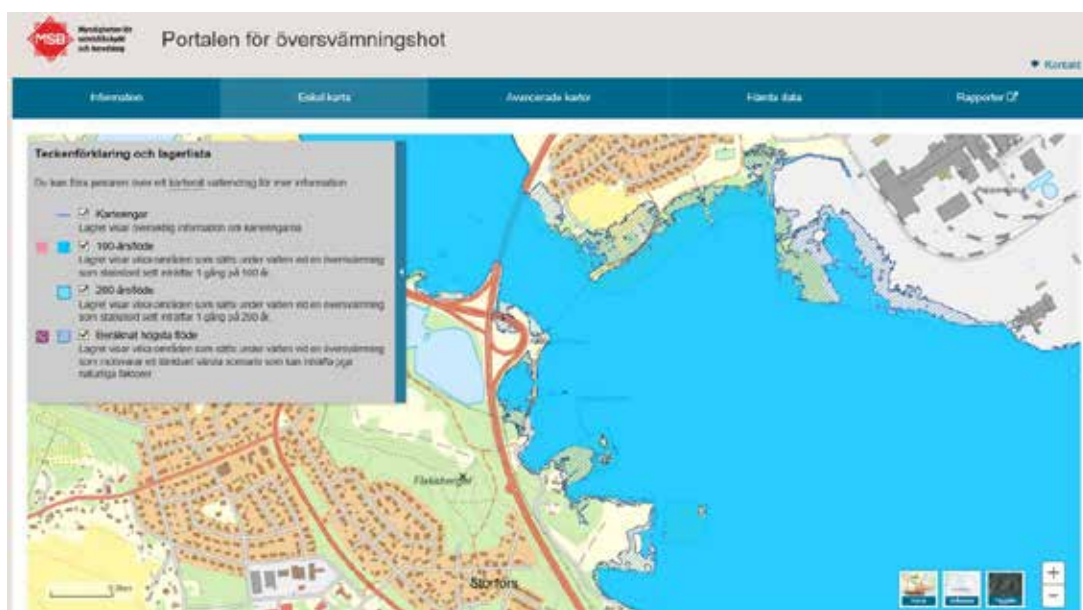

Figur 7. SGI:s nationella skreddatabas

I SGI:s nationella skreddatabas (www.swedgeo.se) finns även mer detaljerad information om skred, ras och övriga jordrörelser som inträffat i Sverige. Via sökfunktionen kan man gå vidare och se vilka skred och ras som inträffat inom kommunen.

Översvämning

Myndigheten för Samhällsskydd och beredskap (MSB) har genomfört en översvämningsskartering utmed piteälven som reviderades under år 2013. Slutprodukten är kartor med översvämningsszoner vid 100-årsflöde, 200-årsflöde och beräknat högsta flöde (BHF). 100-årsflödet och 200-årsflödet har klimatanpassats för att motsvara förväntade flöden med samma återkomsttid år 2098.

Figur 8. Översvämningsskartering för Inrefjärden, Degerängen – Södra hamn

Resultatet återfinns i den digitala markanvändningskartan under kategorin "Risker". Kommunen har möjlighet att använda sig av underlaget i den interna kartvisaren (WebGIS) vid planering av räddningstjänstens insatsarbete och som underlag vid kommunens riskhantering och samhällsplanering.

Skyfallsmodell

Skyfall är en konsekvens av klimatförändringarna, ett skyfall definieras som mer än 50 millimeter per timme eller mer än 1 millimeter per minut.

Piteå kommun lät en skyfallmodell utföras inom delar av kommunen. Resultatet återfinns i den digitala markanvändningskartan under kategorin "Risker". Kommunen har möjlighet att använda sig av underlaget i den interna kartvisaren (WebGIS) vid planering av räddningstjänstens insatsarbete och som underlag vid kommunens riskhantering och samhällsplanering.

Kartskikten visar områden där vatten riskerar att bli stående och orsaka en översvämning på ytan i samband med ett skyfall. För att få en uppfattning om olägenheten/skadorna/riskerna som regnet orsakar kan följande djupintervall användas som riktvärden då översvämningsskartorna studeras:

- 0,1 – 0,3 m, besvärande framkomlighet
- 0,3 – 0,5 m, ej möjligt att ta sig fram med vanliga motorfordon, risk för stor skada (Ambulanser, Polis)
- 0,5 m, ej möjligt att ta sig fram med brandbil, risk för hälsa och liv

Viktigt är dock att ha i åtanke att översvämningar, det vill säga ansamlingar av vatten på markytan, inte nödvändigtvis utgör ett problem. Problem uppstår när vattnet orsakar en värdeförlust, påverkar kommunikation/transport, eller vid risk för hälsa och liv. Exempelvis uppstår sällan en värdeförlust då grönytor översvämmas medan stora värden kan gå förlorade då exempelvis ett villaområde eller större trafikled drabbas.

Figur 9. Skyfallsmodell över centrala Piteå

10.6 Buller och bebyggelseplanering

Studier av besvär förorsakade av bland annat buller har i Piteå genomförts åren 1985, 1993, 1998, 2003, 2008 och 2012. År 2012 omfattade studien åtta bostadsområden. Dessa var Annelund, Backen, Degeränget, Djupviken, Klubbgården, Munksund, centrala Piteå och Skuthamn. Urvalet av bostadsområden gjordes bland annat utifrån närhet till industrier.

Högsta andelen störda av buller fanns i områdena Skuthamn (22 procent), Annelund (18 procent), Backen (14 procent), och Munksund (14 procent). Störst andel besvärade av fordonsbuller fanns i Skuthamn. Störst andel besvärade av buller från industrin har områdena Backen, Skuthamn och Munksund.

10.7 Skydd mot olyckor

Riskbilden utgör ett av underlagen för den fysiska planeringen, det vill säga beredskapshänsyn i samhällsplaneringen.

Piteå som kommun är vidsträckt - med sin yta på 31 kvadratmil är den större än hela Blekinge län. Inom kommunens gränser finns över fyrtio byar av olika storlek. Kommunen omfattar skärgård, kustlandskap och inland. Befolkningstätheten (invånare per kvadratkilometer) är 13,1 inv/km².

Infrastruktur

Omfattande transporter av farligt gods, som bensin, gasol och kemikalier förekommer inom kommunen. Ett av skälen är att det finns stora konsumenter inom kommunen samt att E4 och stambanan går genom kommunen. Väg E4 går genom det mest tätbefolkade området i kommunen och i Jävre och Norrfjärden passerar vägen nära bebyggelsen. Rekommenderade vägar finns för farligt gods och kartor över dessa vägar finns hos Länsstyrelsen.

Kommunen har tre vägar av prioriteringsklass I (E4, 373, 374, 506). I kommunen finns en handelshamn där verksamheten främst består av hantering av skogsprodukter, papper och sågade trävaror som exporteras. Importen och exporten består av flis, massaved, petroleumprodukter och kemikalier och är en betydande del av den totala godsmängden som passerar hamnområdet. Sammanlagd godsvolym år 2009 var nästan 1400 kiloton.

Farlig verksamhet

I kommunen finns anläggningar som bedöms kunna orsaka allvarliga skador på människa och miljö vid olyckshändelse. På dessa anläggningar ställs särskilda krav vad gäller riskanalys, förebyggande åtgärder och information.

I tabellen nedan redovisas Piteå kommuns anläggningar med farliga verksamheter. Anläggningar som klassas som farlig verksamhet beslutas av Länsstyrelsen i samråd med kommunen.

Tabell 1. Sevesoanläggningar i Piteå kommun

Anläggning	Riskkälla	Kommentar
Fjellfrys	Giftig gas	
Smurfit Kappa Kraftliner	Giftiga & brännbara vätskor	
SCA Packaging	Giftiga & brännbara vätskor	
Piteå Hamn	Giftiga & brännbara vätskor, explosionsrisk	
Skoogs tank AB	Giftiga & brännbara vätskor	
Norrgasol	Brännbar gas	Verksamheten ligger nere, men berggrummet är fyllt.
Piteå Transport AB	Brännbar gas	Stora delar av verksamheten har flyttat till Luleå, Länsstyrelsen är informerad
Piteå Energi	Brännbar gas	
LTU Green Fuels KB	Brännbar gas	Sevesoverksamhet
Sunpine	Brännbar vätska	Ny verksamhet, beslut ligger hos länsstyrelsen

Räddningstjänstens insatstider och bemanning

Nedan redovisas antal och procent av kommuninvånarna som nås inom olika insatstider.

Tabell 2. Insatstid för räddningstjänsten att nå kommuninvånarna

Insatstid	Antal personer*	procent av invånare
< 10 min	28227	69,2
10-20 min	9545	23,4
20-30 min	2449	6,0
> 30 min	578	1,4

* Befolkningsstatistik från år 2012

Räddningstjänsten i Piteå ska bestå av heltidsanställd personal och räddningspersonal i beredskap. Räddningsvärm ska finnas i Norrfjärden, Infjärden och Långträsk. Räddningstjänsten i Piteå kommun ska dygnet runt kunna genomföra räddningstjänstinsatser med nedanstående resurser efter angivna anspänningstider.

Tabell 3. Anspänningstid med resurser och funktion

Anspänningstid	Antal	Funktion
90 sekunder	1+5*	Räddningspersonal (heltid, dygnet runt)
8 minuter	1+4*	Räddningspersonal i beredskap
15 minuter**	1	Räddningschef i beredskap
***	3 x10	Brandpersonal (räddningsvärm, ej i beredskap)

* Brandbefäl + brandmän

** Räddningschef i beredskap är tillgänglig dygnet runt via telefon och svarar inom 90 sekunder.

*** Räddningsvärmen har ej beredskapsskyldighet samt saknar räddningsledare. Ansvaret för åtgärder som vidtas på skadeplatsen har räddningsledaren från Piteå.

10.8 Klimatanpassning

Med klimatanpassning avses åtgärder som genomförs i syfte att undvika och minimera negativa effekter av klimatförändringar. Ett förändrat klimat tros för Piteås del bland annat leda till ökad nederbörd, ökad risk för översvämningar, ökad ras-, skred- och erosionsrisk samt högre medeltemperatur. Behovet av att planera för klimatpåverkan och klimatförändringar är stort. Piteå har bara de senaste åren upplevt översvämningar, en klass 2 värmebölja samt svår halka. Det medför stora kostnader både för kommunen, privatpersoner och andra aktörer. Hur klimatförändringarna på sikt kommer att utvecklas och vilka konsekvenser detta får är svårt att säga. Osäkerheten gör att markanvändningen och dess riktlinjer måste vara flexibla och kunna möta klimatscenarier utifrån en värld som är i ständig förändring.

Generellt kan sägas att arbetet med att begränsa klimatförändringarnas effekter måste ske från två håll, dels att minska utsläppen av växthusgaser men också genom att anpassa samhället till ett förändrat klimat.

Landhöjningen vid Norrbottenskusten förväntas kompensera en stor del av höjningen av havsnivån fram till 2100. Det leder till en förväntad landhöjning på 9mm/år. Detta under förutsättning av en global havsnivåhöjning av 1 meter. Att det pågår en landhöjning av den omfattningen får främst konsekvenser för strandnära områden och för skärgården.

Under perioden 2021-2050 kommer årsmedeltemperaturen i Piteå kommun att vara 2,5-3,5 grader högre än under referensperioden 1961-1990. Varmare vintrar innebär en förlängd odlingsäsong, cirka en månad längre år 2021-2050 än den var 1961-1990. Förändringarna kan innebära en kortare snötäckt period, 15-25 dagar mindre, och en möjlighet för skadeinsekter som tidigare inte funnits i Norrbotten att få fäste. Temperaturförändringar beräknas även innebära, för Norrbotten och Piteås del, lägre uppvärmningsbehov.

Årsmedelnederbörden under ett medelår mellan 2021-2050 kommer att vara runt 10-15 procent mer än under referensperioden 1961-1990. Alla säsonger förväntas få en blötare karaktär än i dag, i synnerhet vintermånaderna. Trots global uppvärmning och färre dagar med snö generellt innebär förändringarna troligen ökat snöfall. Det finns områden som kommer översvämmas vid exempelvis framtida 100-årsregn och planering för detta måste ske.

Av en ökad nederbörd påverkas markens stabilitet negativt, med en större fara för ras och skred. Det är rimligt att anta en försämring av säkerheten på mellan 5 till 30 procent beroende på vilka förhållanden som antas och hur de varierar. Områden som idag anses vara stabila, utifrån de rekommendationer som finns, kan behöva åtgärdas om samma säkerhetsnivå ska gälla.

Den ökade årsmedelnederbörden och medelvattenföringen i Piteälven liksom andra mindre vattendrag kommer generellt att innebära en ökad erosion längs slänter och bottnar i vattendrag där det finns förutsättningar för erosion. I Piteälven finns förutsättningar för erosion på någon sida av älven i princip längs hela sträckan genom både Älvsbyn och Piteå kommun. Bebyggelse i vissa områden innebär således en högre risk.

Klimatförändringarna förväntas få följande effekter i Piteå:

- En högre årsmedeltemperatur leder till att uppvärmningsbehovet minskar och kylbehovet ökar.
- Skogstillväxten kan öka med 20 – 40 procent, samtidigt som risken för insekts- och svampangrepp ökar. Det ökar också behovet av kemiska bekämpningsmedel.
- Blötare mark, snabbväxande träd och mindre tjäle leder till ökad stormfällning av skog.
- Längre växtsäsonger och ökade skördar för jordbruket, men även fler skadegörare och mer ogräs.
- Längre vegetationssäsong och mer bete för rennäringen, samtidigt som vinterbetesförhållanden kan försvåras och insektsplågan förvärras.
- Varmare somrar och högre badtemperaturer, dock en försämrad vattenkvalitet med ökad utbredning av giftalger.
- Det totala fiskeuttaget förväntas öka, men tillgången på röding minskar. Arten klarar inte ett varmare klimat.

I Hållbara resor och transporter

Detta kapitel, och motsvarande kapitel i planstrategin, utgör Piteå kommuns trafikstrategi.

11.1 Bakgrund

En trafikstrategi syftar till att ge framtida vägledning i en kommuns trafik- och samhällsplanering. Den ska ge stöd i både små och stora beslut som tas i den fortlöpande verksamheten. Det handlar till stor del om vägledning för hur prioriteringar och avvägningar mellan intressen bör göras. För att kartlägga förutsättningar för ett trafikstrategiarbete i Piteå Kommun beskrivs nuläget utifrån stadens karaktär, tillgänglighet, trygghet, trafiksäkerhet och miljöpåverkan.

Regional trafikstrategi

En regional trafikstrategi "Tillsammans framåt," i samverkan med kommunerna Boden, Kalix, Luleå, och Älvsbyn förväntas antas under 2016. Länsstyrelsen i Norrbottens län och Trafikverket Region Nord ansvarar tillsammans med Regionala Kollektivtrafikmyndigheten för projektets utveckling i initialfasen. Syftet med en regional trafikstrategi är att hitta arbets- och samarbetsformer för att skapa en mer hållbar region och utveckla tillgängligheten i Luleåregionen. Fokus för trafikstrategin är arbets- och studiependling, då man på längre sikt vill bidra till en förstärkt arbetsmarknadsregion.

11.2 Nuläge

Kommunens karaktär

Största delen av stadsbygdens bebyggelse är samlad inom en radie på fem kilometer. Drygt 40 procent av kommunens invånare är bosatta på landsbygden.

Piteå kommun har aktivt arbetat för att bevara handeln i centrum genom att inte etablera något externhandelsområde. Idag finns ett mindre semiextert handelsområde på Backen ca 2 km från stadskäman.

Piteås arbetsmarknadsregion utgörs av Skellefteå, Boden, Älvsbyn, Kalix, Luleå, och Arvidsjaur, vilket innebär pendlingsavstånd över 10 mil. Detta ställer krav på god trafiksäkerhet, kollektivtrafik och pendlarparkeringar.

Trafiknätets uppbyggnad

Gångtrafik

En promenad till fots är oftast början på de allra flesta förflyttningar. Man går till hållplatsen, till cykel- eller bilparkeringen. I de mer tätbebyggda delarna finns goda förutsättningar för att gå till fots under hela resan.

Gångnätet i Piteå består av trottoarer, gång- och cykelvägar och gågatorna i centrum. I bostadsområdena och på landsbygden saknas till största delen separering av fotgängare och dessa hänvisas därför till körbanan. I Piteå är det endast en mindre del av gång- och cykelvägarna där gående och cyklister separeras från varandra. Andra brister avseende framkomlighet och användbarhet för gångtrafikanter i gatumiljön handlar bland annat om brist av enhetliga lösningar av övergångsställen, passager, ledstråk för synsvaga och entréer till fastigheter.

Cykeltrafik

Inom stadsbygden återfinns åtta utpekade cykelhuvudstråk samt ett stort antal lokala gång- och cykelvägar. En målsättning är att huvudstråken ska vara separerade från biltrafiken och därför har dessa efterhand byggts om. Ännu idag kvarstår dock ett antal sträckor som kräver större ombyggnationer. I syfte att skapa ett nät av gång- och cykelvägarna och inte enbart anslutningar till och från centrum planeras och byggs det tvärförbindelser mellan de olika stråken. I centrum har också ett antal genomgående gång- och cykelstråk byggts de senaste åren. Särskild prioritet har legat på barns skolvägar.

I byarna på landsbygden finns stora brister vad gäller gång- och cykelvägnätet. De flesta av byarna genomkorsas av det allmänna vägnätet där staten är väghållare. Trafikflödet längs dessa är i de flesta fall relativt högt och så även hastigheterna. Särskilt utrymme för de oskyddade trafikanterna i form av vägren, trottoar, gång- och cykelbana eller väg saknas och dessa hänvisas därför till körbanan.

I figuren visas cykelvägnätet i Piteå stad. I gällande gång- och cykelplan som antogs av kommunfullmäktige 2010 beskrivs även planerad utbyggnad av gång och cykelnätet i stads- och landsbygd.

Genom kommunen passerar i nord-sydlig riktning, men med delvis olika sträckningar, de två nationella cykellederna Cykelspåret och Sverigeleden.

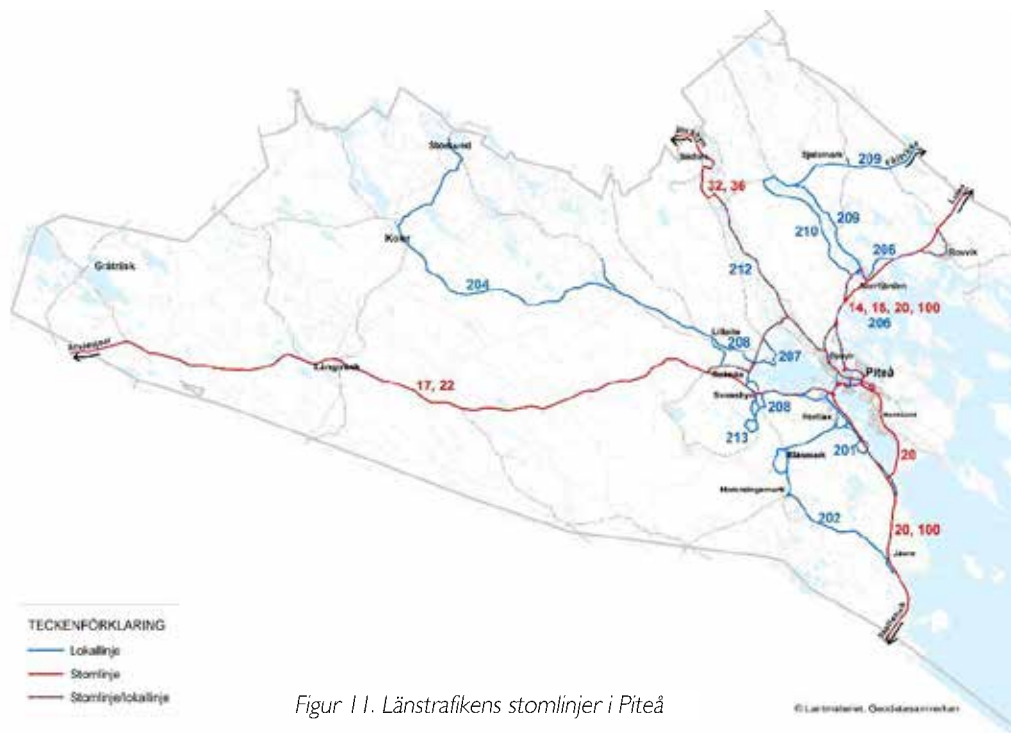
Vintercykling är möjligt på prioriterade gång- och cykelstråk i kommunen och dessa bör utökas för att ytterligare främja gång- och cykeltrafikanterna. Genom att även knyta samman landsortcentra och centrala Piteå med väl fungerande gång- och cykelvägar möjliggörs exempelvis arbets- och studiependling med klassisk cykel eller elcykel.

Figur 10. Cykelvägnätet i Piteå stad

Kollektivtrafik

Kollektivtrafiken i kommunen är uppdelad i tre nivåer; stomlinjer, lokala linjer och tätortslinjer. Stomlinjerna utgörs av trafik mellan städerna i grannkommunerna, de lokala linjerna av trafiken på landsbygden inom kommunen och tätortslinjerna av trafiken inom stadsbygden.

Figur 11. Länstrafikens stomlinjer i Piteå

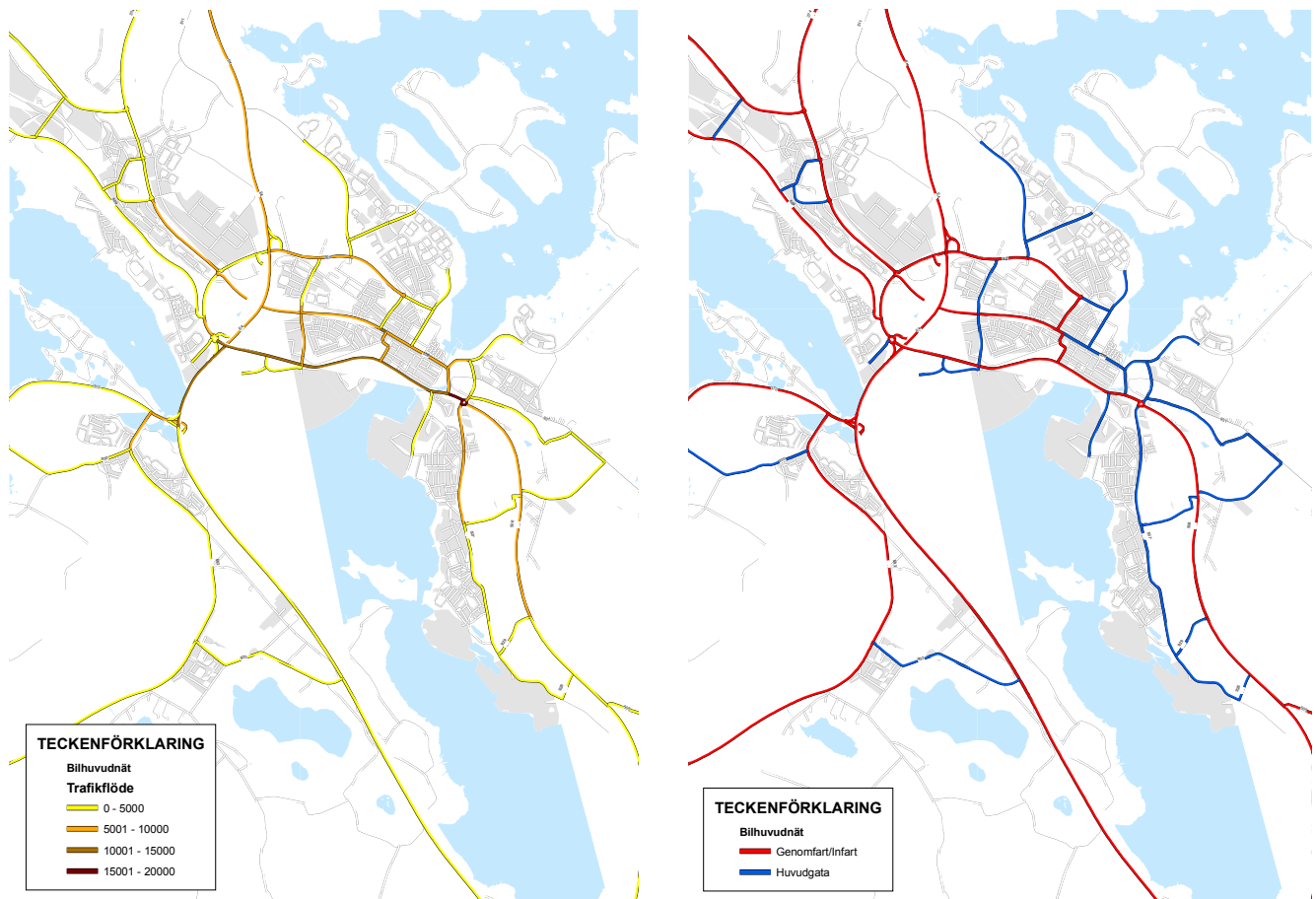

Figur 12. Länstrafikens lokala linjer i Piteå

Tätortstrafiken består av fem linjer samt en servicelinje kallad Citylinjen. En radié på 400 meter från tätortstrafikens hållplatser täcker in mer än 90 procent av invånarna inom trafikeringsområdet, vilket är god standard. Områden med sämre närhet till busslinjenätet är Svartudden, Långskatan, Lövholmen och delar av Bergsviken och Furulund.

Biltrafik

Vägnätet i Piteå är relativt väl utbyggt med överlag god framkomlighet längs huvud- och lokalvägar. I nordsydlig riktning genomskärs kommunen av Europaväg 4, vilket är den mest frekventa tillfarten in till kommunen. I väst ansluter väg 373 från Arvidsjaur och väg 374 från Älvsbyn. Bilnätet är uppdelat i tre olika funktioner; genomfart/infart, huvudvägnät och lokalnät.

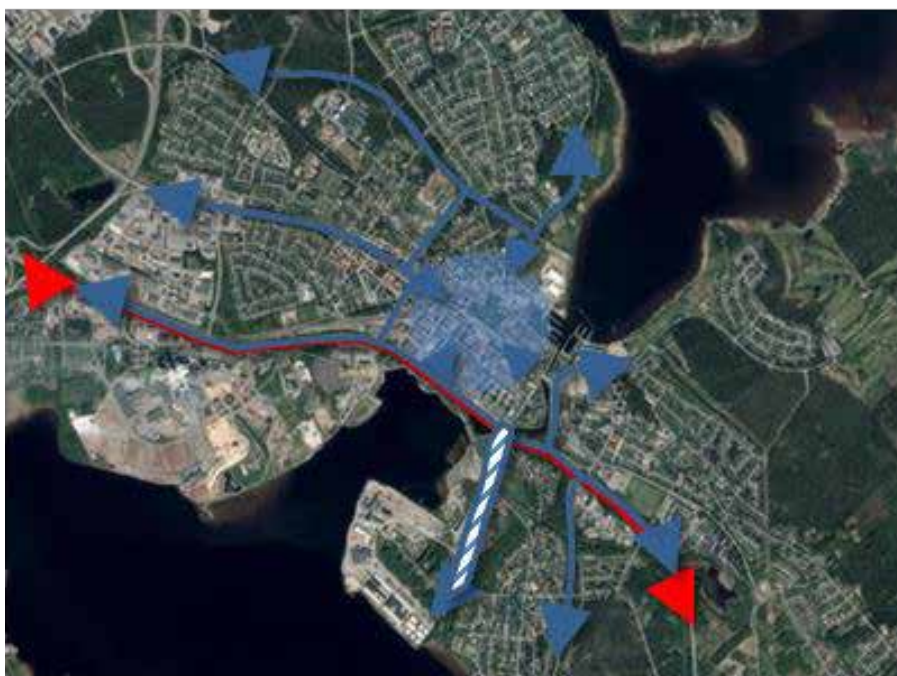
Figur 13. Trafikflöden och bilhuvudnätet i Piteå stad.

Det högsta trafikflödet i Piteå finns på väg 506 Timmerleden, på området mellan Svartuddsvägen och cirkulationsplatsen vid Lasarettsvägen där flödet överstiger 15 000 fordon per dygn. Även på E4:an mellan väg 373 Arvidsjaurvägen och väg 506 är flödet högt. E4:an är viktig för såväl person- som godstrafik vilket ställer höga krav på trafiksäkerhet och framkomlighet. När ombyggnationen av E4:an mellan Bonäset och Rosvik färdigställts kommer hela sträckan genom kommunen att vara mötesfri och två nya planfria korsningar i Norrfjärden stå klara. I Länstransportsplanen för Norrbottens län 2014-2025 har väg 373 Svensbyn – E4:an och väg 373 förbi Stockbäcken prioriterats för väginvesteringar. Väg 373 är viktig för transporter av timmer och vindkraftsdelar och en viktig pendlingssträcka mellan Piteå och inlandet. Inom planperioden projekteras och byggs också en efterfrågad gång- och cykelväg från Svensbyn till Vitsand. Utmed denna sträcka är friluftss- och skidområdet på Lindbäcksstadion en viktig målpunkt. Förbifart Stockbäcken innebär en förbättrad närmiljö för boende i Stockbäcken.

Vältrafikerade gator i Piteå stad är Timmerleden med över 15 000 fordon per dygn, Sundsgatan med upp till 10 600 fordon och Industrigatan med upp till 6 400 fordon. Timmerleden och Sundsgatan har under dygnets mest belastade timme en belastningsgrad på 50 respektive 40 procent. En åtgärdsvalsstudie i samverkan med Trafikverket är initierat

för Timmerleden, som är en viktig trafikled för näringslivets transporter och som ställer höga krav på framkomlighet. Planering för Norrbotniabanan, resecentrum och hur oskyddade trafikanter kan korsa och färdas längs med vägen är andra viktiga frågeställningar i den kommande åtgärdsvalsstudien.

Trafikutredningen som WSP genomförde på uppdrag av Piteå kommun år 2014 visar att vägnätet har kapacitet för ökad trafik som alstras i takt med att Piteå utvecklas och exploateras med bostäder och verksamheter på bland annat Universitetsområdet, Västermalm, Backenområdet och Lövholmen. Ett antal korsningar i Piteå centrum har identifierats och bör utredas vidare liksom länken mellan Norra ringen och Timmerleden. Norra ringens fortsatta sträckning efter cirkulationsplatsen Hembygdsvägen/ Nils Edéns gata bör byggas om till en mindre lokalgata. På gator och torg i centrum bör gående och cyklister vara prioriterade. En schematisk bild av planerat trafikflöde kopplat till exploateringsområden och Norrbotniabanan visas i Figur 15.

Figur 14. Önskade trafikflöden (blå linjer) och möjlig sträckning för Norrbotniabanan (röd linje). Centrum markeras med blå cirkel där genomfartstrafik för gång-, cykel- och kollektivtrafik önskas och prioriteras. (WSP, Problembeskrivning av trafiksystemet i centrala Piteå, 2014).

Norrbotniabanans tänkta placering medför i framtiden att korsningen Hallgrensvägen/ Timmerleden kommer att stängas helt för biltrafik. I samband med bostadsbyggande på Lövholmen och utökad tung transport till och från sågverksområdet bör det anläggas en vägförbindelse mellan Lövholmen och Munksundsvägen i syfte att skapa en mer säker och långsiktig trafiksituation.

En stor brist är att vägsystemet till viss del är uppbyggt på ett för bilisten otydligt sätt, vilket medför en ökad genomfartstrafik av bilar genom staden och gentrafik i olämpliga områden såsom Nygatan, Nolia och Normalm.

I översiktsplanen behålls planering för broar över Piteåälven och Nördfjärden som ett reservat inför eventuella exploateringar som motiverar denna infrastrukturåtgärd, men som inte är prioriterat under planperioden 2015-2030.

Många av kommande exploateringar under planperioden verkar för en förtätning av Piteås stadskäma vilket är positivt för färdmedelsfördelningen då fler människor får närmare till service och kollektiva trafikmedel. Nya byggprojekt

innebär att trafikflödet kommer öka på många vägar, men att andelen resor med bil kommer minska och till största del fördelas till gångtrafik. Även andelen resor med cykel och buss kommer att öka.

Stadskärnans gatumiljöer finns beskrivet utifrån gaturummens karaktär i underlag till Stadsmiljöprogram. Den så kallade Livsrumsmodellen har använts i ett försök att beskriva skillnader mellan vilken potential olika stadsrum har beroende av dess form, inramning och läge i stadsstrukturen. Livsrumsmodellen föreslås också genomföras för de fem landsbygdscentra inom Piteå landsbygd.

Parkering

I Piteå finns totalt cirka 1300 parkeringsplatser, I dagsläget är närmare 1 200 av dessa avgiftsfria. Antal parkeringsplatser för rörelsehindrade är 45. Det nya parkeringshuset Stadsberget inrymmer 228 parkeringsplatser samt p-platser för personer med rörelsehinder, cyklar, motorcyklar och på sikt laddningsstationer för elbilar. I juni 2010 antog kommunstyrelsen riktlinjer för parkering i Piteå. Ett förslag till differentierade parkeringsavgifter förväntas antas av kommunfullmäktige år 2016.

Parkeringar för cyklar finns strategiskt utplacerade i centrum. En allmän uppfattning är dock att antalet cykelparkeringar idag är för få.

Godstransporter

Idag framförs godstransporter i huvudsak på de vägar, och utifrån de förutsättningar som transportörema och deras kunder sätter. Någon direkt styrning av vägval, fordonstyper med mera sker inte från samhället. Däremot förekommer enstaka regleringar av kortare vägavsnitt.

När det gäller farligt gods tillämpas de rekommenderade vägval som Trafikverket anvisat. Utöver detta finns frivilliga överenskommelser mellan Räddningstjänsten och vissa transportörer av farligt gods. Detta gäller främst vägval till och från Haraholmen och uppställningsplatser för transport av bensin- och gasolprodukter.

Enligt 4 kap 11 § trafikförordningen indelas vägar som inte är enskilda i tre bärighetsklasser. Om inte annat föreskrivits tillhör en allmän väg bärighetsklass 1 och övriga vägar, som inte är enskilda, bärighetsklass 2. Föreskrifter om att en allmän väg eller del av en sådan väg ska tillhöra bärighetsklass 2 eller 3 meddelas av Trafikverket eller, om kommunen är väghållare, av kommunen. Föreskrifter om att någon annan väg som inte är enskild eller en del av en sådan väg ska tillhöra bärighetsklass 1 eller 3 meddelas av kommunen.

Beslut om vilka vägar som har annan bärighetsklass än normalfallet återfinns i Svensk trafikföreskriftssamling, www.stfs.se och redovisas på karta i den nationella vägdatatabasen www.nvdb.se.

Järnvägstrafik

Järnvägstrafiken i Piteå består idag endast av godstransporter. Persontrafiken genom Piteå är sedan länge nedlagd. Kopplingen mot Älvsbyn och stambanan sker via den så kallade Piteåbanan som angör bangården via Öjebyn. Övriga spår går mellan bangården, SCA och Smurfit Kappa:s pappersbruk och sågverk, samt ut till Haraholmens djuphamn. Dessa är enbart industrispår och har elektrifierats under 2014.

Det långsiktiga arbetet med att förbättra järnvägstrafiken genom Piteå handlar huvudsakligen om en framtida Norrbotniabana mellan Umeå och Luleå och som ansluter till Botniabanan, Malmbanan, Stambanan, Haparandabanan och det finska järnvägsnätet. Den nya kustjärnvägen binder ihop Sverige med Finland och nordvästra Ryssland, med sina enorma råvarutillgångar.

Genom Piteå ska Norrbotniabanan gå över Pitsund, väster om väg 506 mot Pitholmsheden där väg 506 passeras. Resecentrum föreslås placeras väster om centrum inom det så kallade Västra kajenområdet. Sträckningen viker av norrut från Timmerleden, med en ny planskild korsning under E4:an och vidare norrut upp mellan Backens industriområde och E4:an i öster och bebyggelsen vid Kulle/Ön i väster och skär igenom de östra delarna av Öns

industriområde. Detta alternativ valdes för att få banan förbi Piteå centrum kombinerat med närheten till fabrikena SCA och Smurfit Kappa.

De alternativ som inte valdes var dels alternativ Nord som även den skulle sträcka sig över Pitsund men sedan gå via bro över Nördfjärden, mellan Strömlida och Svartudden mot Nolia-området där resecentrum skulle placeras. Alternativ Syd skulle passera öster om Hortlax alternativt följa E4 där ett resecentrum skulle placeras vid Lomtjärn.

Piteå centrala bangård med dess nuvarande utformning möjliggör inte en rationell godshantering och trafikering med de behov som finns från industri och hamn avseende miljövänliga och effektiva godstransporter på järnväg. En åtgärdsvalsstudie genomförs under år 2015 med intentionen att se över järnvägsinfrastrukturen inom kommunen den ska även ge förslag till funktion för Piteå bangård för att uppfylla transportköparens krav på rationell trafikering via centrum till och från industrins järnvägsanläggningar, Haraholmens industrispår och hamnens förbättrade järnvägsterminal. Parallellt finns ett kommunalt intresse av komma åt markområden centralt som rimligen kan frigöras vid efter en översyn av Piteå centrala bangård.

Flygtrafik

Idag sker all reguljär person- och godstrafik via Luleå Airport i Kallax. Tillgängligheten till flygplatsen är god via nuvarande vägar, däremot saknas kollektivtrafik med direktlinje till och från flygplatsen och Piteå. Eventuellt kommer Norrbotniabanan att passera Luleå Airport.

Långnäs flygplats har ett stort antal användningsområden som inkluderar kommersiell helikopter verksamhet, allmänflyg och bruksflyg, flygning med ParaMotor, dragracingtävlingar samt övningar och utbildningar. Flygplatsen är bas för mindre flygplan och helikoptrar samt nyttjas i hög grad för flygträning och fyller således en viktig funktion som komplement till Luleå Airport.

Sjötrafik hamnar

Tolv km sydost om staden ligger Piteå Hamn strategiskt placerad vid Haraholmen. Hamnen är Bottenvikens ledande skogsprodukthamn och har en naturlig lättnavigerad farled med ett djup på 12,5 meter. Anläggningen har, sedan den togs i bruk år 1973, haft sjöfart året runt. Farleder klassade för handelssjöfart (klass 1 och 2) finns till Haraholmen och via Pitsundet till SCAs kaj i Munksund. Farleden till Haraholmens logistikcentrum är en klass 1 farled (allmän farled till allmän hamn) med väldigt goda förutsättningar vid djupgående trafikering till och från hamn. Farleden till SCA i Munksund är en klass 2 farled.

Piteå Hamn har utvecklats från hamn till logistikcentrum i och med att järnvägsfunktionen förbättrats och elektrifierats. Området har även goda lagringsmöjligheter i magasin och på planer. Hamnen hanterar cirka 1,7 miljoner ton gods och har på senare år diversifierats alltmer och hanterar förutom cirka 80 procent skogsindustriprodukter även projektlaster såsom vindkraft, utrustning till gruvindustrin samt även fordon och petroleumprodukter såsom biobränsle via oljehamnen. Sedan sommaren 2014 går även regelbunden containerfeedertrafik via Haraholmen, vilket möjliggör mindre godsvolymer att transporteras från regionen till Europa och världen.

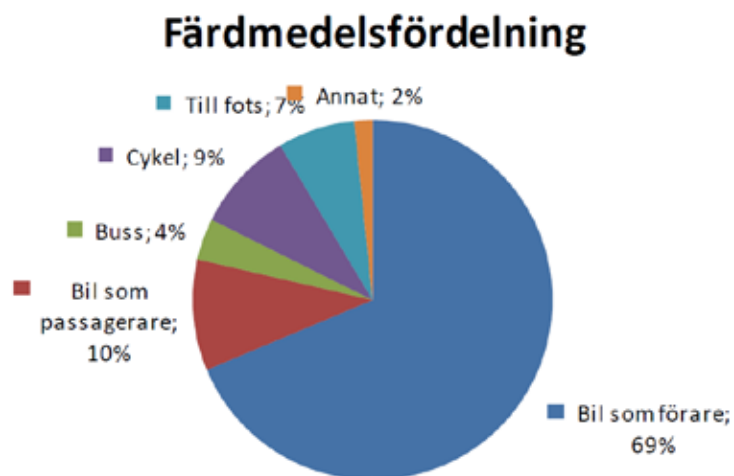
Utredning pågår om hamnverksamhet på Sandholmen.

11.3 Trafikens omfattning

Färdmedelsfördelning

Resvaneundersökningen som genomfördes i Piteå 2011 visar på att 79 procent av alla resor genomförs med bil och endast 20 procent med buss, cykel eller till fots. Detta är ett generellt problem i Piteå och kan till viss del bero på kommunens fysiska struktur med många boende i perifera delar av tätorten och på landsbygden samt hittills fri och nära parkering i centrum, hög framkomlighet för biltrafik och bristande turtäthet i kollektivtrafiken.

Diagram 80. Färdmedelsfördelning för resor under en vecka. Attityd- och resvaneundersökning i Piteå 2011

För att planera och utveckla jämställda transporter för framtiden krävs kunskaper i hur kvinnor och män reser. Undersökning av resvanor visar att fler kvinnor än män använder gång och buss som transportmedel, medan fler män än kvinnor cyklar. Fler män än kvinnor kör bil, medan fler kvinnor åker som passagerare i bil. Kvinnor gör inköpsresor och lämnar och hämtar barn oftare än män, medan män arbetspendlar och gör tjänsteresor i större utsträckning än kvinnor. Vid jämförelse mellan vem som utför korta respektive långa resor visar det sig att de korta resorna (kortare än fyra kilometer) utförs av större andel kvinnor. Reslängden påverkar vilket val av transportmedel människor väljer. Vid korta resor utgörs transportmedlet i större utsträckning av gång och cykel, men fortfarande används bilen till nästan 80 procent. Det innebär att en stor potentiell omläggning av hållbara färdmedelsval torde vara möjlig.

Diagram 9. Färdmedelsfördelning under en vecka för män respektive kvinnor (Attityd och resvaneundersökning 2011).

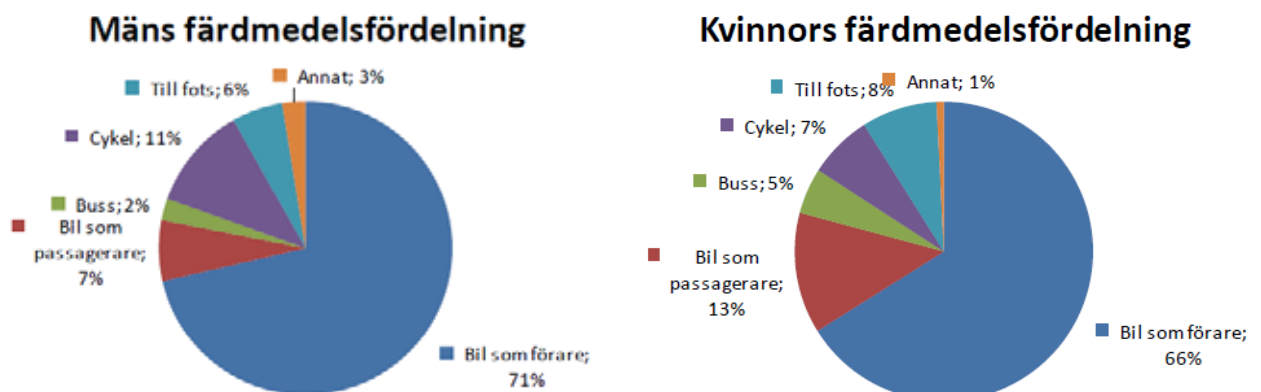
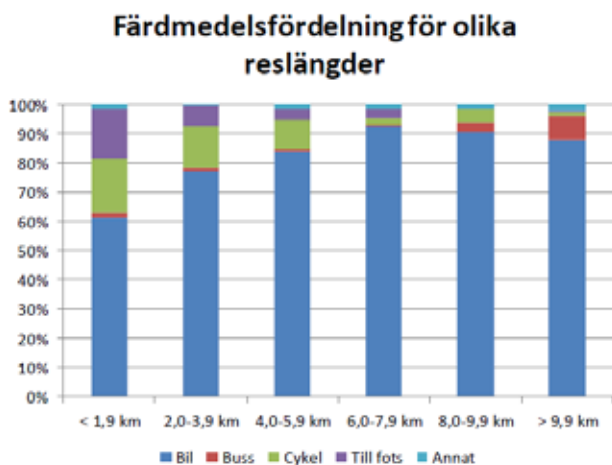

Diagram 10. Färdmedelsfördelning vid resor av olika längd (Attityd och resevaneundersökning 2011).

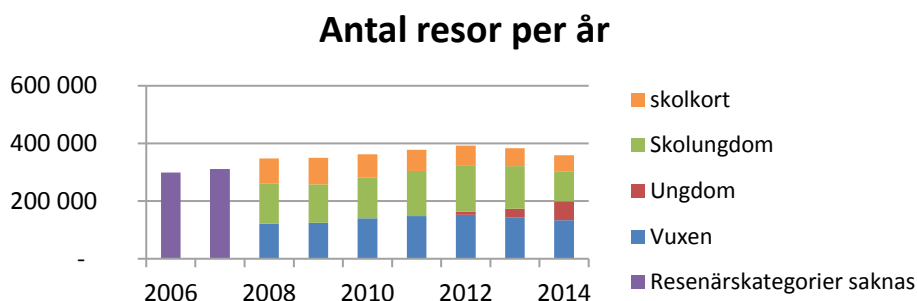
Gång och cykel

I resevaneundersökningen visar att drygt 60 procent väljer bilen som färdmedel vid kortare avstånd än 1,9 kilometer. Piteås utmaning är att dels uppmuntra fler till att gå och cykla i stället för att ta bilen och dels att planera för att skapa gång- och cykelvänliga miljöer genom sammanhängande gång- och cykelnät, koppling till andra trafikslag, varierad markanvändning, trygghet, säkerhet, god standard i beläggning och belysning, omgivande miljöers utseende och gestaltning. I planeringen av gångvänliga miljöer är det särskilt viktigt att ta hänsyn till behov och förutsättningar för barn, äldre och personer med funktionsnedsättning. Genom förbättrade förutsättningar för cykling ökar möjligheterna att resa för de som inte har tillgång till bil och för de som har detta minskar bilberoendet. Piteås gång- och cykelplan ska aktualiseras vart fjärde år och vara vägledande för planering och investering av infrastruktur för gång och cykel i hela kommunen.

Kollektivtrafik

Resandet i tätortstrafiken ökade mellan åren 2006 och år 2012. Antalet resor med tätortstrafiken ökade med 31 procent med vuxen- och ungdomsresenärer. Åren 2013 och 2014 har antalet resor minskat. Det är främst skolungdomar som står för minskningen. Enligt den resevaneundersökning som utfördes 2011 svarade kollektivtrafikresenärerna att de främsta anledningarna till detta val av färdmedel var att det är bekvämt och enkelt, miljövänligt och billigt. På frågan om vad som skulle få kollektivtrafiken att fungera bättre svarade de flesta tätare turer.

Diagram 11. Antal resor med tätortstrafiken i Piteå 2006-2014.

På Länstrafikens lokala linjer i Piteå utgör majoriteten av de resande av skolkortsresenärer. I samband med ny upphandling av de lokala linjerna år 2012 gjordes en större förändring i linjedragningar och turutbud. Resandestatistiken visar på att det totala resandet minskat sedan omläggningen. Vid djupare studier kan man utläsa att det allmänna resandet har sviktat något medan det är skolkortsresenärerna som står för minskningen.

Tabell 4. Antal resande 2011-2014.

Årtal	Skolkortsresenärer	Allmänna resenärer	Totalt
2011	105 995	33 360	139 355
2012	96 640	31 406	128 046
2013	92 115	35 108	127 223
2014	93 789	32 810	126 599

Arbetspendling

Arbetspendling över kommungränser blir allt vanligare och i Norrbotten sker den främsta pendlingen inom Piteås arbetsmarknadsregion Skellefteå, Boden, Älvsbyn, Kalix, Luleå och Arvidsjaur. En trafikstrategi inom Luleåregionen förväntas att antas under 2015 med syfte att skapa gemensamma förutsättningar för hela resan perspektivet och för ett hållbart resande med främst kollektivtrafik. Stora potentialer finns i den planerade Norrbotniabanan med bland annat minskade restider. År 2014 arbetspendlade 3 069 pitebor över kommungränsen.

Tabell 5. Arbetspendling över kommungräns, år 2014, SCB.

Kommun	Inpendlare		Utpendlare		Nettopendling	
	Kvinnor	Män	Kvinnor	Män	Kvinnor	Män
Boden	626	856	1 727	1 999	-1 101	-1 143
Piteå	357	692	1 158	1 911	-801	-1 219
Kalix	138	175	224	561	-86	-386
Luleå	2 866	4 200	880	1 163	1 986	3 037
Älvsbyn	190	295	218	563	-28	-268
Arvidsjaur	111	169	62	148	49	21
Skellefteå	139	278	158	320	-19	-42

Arbets- och studieresor inom kommunen finns väl beskrivet i Piteås Attitudys- och resevaneundersökning. Den vanligaste reserelationen för resor till arbete och skola är inom centrala Piteå, följt av reserelationen mellan centrala Piteå och Öjebyn. Den tredje vanligaste reserelationen är inom Öjebyn.

Tillgänglighet

Tillgänglighet kan beskrivas med vilken lätthet som invånare ges tillgång till önskade funktioner såsom arbete, handel och fritidsaktiviteter. Nedan anges tillgängligheten med bil.

Tabell 6. Tillgänglighet med bil 2012.

Tillgänglighet	Andel av befolkningen i Piteå per avståndsklass 2012			
Typ	< 5 min	5-10 min	10-30 min	mer än 30 min
Livsmedelsbutik	90%	8%	2%	0%

Tillgängligheten varierar också mellan olika trafikslag, det vill säga hur lätt det är att genomföra en resa med ett visst trafikslag. Kollektivtrafikens turtäthet är direkt avgörande för hur tillgängligt trafiksystemet är för kollektivtrafikresenärer. I Piteå har tätortstrafiken en turtäthet på två turer per timme under högtrafik, en tur per timme under lågtrafik och ett ännu mer begränsat turutbud under kvällar och helger. Kollektivtrafiken på landsbygden

är främst anpassad till skolornas start och sluttider, vilket innebär en tur per timme i högtrafik. Turtätheten på stomlinjerna varierar beroende på hur stort arbetspendlingsflöde det är på respektive sträcka.

Även restiden för olika transportsätt är avgörande för hur tillgängligt ett visst trafikslag är. Nedan redovisas en jämförelse av restiden beroende på om du färdas med bil, kollektivtrafik och cykel.

Tabell 7. Restid beroende på färd sätt.

Sträcka	Bil	Kollektivtrafik	Cykel*
Piteå – Öjebyn	9 min	9 min	22 min
Piteå – Munksund	9 min	9 min	14 min
Piteå – Bergsviken	9 min	9 min	21 min
Piteå – Norrfjärden	18 min	18 min	56 min
Piteå – Sjulnäs	19 min	19 min	59 min
Piteå – Luleå	45 min	45 min	
Piteå – Älvsbyn	52 min	52 min	
Piteå – Skellefteå	55 min	55 min	

* Beräknat på en medelhastighet av 15 km/h.

Även särskilt utsatta trafikantgrupper som barn, äldre och personer med funktionsnedsättningar ska kunna ta sig fram i trafiken utan allt för stora uppoffringar i form av restid, kostnad eller otrygghet. I Piteå har centrumkärnans enkelt avhjälpna hinder inventerats och till största delen åtgärdats. Tillgänglighetsarbetet i gaturummet ingår numera i det löpande arbetet.

Trygghet

Trygghet är en viktig samhällsfråga. Oro för att drabbas av brott eller olyckor kan påverka människors vanor, göra att de håller sig borta från offentliga platser som gator, torg, parker och allmänna kommunikationsmedel samt minska deras rörelsefrihet och aktivitet.

Tabell 8. Trygghet.

	2012	2011	2009	2007
Nöjdhet med trygghet (index 0-100)*				
Piteå	71	71	66	59
Medelvärde i Sverige	61	60	53	50
Andel invånare i Piteå som upplevt oro för misshandel och överfall**				
Piteå	24,70%	22,70%	21,70%	

* Kommunens kvalitet i korthet, SKL.

Sammanvägning av svaren på frågorna: Hur nöjd är du med din kommun vad gäller:

- hur tryggt du kan vistas utomhus på kvällar och nätter?
- hur trygg och säker kan du känna dig mot hot, rån och misshandel?
- hur trygg och säker kan du känna dig mot inbrott i hemmet?

** Trygghet och säkerhet, SKL

Tabell 9. Trygghet i Piteå 2013 samt 2015.

Frågeställning, Trygghet i Piteå	2013	Män	Kvinnor	2015	Män	Kvinnor
Hur trygg och säker kan du känna dig mot inbrott i hemmet?	7,4	7,5	7,3	6,1	6,3	5,9
Hur tryggt och säkert kan du vistas utomhus på kvällar och nätter?	7,6	8	7,4	7	7,3	6,6
Hur trygghet och säkert kan du känna dig mot hot, våld och misshandel?	7,7	8	7,3	6,8	7,1	6,5

SCB medborgarundersökning våren 2015 uppdelat på kön. Skala 1-10 i betyg.

Trafiksäkerhet

Nollvisionen är grunden för trafiksäkerhetsarbetet i Sverige. Den är bilden av en önskad framtid där ingen skadas svårt eller dödas i trafiken. Människor gör ibland misstag. Därför går det inte att helt förhindra trafikolyckor, men följderna av olyckorna kan minskas genom att utformningen av gator och att fordon blir säkrare.

En genomgång av den polisrapporterade olycksstatistiken för Piteå visar på att det i kommunen under åren 2002-2011 dött 19 människor i vägtrafiken, varav en på det kommunala vägnätet och resterande på det statliga vägnätet. En omräkning av detta resultat till antal dödade per 100 000 invånare i genomsnitt ger följande resultat:

Tabell 10. Antal dödade i trafikolyckor, genomsnitt för åren 2002-2011.

Antal dödade i vägtrafikolyckor per 100 000 invånare. Genomsnitt för åren 2002-2011	
Piteå	4,6
Norrbottnen	7,1
Riket	4,5

Olycksrapporter, Polisen

Trafiksäkerheten för cyklister och gående är till största delen avhängit motorfordonens hastighet vid en kollision. Genom att anpassa trafikmiljön och konfliktpunkter med hastighetsdämpande åtgärder kan risken för att dö eller skadas svårt i trafiken minimeras för gående och cyklister. En stor del av olyckorna med gående och cyklister utgörs också av singelolyckor. Bra halkbekämpning och en hög cykelhjälmsanvändning är viktiga faktorer för att minimera skador från sådana olyckor.

Åtgärder för att lugna ner trafiken (traffic calming) syftar till att reducera biltrafikens hastigheter i bostadsområden och lugna ned trafiken på större vägar mellan olika stadsdelar och i innerstäder. Det kan användas för att styra biltrafiken till lämpliga vägar. Vilken hastighet som är lämplig för fordonstrafiken utifrån karaktär, hänger samman med vilken roll gatan har i stadsstrukturen och hur den omgivande miljön ser ut. Hastighetsplanen, Rätt fart i Piteå (antagen av kommunfullmäktige år 2012), beskriver hastighetsgränser för Piteå kommun.

Miljöpåverkan

Bilnehavet i kommunen ligger vid årsskiftet 2012/2013 på 562 personbilar i trafik per 1 000 invånare, vilket är högre än både rikets och länets snitt, vilka ligger på 464 respektive 542 bilar. Luftmätningar genomförs kontinuerligt vid åtta strategiska punkter i Piteå. Mätningarna visar på att luften i Piteå är relativt bra. Ingen av de miljö kvalitetsnormer som finns för luftens olika föroreningar överskrids i Piteå. Normerna klaras men halterna är sådana att fortsatta mätningar krävs. Luftföroreningarna kommer från industrier, uppvärmning och vägtrafik. Den största källan till luftföroreningar i Piteå är vägtrafiken.

I Piteå har det, sedan 1985, vart femte år genomförts besvärundersökningar vad gäller bland annat buller och luftföroreningar. I den senaste undersökningen från år 2012 anges att andelen störda av fordonsbuller har ökat i fem av åtta bostadsområden: Backen, Djupviken, Klubbgården, Munksund, och Skuthamn. I Annelund, Degeränget och Piteå centrala har andelen störda av fordonsbuller minskat.

En fordonsflotta som år 2030 är oberoende av fossila bränslen är ett steg på vägen mot ett klimatneutralt Sverige år 2050. Långtgående åtgärder krävs i form av omställning av såväl fordon, bränslen och hur de används. Det finns ingen enskild åtgärd som löser uppgiften, det kommer snarare att handla om ett paket av samverkande åtgärder. Det kan handla om konkreta tekniskspecifika insatser, men även om generella styrmedel eller en förändrad inriktning vad gäller samhällsplanering.

Piteå saknar tankställen för biogas. Närmaste tankställen är i Boden och Skellefteå. Utredning pågår om framtida placering av tankställen för biogas i Piteå.

I parkeringshuset Stadsberget finns två snabbbladdare för el-bilar. Piteå kommun har erhållit stöd från Naturvårdsverket, Klimatklivet, för att kunna utöka antalet laddplatser för elbilar. Centrala Piteå kommer under perioden 2016-2018 utrustas med ytterligare elva laddplatser.

Riksintressen för kommunikationer

Piteå kommun ska verka för en avsmalning av Norrbotniabanans korridor och ett fortsatt arbete med järnvägsplanen för Norrbotniabanan genom Piteå stad och övriga tätorter. Kommunen ska verka för att bangården flyttas från centrum.

Tillskapandet av ett nytt resecentrum tillsammans med Norrbotniabanan bidrar till effektivare godstransporter och förbättrade pendlingsmöjligheter i regionen samt främjar ett hela resan perspektiv.

Trender

Samhällsstrukturen förändras och trender som bedöms kunna få stor inverkan på framtiden förutspås. Fler människor bor i växande stadsregioner. Gränsen mellan stad och land är inte längre skarp. Glesbygdskommuner förutses få en minskande folkmängd och en växande andel äldre. De stora städerna, särskilt stads kärnorna, får en allt viktigare roll som mötesplats och drivhus för innovation och tillväxt. Snål markanvändning är ett måste och en förutsättning för utvecklingen av alternativa färdssätt till bil. Transportsystemets sociala dimensioner tillmäts större betydelse. Åtgärder kommer behövas för att främja social integration, exempelvis för att minska barriärer och stärka den regionala tillgängligheten. En ny era i stadsplaneringen tar fart, där städernas centrala delar blir viktiga mötesplatser och mer efterfrågade som boende- och arbetsmiljö än tidigare. Gator och platser används inte bara för transporter. Trafikmiljöerna behöver kunna fungera för flera olika funktioner samtidigt. Säkerhets-, trygghets- och hälsoaspekterna får ökad betydelse eftersom trafiken ökar och barriärer förstärks och utökas. Ökad otrygghet kan exempelvis leda till att fler föräldrar kör sina barn till skolan, vilket leder till att barn hämmas socialt då de inte självständigt kan ta de kontakter i samhället som annars vore naturligt.

Med förtätning och hållbara färdssätt minskar bilberoendet i städerna. Bilen håller på att få en förändrad roll i städernas transportsystem. Bilden är dock inte entydig. Samtidigt som många unga väntar med att ta körkort och avstår från att äga bil så ökar de äldres bilkörande. Bilpooler och hyrbilssystem blir vanligare. Automatiserade fordon väntas slå igenom på sikt. Kollektivtrafiken byggs ut och kräver ökade resurser från samhället. Många kommuner prioriterar framkomligheten för gående, cyklisterna och kollektivtrafikfordon i städernas tätaste delar.

Externa handelsetableringar ökar trafikarbetet och kan även påverka den sociala hållbarheten för personer som av olika skäl inte använder eller har tillgång till bil. Tillgängligheten till fots och med cykel är vanligen mycket dålig. Externhandel genererar betydligt större mängder trafik än verksamheter som förläggs i stadskärnan. Områdena är utformade för bil och det är problematiskt att förflytta sig mellan olika delar även om det går att nå området med kollektivtrafik. Det externa läget tillsammans med utformningen gör att kollektivtrafikandelen är mycket låg för resande till externa handelsetableringar.

Belastningen blir hårdare då transporterna ökar och koncentreras. Generellt förutses trafiken fortsätta att öka runt om i världen liksom i landet. Men tillväxten ser ut att bli ojämnt fördelad geografiskt. Flödena tenderar att koncentreras i befolkningstäta områden. Internationella transporter får allt större betydelse för samtliga trafikslag. Transportsystemet integreras allt mer över landsgränserna och mellan trafikslagen, transportmarknaden blir allt mer global.

Digitaliseringens effekter slår igenom. Det uppkopplade samhället skapar nya möjligheter. Sättet att utnyttja tekniken kommer att påverka våra beteenden. Smarta elnät och "smarta städer" bedöms kunna underlätta energieffektivisering. E-samhället förändrar både resmönster och varutransporter. Sättet att handla varor förändras och mellanhänder försvinner. Ökad automatisering ställer nya krav på fordon, informationssystem och infrastruktur.

Kraven på anpassningar till miljö och förändrat klimat skärps. Utsläppen från transporter är en växande global utmaning. Tekniska lösningar kommer att bidra men de kommer sannolikt inte att leda till tillräckligt stora och snabba minskningar av växthusgaser. Därför kan tuffare styrmedel förväntas. Kraven på kvalitet i utemiljön ökar när städernas folkmängd växer och städerna blir tätare. Klimatförändringarna leder till ökade risker för översvämningar, skred och andra hot mot infrastrukturen.

12 Havet, Vattnen och naturen i Piteå

12.1 Natur

I Piteå finns många fina naturområden med natur-, friluft- och upplevelsevärden. Den örrika skärgården med sina landhöjningsstränder bildar tillsammans med Ladriket, slättbygden, skogslandet och nationalälven Piteälven delar av innehållet i Piteås varierade natur. Landskapets förutsättningar lägger grunden till variationen av naturtyper och livsmiljöer och avgör tillsammans med det geografiska läget och markanvändningen vilka växter och djur som trivs i Piteås natur.

12.2 Skärgården

Bottenvikens skärgård är ett intakt brackvattenhav med stor landhöjning. Landhöjningen skapar ständigt nya landarealer, produktiva uppgrundningsområden och grunda havsvikar. De opåverkade men successivt föränderliga landhöjningsskogarna och de flacka oexploaterade stränderna tillhör de mest unika naturmiljöer Sverige har. Bottenvikens ekosystem är känsligt för störningar.

I havet utanför öarna ligger utsjöbankarna, grunda områden som stiger ur havet med landhöjningens hjälp. Skär och små kobbar växer och blir till öar som bildar ytterskärgård. Detta blir en orörd naturresurs med ursprungliga värden, för framtida generationer.

Den omväxlande blandningen av vatten och land ger särskilt goda förutsättningar för ett rikt växt- och djurliv. Speciella skärgårds- och havsarter som havsörn, tordmule, tobisgrissla, skräntärna, roskarl och svärta finns i skärgården, vid grynnor och skär i det öppna havet. Bland växterna finns specifika havsväxter som saltarv och havsnajas. De endemiska växterna bottnisk malört, strandögontröst och gultåtel finns bara på stränderna i Bottenviken och inte någon annanstans i världen.

De största obrutna och orörda naturområdena i Piteå finns i ytterskärgården och i öppet hav. Det är i dessa delar av kommunen som de högsta naturvärdena finns som särskilt ska beaktas. Ostörda, tysta och genuina natur- och kulturmiljöer är resurser vars värden väntas öka i framtiden.

Skärgården bör i första hand betraktas som en allmän tillgång som är öppen och tillgänglig för alla.

12.3 Stads- och tätortsnära natur

Natur- och grönområdena i och nära staden och tätorterna är mycket betydelsefulla för alla stadens invånare: människor, djur och växter. Stadens utveckling sedan 1970-talet har dock inneburit att de gröna ytorna i de centrala delarna har minskat. Detta kan påverka stadens attraktionskraft då de gröna områdena ofta rymmer både kulturhistoriska och sociala värden såväl som naturvärden och ekologiska värden. Tillgången till gröna miljöer har även dokumenterat positiva hälsoeffekter.

Nedan redovisas naturområden med särskilda värden som finns nära de som bor i staden:

- De omgivande bergen, exempelvis: Grisberget, Strömlida, Furuberget, Degerberget, Ursberget, Bredviksberget, Falkberget, Stor- och Lill-Råberget.
- Skogsområden, exempelvis: Ovanstående berg samt delar av Pitholmsheden, Fingermanholmen, Lomtjäm, Sandängsstranden.
- Fria stränder och andra vatten nära miljöer med vatten-/havsutsikt, exempelvis: Svensbyfjärden/Piteälven mellan Öjebyn till och med Piteälvsdeltat, Norrstrand-Nötön, Tingsholmen-Fingermanholmen-Kärleksstigen, Sandängsstranden, Pitsund vid färjeläget, Nörd-Haraholmen-Månsgrönnan-Svartnäsudden, Norra Färön.

Vid tätorterna på landsbygden utanför staden finns bland annat följande värdekärnor med natur: Tetberget vid Rosvik/Norrjärden, Gölaberget, Snöbergen och odlingslandskapet vid Infjärden med mera.

Särskilt viktiga helhetsområden med tätortsnära natur är:

- Degerberget-Månsgrönnan
- Sandängesstranden
- Pitholmsheden (delar av)
- Öjebyständerna vid Svensbyjärden
- Råbergen-Falkberget
- Tetberget
- Fingermanholmen
- Gölaberget

12.4 Växter i Piteå

Piteå är intressant ur florasynpunkt av flera skäl. Den stora variationen av naturtyper med landhöjningsstränder, skärgård, sjöar och vattendrag, aktivt odlingslandskap på bördiga marker och blandade skogstyper gör att det finns goda förutsättningar för olika växtarter och därför också en artrik flora. Den nya landskapsfloran för Norrbotten visar att 1 654 olika växter har hittats i landskapet. 606 växter är nya för Norrbotten. 27 växter är nya för Sverige och tre är inte tidigare kända från Europa.

Vissa växter och deras utbredning är dåligt kända i kommunen. Inte minst gäller det våra vattenlevande växter, lavar, mossor och svampar. Bland matsvampar är stenmurklan, Karl-Johansvamp och trattkantareller vanliga i Piteå.

På flera håll i kommunen finns det särskilt rik flora, bland annat i skärgården. På Tetberget och Skarpljugaren samt i Lustgården och vid Torrbergstjärn kan intressanta exkursioner genomföras bland orkidéer och spännande växter.

I Piteå finns även en randflora där vissa arters utbredningsgräns slutar i våra trakter. Blåsippan, till exempel, har sin nordligaste kända växtplats i landet just i Piteå kommun. Andra växter i Piteå som har en mer sydlig karaktär och spridning är Örnbräken, Klibbal, Fyrflikig jordstjärna och Underviol. I Piteå finns även Röd trolldruva som bara finns längre norrut och därför har sin sydgräns i Piteå. Finnmyrten är ett exempel på en östlig art som är vanlig i Finland och Ryssland. Den finns i Piteå men inte längre västerut.

Piteå är även platsen för några endemiska växter som har en mycket begränsad utbredning i världen. Bottnisk malört, Strandögontröst och Gultåtel är endemiska växter som bara finns längs sandstränder i Bottenviken, ingen annanstans i världen.

Norman är en orkidé som har sitt huvudutbredningsområde i världen inom Norr- och Västerbotten. Norman är en av våra ansvarsarter och vi har ett särskilt ansvar för dess växtplatser i Piteå.

12.5 Djur i Piteå

Piteås djurliv omfattar vanliga djur som älg, ren, räv, skogshare och ekorre. Mindre synliga djur är utter, mård, björn, lo och järv. Utter och björn har ökat på senare år. De vanligaste marina däggdjuren vid kusten är gråsäl och vikare. Tumlaren är rödlistad och numera sällsynt i Östersjön men kan ibland ses i norrbottniska vatten.

Piteås fauna omfattar även ett rikt fågelliv som uppmärksammas internationellt. Vid Stor-Räbben och Mellerstön finns ett fågelrikt område som är upptaget på den internationella CW-listan (Convention of Wetlands). I Sverige finns 51 sådana unika områden varav ett i Piteå.

Bottenvikens säregna miljö med landhöjning och bräckt vatten ger speciella förutsättningar för djurlivet. Den låga salthalten beror på sött vatten från älvorna och låg avdunstning. I Bottenviken finns trots detta havsdjur som vikaresäl, gråsäl och strömning tillsammans med sötvattensarter som gädda, sik och abborre. Den speciella siklöjan, känd för sin rom, finns också i Bottenviken.

Piteås skärgård och havsmiljöer har även stor betydelse för existensen av ovanliga och sällsynta fåglar som Havsömen, Tordmulen, Tobisgrisslan och Fiskgjusen.

Förutom de vanliga arterna och de rödlistade eller endemiska arterna finns det i Bottenviken också ishavsrelikter. En ishavsrelikt är ett djur som förekommer isolerad i främst sjöar utanför det arktiska området men har sin huvudsakliga utbredning i arktiska hav. I Bottenviken finns ishavsrelikterna vikare, Nors och Hornsimpå samt ett antal kräftdjur, av vilka ishavsråsgugga (Skorv) och Vitmärla är de mest kända.

Stömingskänsliga djurarter söker sig till lågexploaterade och ostörda områden. För kungsörnar, havsörnar, utter, lo och andra rovdjur är områdena i skärgården, till havs och i svårtillgängliga delar av markbygden, som höjdlägen och bergstoppar, viktiga för den långsiktiga överlevnaden. Rosfors är ett vildmarkspräglat större naturskogsområde på fastlandet med flera naturreservat och ekopark.

12.6 Rödlistade arter

Naturvårdsverket fastställer vart femte år vilka växter och djur som ska klassas som rödlistade, det vill säga löper risk att dö ut och försvinna från landet. I Piteå visar inventeringar på att det finns ganska många naturområden med rödlistade arter. Vanligen ligger fyndplatserna i områden med låg påverkan.

Havet, skärgården, naturskogar på bergstoppar och stora våtmarker är naturtyper där rödlistade arter har konstaterats. Några rödlistade arter i Piteå är Havsörn, mindre Hackspett, Ävjepilört och Norna. EU:s art- och habitatdirektiv anger därutöver att vi särskilt ska uppmärksamma och bevara arter och naturtyper som är unika för EU. Några exempel är Guckusko, Lappranunkel, Bottnisk malört samt Flodpärlmussla, utter och vikaresäl. Flertalet av dessa arter har viktiga och livskraftiga populationer i Piteå kommun.

12.7 Naturen som tillgång och resurs

Naturen är en viktig tillgång för Piteå och Piteås invånare. Naturen bidrar till upplevelser, rekreation, friluftsliv, jakt, fiske, välmående, folkhälsa med mera. Naturen bidrar också med kvaliteter som är viktiga för att Piteå ska uppfattas som en attraktiv ort att leva, bo och verka i. Naturen ger oss möjligheter till meningsfull och spännande fritid och är också en social arena för möten mellan människor i olika naturbaserade aktiviteter. Säkerställda besöksmål med sevärd natur medverkar till att besökare i kommunen kan känna att de erbjuds goda förutsättningar till kvalitativa naturupplevelser. Naturbaserad besöksnäring är ännu ingen stor näring men utveckling sker och det finns företag i Piteå som erbjuder upplevelser med naturturism som grund.

Naturvärden, naturområden för friluftaktiviteter och natursevärdheter är ändliga resurser som är avgörande för attraktivitet och ekologisk uthållighet. Det långsiktigt hållbara samhället bygger på förståelse för betydelsen av detta.

12.8 Naturen i samhällsbyggnaden

I stort sett all samhällsbyggnad som på ett eller annat sätt handlar om mark- och vattenanvändning berör naturen. Naturen är det utrymme eller den ursprungliga platsen där ett projekt eller en verksamhet tar sin början. Naturen påverkas därför av nya vägar, bebyggelse och de areella näringarna skogsbruk, jordbruk och vindbruk. Markanvändningen har effekter på naturtyper, växter och djurs livsmiljöer, naturens värden, funktioner och processer. Det är därför viktigt att lokaliseringen av nya verksamheter sker utifrån flera olika perspektiv och med stöd av kunskap om naturförhållandena på den aktuella platsen.

Erfarenheter från naturvårdsarbetet visar på tre olika förhållningssätt vid etablering av en ny verksamhet eller näring:

- Nya verksamheter kan etableras i samklang med naturen genom lösningar där naturen och verksamheten samexisterar på ett bra sätt alternativt att val av plats sker utifrån naturgivna förutsättningar som inte påverkar de värden och funktioner som naturen har.
- Verksamheter som byggs upp i ett naturområde med en kompromisslösning som grund resulterar ofta i en påverkan på befintliga värden. En skada uppstår men delar av värdena består.
- Om en ny verksamhet tar plats på bekostnad av att naturen sveckas i området medför detta att naturens ursprungliga värden och stora delar av naturens funktion och de växter och djur som lever på platsen försvinner eller påverkas kraftigt.

Utmaningar Piteå kommun står inför i byggandet av det långsiktigt hållbara samhället är att:

- Ta ansvar för förvaltning av naturarvet och aktivt verka för att säkerställa viktiga naturområden.
- Tillämpa medvetna förhållningssätt vid beslutsfattandet.
- Sträva efter att undvika eller minska påverkan på naturen när staden växer och ny mark tas i anspråk.
- Inse att utveckling och bevarande inte nödvändigtvis behöver stå i kontrast till varandra och att utveckling även kan åstadkommas på andra sätt än genom exploatering. Bevarandet av befintliga värden är en utvecklingsresurs för framtida bruk.

12.9 Områden med kända naturvärden

I Piteå kommun finns mer än 800 kända områden med naturvärden. Olika intressenter har inventerat, avgränsat och beskrivit områdenas naturvärden. Områdena innehåller en mängd olika naturtyper samt förekomster av rödlistade växter och djur.

Källor till kunskap om naturvärden är:

- Piteå kommuns naturdatabas som samlar kunskap från kommunala naturinventeringar om förekomster av rödlistade arter och kända områden med naturvärden.
- Länsstyrelsens information om naturvärden – Våtmarksinventering, ängs- och hagmarksinventering, statliga skogar med flera tematiska inventeringar.
- Skogsstyrelsens information om nyckelbiotoper och naturvärden på privatägd skogsmark.
- Skogsbolagens information om naturvärden på sin egen skogsmark.
- Vindkraftsbolagens information om naturvärden i områden där vindkraft planeras.
- Art databankens (Artportalens) information om rödlistade arter och förekomst av dessa.
- Naturskyddade områden med stöd av beslut enligt miljöbalken; Naturreservat, Natura 2000, djur- och växtskyddsområden, naturminnen, biotopskydd, naturvårdsavtal och strandskydd.
- Utpekade områden för riksintresse naturvård, friluftsliv och riksintresse Natura 2000.

Som ett led i arbetet med översiktsplanen har områdena värderats ur naturvårdssynpunkt. Ett urval av dessa områden med högre naturvärden redovisas i översiktsplanens mark- och vattenanvändningskarta som exempelvis Utvecklingsområden Natur. Viktiga hänsynsområden, Hänsynsområden Natur, redovisas i bilaga Planeringsunderlaget, temakarta 17:7. Rekommendationer om beaktande, hänsyn, utveckling och skydd framförs för vart och ett av dessa områden. Ett stort antal av områdena har redovisats i vindbruksplanen, grönplanen och i de tidigare översiktsplanerna för stadsbygden, landsbygden och skärgården.

Det är angeläget att Piteå kommun arbetar med kunskapsinhämtning om naturförhållanden i kommunen då det är en viktig grund och förutsättning för all planering och hållbar utveckling. Genom egen kunskap och kännedom om naturmiljöer och värden finns goda förutsättningar att undvika onödig konsumtion av såväl ekologiska som sociala värden i naturen.

12.10 Naturskyddade områden

I de naturskyddade områdena finns särskilda värden sparade. Naturområdena är en del av Piteås natur- och kulturhistoria och utgör vårt naturarv som ska vara en tillgång även för efterkommande generationer.

Skyddade naturområden i landskapet bildar ett nätverk, en grön infrastruktur, som är tillgänglig för alla och ger stora chanser till rika naturupplevelser. Dessa naturområden omfattas av ett långsiktigt skydd för ingående naturmiljöer och arter som syftar till att bevara biologisk mångfald och tillgodose friluftslivets behov av naturområden. Områden med naturskydd används för rekreation, jakt, fiske, utflykter, aktiviteter och som besöksmål samt bidrar till god folkhälsa och livskvalitet. Naturskyddade områden är därför viktiga tillgångar som tillför attraktivitet och kvalitet för både boende i kommunen och besökare.

De största sammanhängande områdena med skyddad natur ligger i den yttre skärgården. I den inre skärgården finns höga ekologiska värden medan omfattningen mark och vatten med varaktigt naturskydd är lägre och kan stärkas och förbättras.

Långsiktigt säkerställda naturområden i anslutning till staden och tätorterna på landsbygden saknas i stor utsträckning och tillgången på skyddade naturområden som ligger nära där människor bor behöver förbättras. Särskilt viktiga naturmiljöer att skydda är natur- och grönområden med höga kombinerade värden (natur, kultur, friluftsliv/rekreation, folkhälsa) såsom strandområden, bergstoppar, gamla skogar och andra platser med möjlighet till utsikt och rörelse.

I de naturskyddade områdena finns anläggningar, exempelvis eldplatser med ved, naturstigar och informationstavlor, som underlättar besök i området och ökar tillgängligheten till sevärdheter.

Olika typer av naturskyddade områden

Miljöbalken innehåller olika verktyg som ger en kommun eller länsstyrelse möjligheter att aktivt skydda särskilt viktiga natur- och kulturområden genom juridiskt bindande beslut. Därtill kommer områdesskydd utifrån avtal med markägare och internationella överenskommelser. Naturskyddade områden redovisas på Naturvårdsverkets karttjänst.

Natur- och kulturresevat

Ett mark- eller vattenområde får av länsstyrelsen eller kommunen förklaras som naturreservat i syfte att bevara biologisk mångfald, vårda och bevara värdefulla naturmiljöer eller tillgodose behov av områden för friluftslivet. I naturreservat säkras det mest unika i naturen. Reservaten är en resurs för kunskap, upplevelser, äventyr och rekreation. Friluftsanordningar, skyltning och stigar underlättar tillgängligheten till naturen i reservaten.

Föreskrifter och bestämmelser i reservaten varierar beroende på vad som önskas skyddas. Det som får göras med stöd av allemansrätten är oftast tillåtet även inom naturreservaten. Jakt och fiske är vanligen tillåtet. En skötselplan

reglerar skötseln av naturreservat. Tätortsnära naturreservat är en mycket uppskattad kvalitet på många håll i landet men saknas till stor del i Piteå.

På motsvarande sätt som för naturreservat får länsstyrelsen eller kommunen förklara ett mark- eller vattenområde som kulturresevat i syfte att bevara värdefulla kulturpräglade landskap. Kulturresevatn är också en resurs för bland annat upplevelser och kunskapsinhämtning. Föreskrifter, bestämmelser och skötselplan fastställs även för kulturresevatn.

I Piteå finns 26 naturreservat, varav två är kommunala och 24 statliga. Statlig reservatsbildning pågår dessutom i ytterligare fyra områden.

Natura 2000

Natura 2000-områden har ett skydd enligt 4 kap 8 § miljöbalken och är ett nätverk av EU:s mest skyddsvärda naturområden. Nätverket skapades för att hejda utrotning av växter och djur och för att skydda deras livsmiljöer. Områdena ska skyddas mot yttre påverkan och exploatering.

I Piteå finns 24 Natura 2000-områden, däribland Pite älv och Åby älv, med biflöden, samt flera stora områden i Piteå skärgård. Naturreservaten i Piteå kommun sammanfaller ofta med Natura 2000-områden.

Djur- och växtskyddsområden

Om det behövs särskilt skydd för en djur- eller växtart inom ett visst område, får länsstyrelsen eller kommunen meddela föreskrifter som inskränker rätten till jakt eller fiske eller allmänhetens eller markägarens rätt att uppehålla sig inom området - tillträdesförbud. Det vanligaste syftet är att skydda fåglars häckningsplatser under deras häckningstid.

I Piteå finns det sju fågelskyddsområden.

Biotopskydd

Biotopskydd används för att skydda små mark- och vattenområden som utgör livsmiljöer för hotade djur eller växter. Inom ett biotopskyddsområde får inte verksamhet eller åtgärder som kan skada naturmiljön utföras. Det finns olika typer av biotopskydd:

- För alléer, källor med omgivande våtmark, odlingsrösen, småvatten, stenmurar och åkerholmar på jordbruksmark gäller ett generellt biotopskydd i hela landet.
- Mindre utpekade skogsområden som brandfält eller naturskogsartade barr- och lövskogar med dokumenterade naturvärden kan genom beslut av Skogsstyrelsen få ett biotopskydd. Markägaren får då ersättning. I Piteå finns det 26 biotopskydd på skogsmark.
- Länsstyrelsen eller en kommun kan besluta om biotopskydd för följande biotoper; naturbetesmarker, naturliga ängar, naturliga bäckfåror, ras- och bergbranter, rik- och kalkkärr.

Naturminnen

Ett särpräglat naturföremål får av länsstyrelsen eller kommunen förklaras som naturminne om det behöver skyddas eller vårdas särskilt. Förklaringen får omfatta även det område på marken som krävs för att bevara naturföremålet och ge det behövligt utrymme.

I Piteå finns två naturmiljömärkta gamla tallar.

Strandskydd

Fria stränder är en naturresurs som har attraktionskraft och ger utvecklingsmöjligheter för rekreation och turism. Strandskyddet är till för att allmänheten ska ha tillgång till stränder för sitt friluftsliv samt att bevara goda livsvillkor för djur och växter i strandnära områden.

Skyddet omfattar land- och vattenområden inom 100 meter från strandlinjen vid hav, sjöar och vattendrag i hela kommunen. I vissa strandområden har strandskyddet utvidgats upp till 300 meter. I Piteå gäller detta för 17 områden genom beslut av länsstyrelsen.

Naturvårdsavtal

Naturvårdsavtalet är ett civilrättsligt avtal som tecknas mellan Skogsstyrelsen, Länsstyrelse eller kommun och markägare som är intresserade av naturvård.

Syftet med avtalet är att bevara och utveckla områden med höga naturvärden. Avtalstiden kan variera mellan 1 och 50 år och markägaren får ekonomisk ersättning för de begränsningar i brukandet som avtalet medför. Naturvårdsavtal kan träffas både för områden som är beroende av skötsel för att bevara naturvärdena och för sådana områden där naturvärdena gynnas bäst av fri utveckling. Områdena har vanligtvis en storlek under 20 hektar men det förekommer områden på mer än 100 hektar, till exempel Grisberget.

Riksintresse för naturvård och friluftsliv

Områden av riksintresse för naturvård representerar huvuddragen i svensk natur och visar mångfalden i naturen ur ett nationellt perspektiv. Områden som utpekats som riksintressen ska skyddas mot åtgärder som påtagligt kan skada de aktuella värdena och beaktas i den fysiska planeringen och vid beslut om markanvändning.

I Piteå finns utpekade områden av riksintresse för naturvård och friluftsliv längs Pite älv och i kust och skärgård. Riksintresseområdena sammanfaller i stor utsträckning med Natura 2000-områdena längs Pite älv och i skärgården.

Skydd mot vattenkraftsutbyggnad

Enligt bestämmelserna i miljöbalken får vattenkraftverksutbyggnad inte ske i nationalälvarna, bland annat Piteälven.

RAMSAR-område

Ramsarkonventionen är en internationell konvention för skydd av värdefulla våtmarker. Konventionstexten formulerades 1971 i staden Ramsar i Iran, Sverige skrev på konventionen år 1974. Konventionen omfattar hållbart nyttjande och bevarande av våtmarker, sjöar, vattendrag och grunda havsområden. Världens naturliga våtmarker och vattenmiljöer är mycket värdefulla och har även många funktioner till nytta för människan.

Det finns sex Ramsarområden i Norrbottens län, varav ett ligger i Piteå skärgård vid Mellerstön i Stor-Räbbens naturreservat.

Ekoparker

Ekoparker är en frivillig skyddsform som påminner om ett naturreservat. Till skillnad från ett naturreservat, som i allmänhet förvaltas av en länsstyrelse eller kommun, förvaltas ekoparken av Sveaskog som valt att skydda naturvärdena i ekoparken. Ekoparkerna omfattas inte av ett juridiskt skydd och skogsbolaget kan fortfarande bedriva skogsbruk på delar av marken. Ekoparkerna är också betydligt större än de flesta naturreservat då kriterierna anger att de skall vara minst 1000 hektar.

Skyddad skog

Skogsvårdslagen anger att miljömål och produktionsmål är jämställda. Skyddet av skog skapar dock ofta debatt och de siffror som anges för hur mycket av skogsmarken som är skyddad kan lätt bli fel. Länsstyrelsen och Skogsstyrelsen redovisar, i en gemensam sammanställning, statistik över hur mycket skog som är skyddad i Norrbottens län.

Piteå kommun uppvisar med 1,5 procent skyddad skogsmark den lägsta andelen skyddad skogsmark i jämförelse med länets övriga kommuner. Detta kan även jämföras med kommunerna i Stockholms län där den naturskyddade arealen, enligt SCB, ligger på lägst 2-9 procent och i 10 av dessa kommuner uppgår den naturskyddade arealen till 12-58 procent.

12.11 Sulfidjordar

Sulfidjordar (svartmocka) orsakar både förurning och spridning av metaller

Metallbelastning från sulfidjordsområden, i kommunens kustområden, kan vara omfattande. Sulfidjordar är finkorniga sediment som bildats på Östersjöns botten efter den senaste istiden. Så länge sulfidjordarna befinner sig under grundvattenytan är de stabila och har ingen påverkan på den omgivande miljön. Om sulfidhaltiga jordar däremot exponeras för luftens syre, oxiderar sulfidmineralen. Då sjunker markens pH-värde kraftigt och vissa av dess metaller blir lösliga. Den jordmån som då bildas kallas för sur sulfatjord. Denna jordmån tillhör de mest miljöskadliga jordarna i världen. Vägbyggen, dikning och andra grävarbeten kan leda till metall- och syraläckage med i förlängningen fiskdöd i kustvattnen.

12.12 Naturen kopplat till friluftslivet och besöksnäringen

Många naturområden har stora upplevelsevärden vilket och gör dem intressanta för både friluftslivet och besöksnäringen. 101 sevärdheter eller utflyktsmål presenteras i boken Pitsmål som är en natur-, kultur- och friluftsguide för Piteå.

- **Säkerställa natur för friluftsliv och besöksnäring**

Målsättningen med att skydda natur för friluftsliv och besöksnäring är att öka kommunens attraktionskraft för boende och inflyttning, säkerställa kommuninvånarnas behov av naturområden för friluftsliv, locka fler besökare till kommunen och vidga besöksnäringens aktiviteter.

Ett problem för friluftssintresserade är att hitta långsiktigt beständiga mark- och vattenområden för sina aktiviteter. Tätortsnära och skyddade friluftsområden, som exempelvis Sandängesstranden, saknas i stor utsträckning. Samtidigt sker en kontinuerlig förlust av natur- och friluftsområden då dessa tas i anspråk för andra ändamål eller att områdenas kvalitet ur rekreations- och upplevelsesynpunkt försämras. Kvaliteter som är särskilt viktiga för besökare i naturskyddade områden är utsiktspunkter, närhet till havet, bergstoppar, intakta skogar, stigar/leder, tillgång till friluftsanordningar med mera.

En väsentlig skillnad mellan naturområden i allmänhet och naturskyddade områden är att naturskyddade områden finns kvar över tid och är tillgängliga för alla. I de naturskyddade områdena kan man år efter år göra återkommande utflykter, fiska, jaga, plocka bär och svamp utan risk för att naturen där försvinner eller skadas så att naturupplevelsen påverkas.

Besöksnäring med naturupplevelser som grund ser också de naturskyddade områdena som viktiga arenor och besöksmål i sin verksamhet. Naturbaserad besöksnäring gynnas av fler naturskyddade områden som ligger bra till.

Anordningar och information

Flera av de mest attraktiva besöksmålen i Piteå är naturskyddade – Sandängesstranden, Stenskär, Stor-Räbben, Vargön (Koskäret), Kluntarna, Lustgården och Tombergstjärn. I dessa naturreservat finns eldplatser med ved, vindskydd, bastu, raststuga, markerade stigar och informationstavlor som underlättar vistelsen, ger mervärden och ökar tillgängligheten till sevärdheter och upplevelsevärden. Piteå kommun sköter anordningarna i de statliga skärgårdsreservaten på uppdrag av Länsstyrelsen. Genom dessa uppdrag har Piteå kommun byggt upp god kompetens för reservatsskötsel och har även bra möjligheter att påverka skötsel och utveckling av anordningar i reservaten.

Målsättningen med skötseln är att erbjuda attraktiva utflyktsmål med informations- och friluftsanläggningar av hög kvalitet i bra skick för besökare. Idag finns dock ett glapp mellan besökarnas förväntningar på tillgänglighet och anläggningarnas skick i förhållande till hur det faktiskt ser ut i naturområdena. Resurserna för skötselåtgärder är förhållandevis små trots många besökare. Det kommunala reservatet Sandängesstranden är mycket välbesökt, sannolikt ett av länets mest besökta naturreservat. I välbesökta naturområden är det särskilt viktigt att det finns driftsmedel som möjliggör ansvarstagande skötsel så att naturområdets attraktivitet inte påverkas negativt genom exempelvis nedskräpning, skadegörelse och terrängköning. Kommunala insatser för skötsel och utveckling av informations- och friluftsanordningar är viktiga för att stärka reservatens attraktivitet.

De naturskyddade områdena ger stora möjligheter att synliggöra Piteås natur- och kulturarv. Samverkan mellan natur och kultur har visats vara särskilt bra i arbetet med att stärka naturområdenas attraktivitet och status som besöksmål. Ny entréskyltning i flera naturreservat har beaktat detta. En natur- och kulturstig har anlagts på Stor-Räbben. Raststugan på Koskäret håller på att utvecklas till ett Naturens hus med en utställning som lyfter fram och synliggör naturen och kulturen i skärgården. Vägvisning, stig- och ledmarkeringar ses över, kompletteras och förtydligas i detta sammanhang. Sammantaget är detta kommunala naturvårdsåtgärder som leder till ökad attraktivitet för dessa besöksmål och redan ses ett ökat antal besökare i aktuella reservat. Därutöver finns en återkommande efterfrågan från besökare på infolders om sevärd natur som bör vara tillgängliga i naturreservaten, uthyringsstugorna med flera platser och på Internet.

För att ytterligare måna om ett kvalitativt intryck i skyddade naturområden bör en standard tas fram för färg, form, funktion och underhåll gällande skyltställ, eldstäder, backvalar, bänkar, bord och byggnader som raststugor och vedförråd med flera friluftsanordningar. Funktionsnedsattas behov beaktas i möjligaste mån.

En utvecklingsmöjlighet på sikt är att utvidga det kommunala skötselansvaret till fler naturskyddade områden i syfte att bredda och förbättra utbudet av attraktiva besöks- och utflyktsmål inom kommunen till gagn för såväl kommuninvånare som besökare.

Kvalitetsmärkt natur

Nationalparker och naturreservat är en slags kvalitetsmärkning av natur som ger förväntningar om goda möjligheter till naturupplevelser utöver det vanliga, friluftsanordningar av hög kvalitet samt tilltalar besökare som vill uppleva sevärd natur. I nationalparker och naturreservat sparas viktiga delar av Piteås naturarv, vilket gör att både dagens och kommande generationer kan glädjas av detta. Nationalparkerna är det mest exklusiva kvalitetsmärket i sammanhanget. Särskilt värdefulla och sevärd naturlandskap kan förklaras som nationalpark. I Bottenvikens skärgård finns flera stora naturreservat men nationalparker saknas bortsett från Haparanda sandskär. Även de områden som ingår i nätverket Natura 2000 av värdefulla naturområden inom EU, har i flera länder börjat marknadsföras som kronjuvelerna i naturarvet och Natura 2000 är på väg att bli en garant för sevärd och kvalitetsklassad natur.

Det finns här anledning att studera och ta lärdom av hur andra länder använder begreppen nationalpark, naturreservat och Natura 2000 för att marknadsföra, presentera och informera om sevärd natur. Möjligheterna till att sammanföra ett flertal naturreservat i den yttre skärgården till en större helhet genom bildandet av en nationalpark kan utredas och övervägas.

12.13 Utmaningar och förbättringsområden

Vilka utmaningar och problem finns då inför i arbetet med att identifiera, skydda, bevara och levandegöra kultur- och naturarvet för ett överlämnande till kommande generationer? Nedan redovisas de viktigaste problemområdena.

Förlust av biologisk mångfald

Förlust av biologisk mångfald är ett av de största övergripande miljöproblemen vi har idag. Naturtyper och livsmiljöer exploateras och påverkas genom vårt sätt att använda mark och vatten.

Förlust av livsmiljöerna resulterar i ett artutdöende där växter och djur försvinner då naturmiljön inte längre uppfyller de grundkrav arterna har för överlevnad. 4 273 växter och djur är idag rödlistade och riskerar att dö ut och försvinna från landet.

Påverkan på ekosystemtjänster

Växter och djur samspelar med varandra i olika processer i ett ekologiskt system. Vi drar nytta av dessa processer i form av ekosystemtjänster för produktion av syre, rent vatten, energi, mat, virke och material, pollinerande insekter, tillgång till natur för rekreation, bildandet av bördig jord med mera. Ekosystemtjänsterna upprätthåller eller förbättrar människors välmående och livsvillkor. Det är oftast tjänster som bara finns och som vi räknar med skall fungera men genom den ökade mänskliga påverkan på ekosystem börjar vissa ekosystemtjänster att försvagas eller försvinna. Att återställa en ekosystemtjänst är ofta ekonomiskt mycket kostsamt. För att Piteå ska nå målet om en ekologiskt uthållig kommun krävs att våra växt- och djurarter och de ekosystem de ingår i kan fortleva. Opåverkade naturmiljöer med skog, våtmarker och naturligt slingrande rinnande vatten har en renande och buffrande effekt på vatten så att förorening och övergödning dämpas. Påverkan på dessa naturtyper och utdöendet av arter, särskilt arter med nyckelfunktioner, ger försämrad produktion eller sämre förutsättningar att ta del av de ekosystemtjänster som levererar nyttigheter till oss.

Förlust av tillgång till tätortsnära natur- och friluftsområden

Tätortsnära natur definieras här som natur i anslutning till tätorten och dess närmaste omgivning. De tätortsnära naturområdena har en mängd olika värden, allt från värden för rekreation och aktiviteter till natur- och kulturvärden, estetiska värden och identitetskapare. Vardagsnära natur är viktig för folkhälsa och människans välbefinnande. Människan har under miljontals år utvecklats i samspel med naturen och har ett behov av naturkontakt, särskilt om levnadstempot är högt. Många undersökningar visar att kontakt med naturområden gör att vi drabbas av färre fysiska och psykiska besvär, stressen minskar, koncentrationsförmågan ökar och sjukdomar läker snabbare. Friluftsliv är en av de viktigaste formerna för fysisk aktivitet som stimuleras av tillgången till grönområden och natur och är positivt för hälsan.

En kontinuerlig förlust av friluftsområden sker genom att små partier natur- och friluftsområden successivt tas i anspråk över tid och att områdenas kvalitet försämras ur rekreations- och upplevelsesynpunkt. Dokument Grönstruktur visar att Piteå har ont om naturområden inne i stadsmiljön. Tätortsnära och skyddade friluftsområden som Sandängsstranden saknas i stor utsträckning.

Skogarnas förändring

Det storskaliga skogsbruket har medfört en total omdaning av skogslandskapet sedan 1950-talet då trakthyggesbruket infördes. De variationsrika och olikåldriga naturskogarna som då fanns med mycket gamla träd och döda träd har ersatts med dagens intensivt brukade och ensartade produktionsskogar. Skogens tillväxt, virkesförråd och produktion har ökat tack vare ett målmedvetet arbete men baksidan av denna utveckling är att förutsättningarna för skogslevande djur och växter har försämrats avsevärt. Idag är omkring 2 000 svenska skogsarter (var tionde) rödlistade och riskerar att dö ut och försvinna från landet. Mönstret är i stort sett detsamma i våra grannländer Finland och Norge. Den grundläggande problematiken i skogsbruket är att det bedrivs på i stort sett samma sätt över alla brukningsbara ytor och att nästan all skogsmark nedanför den fjällnära gränsen tas i anspråk för skogsbruk. Detta gäller även på

kommunens mark och privata marker då virket säljs på rot till skogsbolag vilket resulterar i att samma metoder och sätt att bruka marken på används på alla marker. Hyggesfritt skogsbruk ger lägre påverkan på ekologiska och sociala värden och tillämpas i fler och fler kommuner, främst i södra Sverige.

Jordbrukets rationalisering

Jordbruket har, precis som skogsbruket, utvecklats, rationaliserats och effektiviserats. Till skillnad mot förhållandena i skogsbruket minskar nu andelen jordbruksmark. Marker som inte ger tillräcklig avkastning med dagens synsätt läggs ned och återgår till skog. Detta får följder även för de växter och djur som är knutna till det öppna jordbrukslandskapet. Påverkan är störst på växter och djur som lever i den småbrutna mellanbygden där den varierade blandningen mellan skog och små öppna odlingsmarker avlöser varandra. Det är dessa odlingsmarker som i första hand läggs ned. Jordbruket tillför även näringsämnen till vattendragen vilket orsakar övergödning.

Vindbrukets konsekvenser

Storskaligt vindbruk påverkar både naturmiljöer och enskilda rödlistade arter som större rovfåglar. Det omfattande vägnätet i områden med vindbruk splittrar upp vildmarksområden och underlättar exploatering av tidigare svåråtkomliga naturområden för andra ändamål. Storskaligt vindbruk ger även effekter på möjligheterna att använda dessa områden för friluftsliv, jakt, fiske, och andra naturbaserade aktiviteter som syftar till naturupplevelser.

Stora sammanhängande vildmarksområden

De största områdena i Piteå kommun med låg påverkan och höga naturvärden finns i skärgården och i delar av skogslandet. Intakta skärgårdsmiljöer med landhöjning och bräckt vatten är liksom de särskilda partierna av skogslandet i Markbygden som karaktäriseras av ostördhet, höga berg med naturskogar och vidsträckta våtmarker, Piteås kvarvarande vildmarksområden. De sammanhängande natur- och vildmarksområdena är tillgångar för det rörliga friluftslivet och ger möjligheter till naturturism och upplevelseturism men har hög känslighet för påverkan. Areella näringar som vindbruk och skogsbruk påverkar dessa möjligheter på ett negativt sätt. Även djur som föredrar stora vildmarksområden riskerar att trängas undan genom störning och högre grad av tillgänglighet.

Stränderna

Stora delar av havsstränderna har tagits i anspråk och exploaterats genom främst bebyggelse, anläggningar för båtlivet och vägar. Mer än 50 procent av havsstränder med fastlandsförbindelse har konsumerats för dessa ändamål under de senaste 50-100 åren. Kvarvarande längre avsnitt av lågexploaterade och fria stränder har stor betydelse för rörligt friluftsliv och rekreation. Stränder med havsutblickar och horisontutsikt är särskilt uppskattade av de flesta människor.

12.14 Se havet!

I Piteå är det nära till havet men det är inte alltid så lätt att hitta eller ta sig till platser där man kan se och uppleva havet. Allmänhetens tillgång till strategiska platser vid havet är därför en viktig fråga i en översiktsplan. Obebyggda och tillgängliga sandstränder, utstickande uddar och kustberg med havsutsikt är kvalitativa naturplatser där tillgänglighet är särskilt viktigt. Verksamhetsområden som ligger vid havet, exempelvis båthamnar eller campingar, är också tillgängliga platser där havsutsikt kan vara en kvalitet.

12.15 Tysta områden

Många väljer Piteå för närheten till naturen som är en viktig grund för vårt välbefinnande och kan bidra till en ökad livskvalité. Stora sammanhängande naturområden och tysta områden, fria från oönskade ljud, ger möjlighet till särskilda upplevelsevärden och möter vårt behov av tystnad, avslappning, vila och rofylldhet.

I naturskyddade områden finns ofta dessa kvaliteter vilket gör att besökarens upplevelser inte påverkas negativt med tanke på buller och bakgrundsljud. I naturområden med områdesskydd som inte redan är bullerpåverkade på grund av exempelvis närhet till allmänna vägar är ljudkvalitén att betrakta som särskilt värdefull. Naturvårdsverkets riktvärden för områden med lågt bakgrundsljud ska följas i sådana naturskyddade områden och vid bestämning av exempelvis skyddsavstånd ska det vara av sådan omfattning att besökarens naturupplevelse inte påverkas negativt.

12.16 Planering av kommunal mark

Det kommunala planmonopolet innebär att kommunen har stora möjligheter att styra hur mark skall användas och bebyggas inom kommunen. Genom att aktivt planera och styra lokalisering av verksamheter och markanvändningen förbättras möjligheterna till ekologiskt hållbara lösningar.

Detaljplaner med särskilt värdefulla grönområden kan kompletteras med en skötselplan som syftar till att utveckla ekologiska och sociala värden och styr utformning och skötsel av grönytorna inom den aktuella detaljplanen. Skötselplaner bör tas fram som en integrerad del av planarbetet och fastställas i samma ärende och beslut som detaljplanen. För att det skall vara möjligt att genomföra skötselplanen krävs ofta att driftsmedel tillförs.

Gamla, ej genomförda, detaljplaner där ekologiska och sociala värden inte beaktats kan omarbetas och ändras.

Områdesbestämmelser kan införas för bestämda områden där det finns ett behov av att ge riktlinjer för utformning av bebyggelse eller redovisa områden där bebyggelse är olämpligt och bör undvikas. Syftet med områdesbestämmelserna kan vara att bevara ett värdefullt kulturlandskap alternativt begränsa eller undvika exploatering i ett värdefullt naturområde.

Tillämpning av kompensationsregler gör att när områden med naturvärden ändå tas i anspråk för annat ändamål kan förlorade naturvärden ersättas så att den totala arealen mark med naturvärden och dess kvalitet inte minskar. Kompensationsåtgärderna kan utföras i planområdet eller utanför.

12.17 Skogsbruk på kommunal mark

Huvuddelen av all skogsmark på privat mark och bolagsmark brukas idag ur ett ekonomiskt perspektiv vilket får konsekvenser på de sociala och ekologiska värdena. Piteå kommuns markinnehav på cirka 9000 ha skiljer sig mot andra markägares på så sätt att omfattande delar av naturmarken ligger i anslutning till tätorterna och på öar i skärgården. Naturen innehåller där en mängd olika värden, intressen och kvaliteter som är viktiga för både människor samt växt- och djurlivet. För att undvika intressekonflikter och förluster av värden finns flera möjligheter för Piteå kommun att bedriva och verka för ett skogsbruk som är socialt och ekologiskt uthålligt.

- En översyn av det kommunala skogsbruket ur ett socialt, ekologiskt och ekonomiskt hållbarhets- och hushållningsperspektiv behöver göras.
- Definiera vilka delar av kommunens markinnehav som utgör produktionsmark där skogsbruk ska bedrivas.
- Klarlägga var ekologiska och sociala värden på kommunal mark finns så att de kan göras kända och beaktas.
- Skötselplaner och skötselåtgärder med instruktioner utformas för de områden där värden konstaterats. Detta utförs lämpligen i kommunala skogsbruks- och skötselplaner för det kommunala markinnehavet.
- En övergång till alternativa metoder eftersträvas på lämpliga platser i tätortsnära skog. Hyggesfritt skogsbruk, skotning och transport ut från skogen av virke med häst är exempel på detta.
- Det årliga ekonomiska avkastningskravet för skogsbruk på den kommunala marken bör ses över. För- och nackdelar redovisas och ändringar av detta kan bli aktuella om det visar sig att avkastningskravet försvårar för ansvarig verksamhet att bidra till målsättningen att nå det hållbara samhället vad gäller såväl ekonomisk, ekologisk och social uthållighet. Avkastningskravet leder ibland till konflikter med ekologiska och sociala värden och det årliga kravet innebär också att kommunen tvingas avverka och sälja skog även om råvarupriserna är låga istället för att vänta och sälja för avverkning när priserna är höga. Detta motverkar även den ekonomiska uthålligheten i skogsbruket på kommunal mark och hushållningen med slutavverkningsbar skog.

12.18 Skötsel på kommunal mark

Kommunen har ett övergripande ansvar för skötsel och utformning av natur- och grönområden kring staden och tätorterna. En målsättning är att förvaltningen av kommunal tätortsnära natur sker med hänsyn till biologiska, kulturella och sociala rekreationsvärden och möjliggör fri rörelse för människan i naturen. Goda förutsättningar för naturkontakt utan att människor måste ta sig ut ur tätorten är viktigt. På kommunal mark finns stora möjligheter att utforma skötseln på ett socialt och ekologiskt hållbart sätt.

- Avgränsa den tätortsnära naturen i kommunens markinnehav som inte är produktionsmark och där rekreations- och naturvårdsanpassad skötsel ska bedrivas för att utveckla befintliga sociala och ekologiska värden för kommuninvånarnas bästa.
- Skötselplaner för tätortsnära skogar och slätter av gräsytor och ängsmark tas fram. Strandnära skogar utgör ofta betydande livsmiljöer och ägnas särskild uppmärksamhet. Ängsmark, som i tätorten ofta förekommer längs trafiklederna är viktiga ur ekologisk och estetisk synpunkt. Särskilt på våren och försommaren uppfyller de en viktig roll i ekosystemet då de är i blom. Det är angeläget att låta ängarna blomma klart innan de klipps.
- Tillräckliga driftsmedel för att fullfölja ansvaret om social och ekologisk hållbarhet krävs.
- Informera om och tillgängliggöra naturområdena.

12.19 Förvärv och försäljning av kommunal mark

För att säkerställa att en fungerande grönstruktur består över tid är det vid behov nödvändigt att kommunen aktivt köper in (eller byter till sig) strategiskt viktiga natur- och friluftsområden med ekologiska och sociala värden.

Tetberget är ett exempel där förvärv av mark har använts för att säkra viktiga natur- och friluftsvärden. Tetberget är ett uppskattat och välbesökt utflyktsmål för boende i bland annat Norrfjärden och Rosvik. I skogsområdet finns en unik växtplats där åtta stycken olika arter av ovanliga och praktfulla orkidéer växer. Tetberget har även stor potential att utvecklas som besöks-/utflyktsmål genom exempelvis skyltning, naturstig, information, spångning och handikappanpassning. Markägarna hade år 2006 för avsikt att averka skogsområdet men insåg de välbesökta områdets frilufts- och upplevelsevärden och sålde år 2007 aktuella delar av fastigheten till Piteå kommun förutsatt att växtplatsen och andra värden skulle bevaras i området. Rosviks Socialdemokratiska förening hade vid samma tidpunkt föreslagit att Kommunstyrelsen skulle göra utflyktsmålet Tetberget till kommunalt naturreservat vilket skulle innebära att staten bidrar med halva kostnaden för inlösen samt eventuellt även viss ersättning för tillgänglighetsåtgärder. Processen med att köpa in marken för naturvårdsändamål bör fullföljas så att naturområdet säkerställs och ges ett långsiktigt naturskydd samt iordningställs för besökare.

13 Vattnet

13.1 Vattenförvaltningen

Vattenförvaltningen i Sverige bedrivs på bred front och med många olika aktörer och har sin grund i EU:s ramdirektiv för vatten. Ramdirektivet utgår från att allt europeiskt vatten skall ha god ekologisk och kemisk status för två huvudändamål; värna ett naturligt växt- och djurliv i vatten samt säkerställa tillgången på rent dricksvatten. Eftersom vatten inte följer eller avgränsas av riks-, läns- eller kommungränser så förvaltas våra vattenförekomster i avrinningsområden och vattendistrikt. Sverige är uppdelat i fem vattendistrikt och Piteå ligger i det nordligaste, Bottenvikens vattendistrikt. I vattendistriktet har Länsstyrelsen som uppdrag att vara vattenmyndighet med ansvar för förvaltningen och kvaliteten på vattenmiljön. Samverkan är viktigt för arbetet med att förbättra kvaliteten på våra vattenförekomster därför är vattendistriktet indelat i vattenrådsområden med egna samverkansgrupper, så kallat vattenråd. Vattenrådets syfte är att nå ut i samhället för utbyte av kunskaper, informationsspridning och samhällsförankring av vattenfrågor. I varje vattenråd ingår privatpersoner, markägare, intresseorganisationer, företag och kommuner. I Piteå finns fyra vattenråd som är indelade efter de ingående vattendragens naturliga avgränsning och sträcker sig därför över både kommun och länsgränser. Kommunens fyra vattenråd är följande:

- Fyrkantens vattenråd där Aleån, Rosån och Alterälven med biflöden och sjöar ingår.
- Piteälvens vattenråd där Piteälven, Lillpiteälven samt Rokån med biflöden och sjöar ingår.
- Åby-, Byske- och Kågeälvens vattenråd där dessa vattendrag med biflöden och sjöar ingår.
- Norra Bottenvikens kustvattenråd där det kustnära havet ingår.

Vattenförvaltningen är ett cykliskt arbete där kunskap och åtgärder i vattenmiljön kontinuerligt skall bidra till förbättringar i vattenmiljöernas status. För att åskådliggöra kunskapsläget och effekterna av utförda åtgärder så uppdateras statusen på alla vattenförekomster var sjätte år.

Vattenfrågor finns inom många olika verksamhetsområden i en kommun såsom VA-frågor, miljötillsyn, översikts- och detaljplanering, exploatering, naturvård, fiskevård och friluftsliv. Kommunerna har därför en nyckelroll inom vattenförvaltningen. Eftersom vattenförvaltningen har kopplingar till andra EU-direktiv, miljöbalken, plan och bygglagen och miljökvalitetsmålen så kräver arbetet med vattenfrågor stor bredd i arbetet och samverkan med många andra myndigheter och aktörer.

Vattenförvaltningens viktigaste styrdokument är miljökvalitetsnormerna för vatten vilka fastställs av vattendelegationen som finns hos varje vattenmyndighet. Miljökvalitetsnormerna fastställs individuellt för varje vattenförekomst och tidpunkten anges för när normen skall vara uppfylld.

13.2 Miljökvalitetsnormer för vatten

EU:s ramdirektiv för vatten trädde i kraft år 2000 och har implementerats i svensk lagstiftning genom bland annat miljöbalkens 5 kap. Direktivet syftar till att åstadkomma bra vattenkvalité och en långsiktigt hållbar användning av vatten. För grundvatten finns ett separat direktiv, Direktivet om skydd av grundvatten.

I enlighet med vattendirektivet (förordning 2004:660) har Sveriges fem vattenmyndigheter fastställt ekologisk och kemisk status för landets sjöar och vattendrag. Vattenmyndigheterna har också fastställt vilken miljökvalitetsnorm som ska uppnås till år 2015 eller 2021 för respektive sjö eller vattendrag.

Ytvatten

Alla ytvattenförekomster har kemiska och ekologiska kvalitetskrav och bedömningar av dessa finns tillgängliga via den internetbaserade databasen VISS, Vatteninformationssystem Sverige.

Publicerade bedömningar visar att ingen av de 216 ytvattenförekomsterna i Piteå kommun uppnår god kemisk status, bedömningen är gjord inklusive kvicksilverhalt. Detta är inte unikt för Piteå. Situationen ser likadan ut i hela riket. Detta beror på diffusa internationella utsläpp av kvicksilver. Exklusive kvicksilver bedöms 8,8 procent av ytvattenförekomsterna ha god kemisk status. Betänkas ska att 89,8 procent av ytvattendragen inte är klassade utifrån kemisk status, exklusive kvicksilverhalt.

Vad gäller ekologisk status i kommunens vattenförekomster har 60,6 procent måttlig status, drygt 27 procent bedöms ha god status och nära 11 procent bedöms ha hög status. En av de 216 ytvattenförekomsterna bedöms ha dålig ekologisk status.

Risken för att ekologisk status/potential inte uppnås år 2021 bedöms föreligga i nära 57 procent av ytvattendragen i Piteå kommun. Risk för att kemisk status/potential inte uppnås till år 2021 föreligger i 94 procent av vattendragen (inklusive kvicksilver).

Grundvatten

För grundvatten gäller kemiska och kvantitativa kvalitetskrav. Kvalitetskrav gäller bland annat för bekämpningsmedel, nitrat, ammonium och metaller. För dessa ämnen finns dels riktvärden som inte ska överskridas och dels värden som utgångspunkt för att vända en uppåtgående trend av ämnet i grundvattnet. De kvantitativa kvalitetskraven innebär förenklat att det råder balans mellan uttag och nybildning av grundvatten.

I Piteå kommun finns 19 grundvattenförekomster, varav samtliga bedöms ha god kemisk status.

13.3 Vattenmiljöer i Piteå

I Piteå kommun finns 234 stycken miljöklassificerade vattenförekomster som utgörs av vattendrag, sjöar och kustvatten. Många av dessa har höga naturvärden och är livsmiljö för ett stort antal djur – och växtarter som är viktiga för oss människor. Inte minst de fiskar som kanske är de mest påtagliga invånarna i våra vatten. Trots de höga naturvärden som en del av våra vattendrag uppvisar så är de flesta vattendragen och sjöarna i Piteå betydligt påverkade av mänskliga aktiviteter såsom föroreningar, övergödning, dammbyggen, uträtningar och flottledsrensningar. I Piteå kommun finns idag endast ett fåtal vatten som är obetydligt påverkade av föroreningar och andra mänskliga aktiviteter, så kallade naturvatten. Med riktade åtgärder kan många av dessa vattendrag återställas till ett nära naturligt ursprung med ett rikt växt- och djurliv. Det är också målet med vattenförvaltningen.

I VISS, vattenmyndighetens databas för miljöklassificerade vatten, finns detaljerad information om kommunens alla vattenförekomster. I databasen uppdateras kontinuerligt status och miljökvalitetsnormer och VISS är därmed ett av de viktigaste verktygen i arbetet med vattenförvaltning.

För mer information besök: VISS.lansstyrelsen.se

13.4 Skärgården och havet

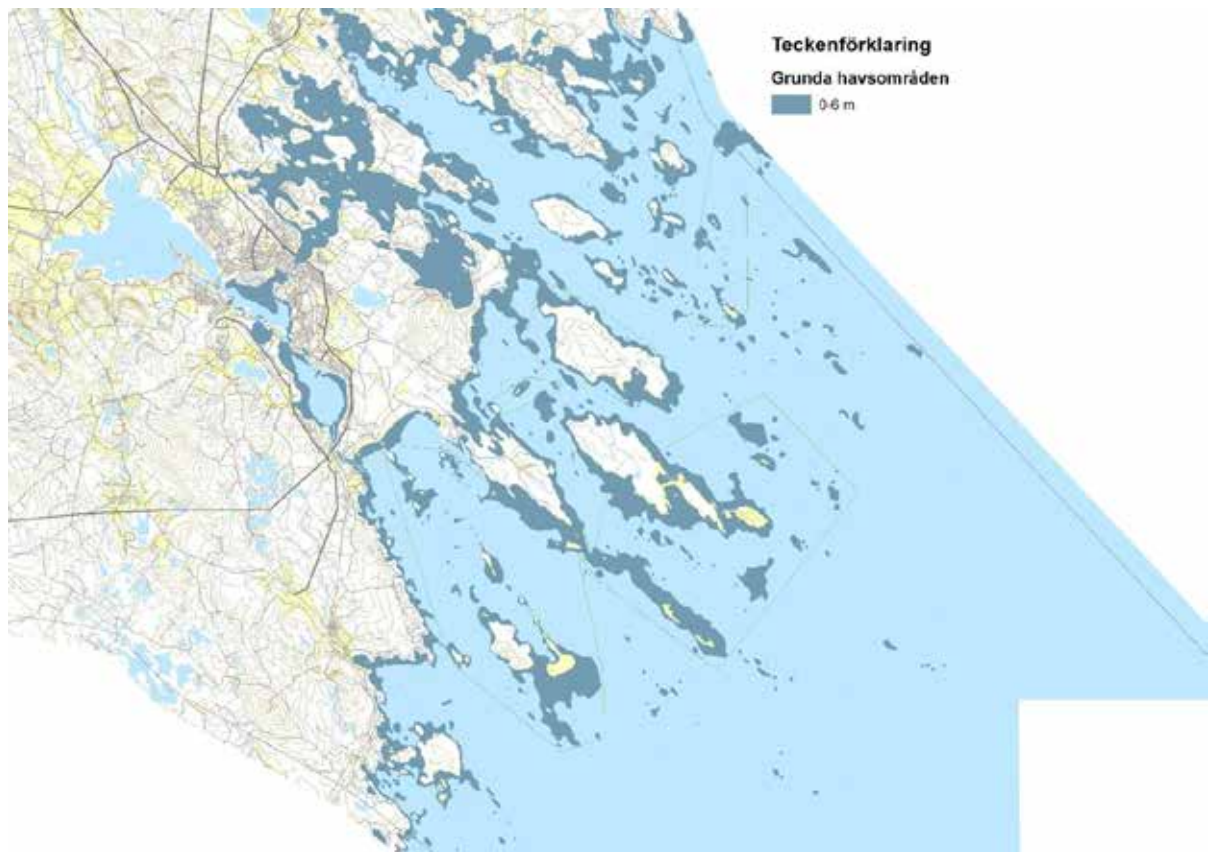
Bottenvikens skärgård är ett intakt brackvattenhav med stor landhöjning. Landhöjningen skapar ständigt nya landarealer, produktiva uppgrundningsområden och grunda havsvikar. De grunda havsområden som nybildas av landhöjningen är ofta produktiva och viktiga uppväxtområden för många av havets fiskar. Eftersom Bottenvikens salthalt är låg, endast 0,3 procent, så trivs många av våra sötvattenslevande fiskar utmärkt i havet. Flera av fiskarterna använder dessutom de många vattendragen som mynnar i havet som lekområden och fortplantar sig där. Till och med små bäckar som mynnar i havet kan bidra med en ansevärd mängd nya fiskyngel till havet.

I Piteå kommun finns sex grunda havsvikar (viken innanför Vorrskärsgrundet, Halsösundet, Slumpviken, Lillkogrundviken, Kolaviken och Djupviken) som genom kommunens egna inventeringar har visat sig ha höga eller mycket höga naturvärden avseende havslevande djur- och växtarter.

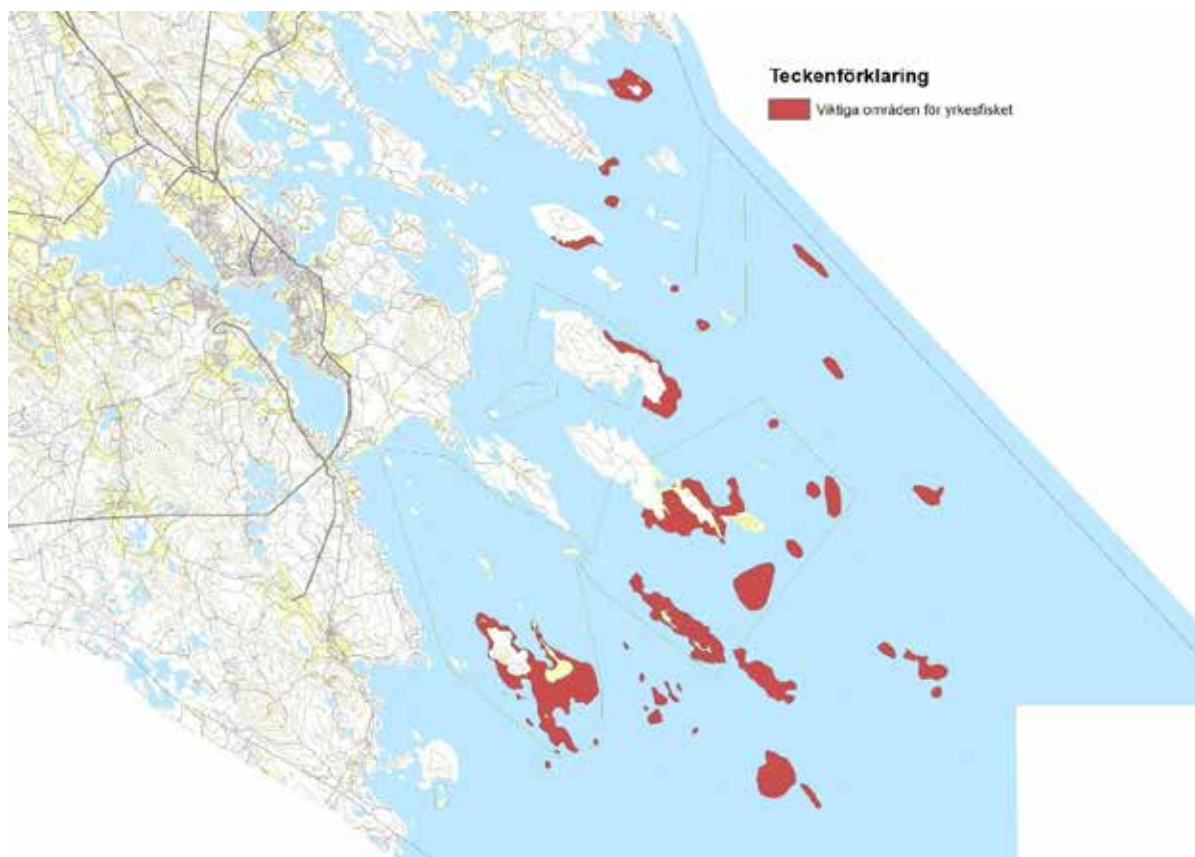
Figur 15. Piteå kommun har genom inventeringar identifierat 6 havsvikar med höga naturvärden.

Grunda havsområden är mycket viktiga för fiskproduktionen eftersom solljuset når hela bottenytan. Områden från vattenytan ner till sex meter är särskilt viktiga. Dessa finner vi huvudsakligen i skärgårdens inre delar där det dessutom råder en del övergödningsproblem till följd av näringsläckage från avlopp, jord- och skogsbruk.

Figur 16. Grunda havsområden är viktiga för fiskproduktionen i havet. Grunda havsområden finns även förhållandevis långt ut i havet så kallade utsjöbankar.

I havet utanför öarna ligger utsjöbankar, grunda områden som liksom innerskärgårdens grunda områden är viktiga för fiskproduktionen, se figur ovan. Dessa stiger ur havet med landhöjningens hjälp. I ytterskärgården och det öppna havet finns de största obrutna, orörda naturområdena i Piteå. Det är i dessa delar av kommunen vi har de högsta naturvärdena. Yrkesfisket har sedan generationer tillbaka stora kunskaper om värdefulla fiskeområden. Dessa sammanfaller ofta med viktiga fortplantnings- och uppväxtområden och är viktiga hänsynsområden. Piteå kommun har tillsammans med kommunens yrkesfiskare identifierat flera områden i ytterskärgården som är av stor vikt för fiskerinäringen, se figur nedan.

Figur 17. Bilden visar viktiga områden för fisket identifierade av generationer av Piteåfiskare.

13.5 Fastlandets sjöar och vattendrag

Åbyälven

Åbyälven har mycket stor potential som sportfiskevatten och för vildmarksupplevelser. I Piteå kommun rinner Åbyälven genom i stort sett obebyggda trakter med omkringliggande miljöer med höga naturvärden och möjligheter till naturupplevelser. Åbyälven har en helt egen och unik laxstam och det finns både stationära och havsvandrande bestånd av öring. Förutom lax och öring finns även ett fint bestånd av harr och flera av våra andra sötvattensfiskar förekommer. Åbyälven är också ett viktigt vattendrag för de hotade arterna utter och flodpärlmussla. Ett av Åbyälvens biflöden, Klubbälven, är det minsta vattendraget i Sverige som kallas älv. Åbyälven med tillhörande biflöden är påverkad av både flottningsepoken och kraftproduktion. För att miljön i älven skall kunna uppnå god ekologisk status och för att fisket och friluftslivet skall kunna utvecklas till sin fulla potential så krävs att skadorna från flottningen åtgärdas och att fiskar åter får möjlighet att fritt röra sig längs med hela älvens sträckning.

Rokån

Rokåns källflöden finns i Markbygdens myrmarker. På sin väg genom skogslandet ner till mynningen i Svensbyfjärden passerar ån Roka viltvatten, som är ett omtyckt utflyktsmål i fågeltider på våren och försommaren. Trots att Rokån är påverkad av flottningsepoken, dess upprinningsområde är kraftigt skogsdikat och vandringshinder finns vid viltvattnet, håller ån fortfarande ett bestånd av öring. Med rätt åtgärder kan ett vattendrag som rokån återfå betydligt fler av sina naturvattenkvaliteter.

Lillpiteälven

Lillpiteälven är ett av kommunens mest värdefulla vattendrag med stor potential att utveckla sportfisket och naturupplevelser. Lillpiteälven rinner i sin helhet inom kommunen och höga naturvärden finns både i älven och i dess omkringliggande natur. Kommunens bästa bestånd av den utrotningshotade flodpärlmusslan finns i ett av älvens biflöden och utter förekommer längs hela älvens sträckning. Lillpiteälven är påverkad av flottningsepoken men har längs delar av sin sträckning restaurerats med mycket positivt resultat. Det arbetet måste fortsätta i resterande delar av älven och dess biflöden. Lillpiteälven exploaterades för kraftproduktion på 80-talet vilket har omöjliggjort en utveckling av sportfisket efter vandrande fiskarter som öring och harr. Två mindre kraftverk finns, i Råbäcken och i Lillpite. I dagsläget utgör dessa ett fullständigt vandringshinder utan möjlighet för fiskar och andra vattenlevande djur att ta sig uppströms eller nedströms älven. Just nu projekteras fiskvandringvägar förbi kraftverken vilket är positivt för älvens framtid som potentiellt sportfiskevatten och område för rekreation. Eftersom Piteå kommun är största ägare till kraftverken har kommunen ett extra stort ansvar för att vandringshindren undanröjs och älven åter kan uppnå god ekologisk status.

Piteälven

Piteälven är Piteås största vattendrag som under en sträcka på cirka två mil passerar genom kommunen på sin väg från Arjeplogsfjällen till havet. Piteälven är nästan helt opåverkad av kraftverksbyggen och har endast ett kraftverk som är lokaliserat i Sikfors i Piteå kommun. Kraftverket utgör ett vandringshinder för lax och havsöring och innebär att älven inte kan nå upp till den produktion av lax och havsöring som den ursprungligen haft. Detta gör att utvecklingsmöjligheterna för fritidsfiske och naturupplevelser blir försämrade och älvens fulla potential som naturvatten kan inte användas. Uppströms kraftverket i Sikfors är älven opåverkad av kraftverksbyggen men skador från flottningen finns på många ställen längs älven. Restaureringar har genomförts som har förbättrat livsmiljön för fiskar och andra djur men fler åtgärder kan genomföras. I Piteå kommun är Borgforsälven ett av Piteälvens finaste biflöden där flodpärlmussla, utter och öring finns. Piteälven är skyddad från vidare vattenkraftsregleringar genom sin status som nationalälv i miljöbalkens 4 kap. 6§. Älven är dessutom skyddad genom EU:s Natura-2000 nätverk av skyddad natur. Piteälven är också i sin helhet riksintresse för naturvård och friluftsliv. Piteälvens status som nationalälv och Natura-2000 vattendrag innebär ett extra ansvarstagande för att säkerställa en god ekologisk status i Piteälven med tillhörande biflöden. Pite älvs ekonomiska förening är och har varit en viktig samarbetspartner för arbetet med vattenförvaltning i Piteälvens område.

Alterälven

Alterdalen i Piteå kommuns norra del avvattnas av Alterälven som i sin övre del rinner genom skogsmarker och i de nedre delarna passerar genom en rik jordbruksbygd. Alterälven har inte samma vildmarks karaktär som andra vattendrag i kommunen men är högproduktiv, har en rik fiskfauna och har ett av Norrbottens få bestånd av flodkräfta. Alterälven är påverkad av vandringshinder i form av dammar för kraftproduktion, flottning och av näringsläckage från jordbruket. Alterälven rinner också genom ett område med sura sulfidjordar och riskerar därför att surt vatten kommer ut i älven genom de många diken som avvattnar jordbruksmarken längs älvens nedre delar. Åtgärder har redan påbörjats för att åtgärda ett mindre vandringshinder i älvens nedre del. Alterälvens utsatta läge med flera faktorer som påverkar dess ekologiska och kemiska status negativt innebär att det finns behov av extra fokus på planeringen av enskilda avlopp och näringstillförsel till älven. Håkansöfjärden utanför älvens mynning är ett av de kustvattenområdena i kommunen som har problem med övergödning.

Rosån

Längst i nordost på gränsen till Luleå kommun rinner Rosån som mynnar i havet i Rosvik. I Rosåns övre delar finns viktiga kulturmiljöer i anslutning till ån och även kommunens enda naturreservat till skydd för kulturmark i jordbrukslandskapet. I de nedre delarna av Rosån, från Sjulsmark ner till havet, rinner ån genom marker med högt innehåll av sura sulfidleror. Omfattande tidigare dikning av jordbruksmarkerna i den delen av åns dalgång har resulterat i periodvis mycket surt vatten som sänker pH-värdet på åns vatten till mycket låga nivåer. Detta har påverkat livet i ån och mynningsområdet negativt. I kommunens arbete med vattenförvaltning är det viktigt att man arbetar tillsammans med andra myndigheter och markägare för att minska försurningsproblemen och sträva efter att Rosån skall få en bättre ekologisk status.

Sjöar

Många av kommunens sjöar är viktiga som rekreationsområden för friluftsliv och sportfiske. De flesta av kommunens sjöar har god ekologisk status men en del sjöar ingår som delar av vattendrag och är i dessa fall ofta påverkade av dammar för flottningen eller tidigare, nu nedlagd, energiutvinning för till exempel kvarnverksamhet.

Kustmynnande små vattendrag

I kommunen finns också ett antal mindre vattendrag som mynnar i havet. Flera av dessa har stor betydelse för fiskproduktionen, både för det egna vattendraget men också för fiskbestånden i skärgården. Eftersom kustområdet till stora delar är taget i anspråk för boende, jord- och skogsbruk och annan exploatering så är många av dessa vattendrag påverkade på ett negativt sätt. Genom relativt enkla åtgärder kan många av dessa vattendrag förbättras så att deras ekologiska funktion stärks och deras potential som fiskproducenter för skärgården ökar.

14 Materialförsörjning

Antalet kommersiella täkter i Piteå kommun uppgick år 2015 till 18 stycken. Totalt fanns tillstånd för drygt 24 miljoner ton ballastmaterial, varav 90,3 procent bestod av berg och 9,7 procent bestod av naturgrus och morän. Två av naturgrustäkterna var förhållandevis stora, störst i Norrbotten, och hade tillstånd för 1 miljon ton, respektive 199 900 ton naturgrus. Naturgrustillgången i kommunen bedöms av Sveriges geologiska undersökning (SGU) som måttlig.

Förutom de kommersiella täkterna fanns också ett stort antal så kallade husbehovstäkter i kommunen. De mindre (upp till 10000 ton) är varken anmälnings eller tillståndspliktiga och därför har kommunen endast begränsad kunskap om omfattningen av dessa. Större husbehovstäkter (mer än 10 000 ton) är anmälningspliktiga men kunskapen om dessa är för tillfället begränsade i kommunen. De flesta större husbehovstäkter innehas av de stora skogsbolagen.

Under de senaste åren har en stor ökning av bergtäktillstånd skett. Detta beror till stor del på den ökade exploateringen av vindkraft som kräver stora mängder krossat material till vägbyggen och betongballast. Vindkraftsetableringen står direkt eller indirekt för ungefär hälften av alla tillstånd för bergtäkt. Det är inte säkert att allt tillståndsgivet material nyttjas, en del tillstånd i kommunen är inte öppnade och kommer kanske aldrig att bli det. Mycket är beroende av utvecklingen inom vindkraftsindustrin.

De senaste åren har också uttaget av naturgrus minskat i kommunen. Materialhushållningen har utvecklats, och högkvalitativa material används bara där de är absolut nödvändiga utifrån kvalitetskraven.

Inom Piteå kommun är samtliga bergförekomster oklassade, varpå det bästa användningsområdet för de olika bergarterna är okänt. Detta försvårar planeringen för hushållning med naturresurser. Höga kvaliteter ska inte användas där kvalitetskraven är låga.

SGU har i sitt arbete med miljökvalitetsmålet pekat ut sådana geologiska formationer, främst sand- och grusavlagringar, som är av särskild betydelse för dricksvattenförsörjning. Arbetet är redovisat i rapporten "Identifiering av geologiska formationer av nationell betydelse för vattenförsörjning" (2004).

I5 Näringsliv och sysselsättning

Målsättningen är att Piteå ska vara en attraktiv ort för näringsliv och företagande. Utvecklingsarbetet för ett starkt och växande näringsliv är av stor vikt då konkurrensen i omvärlden hårdnar för varje år. För att möta konkurrensen måste befintligt näringsliv fortsatt utvecklas, nya företag startas och företag etableras. Piteå kommun ska ha ett gott företagsklimat och sträva efter att hela tiden bli bättre. Genom att upprätthålla en god mark- och planberedskap i stad, land och skärgård så skapas goda förutsättningar för näringslivets tillväxt. Genom att ha en god dialog med intressenter vad gäller utveckling och fysisk planering så skapas en stabil grund för alla parter utveckling. Tillgänglighetsfrågorna bör ges ett stort utrymme i planeringsarbetet. Befintliga verksamhetsområden ska nyttjas effektivt, exempelvis genom förtätning samtidigt som expansionsmöjligheter finns.

Basen för Piteås näringsliv har länge varit skogen och skogsindustrin. Tillgången till lämplig råvara och framgångsrik produktutveckling har lett till en koncentration av så kallad kraftlinertillverkning till orten. I Piteå finns tre företag i pappers- och massaindustrin, där de två största är Smurfit Kappa Kraftliner Piteå AB och SCA Munksund AB. Även vad gäller industriellt byggda trähus har Piteå en framskjuten position, som kommer att stärkas ytterligare när Lindbäcks Bygg nu etablerar en ny fabrik på Haraholmen.

Tabell I1. De tjugo största arbetsgivarna i Piteå kommun 2012 (SCB).

	Arbetsgivare	Bransch	Storleksklass
1	Piteå kommun	85	4 275
2	Norrbottnens läns landsting	86	1 425
3	Smurfit Kappa Kraftliner Piteå AB	17	575
4	SCA Packaging Munksund AB	17	323
5	GoExcellent Sweden AB	82	175
6	ABB AB	27	175
7	Lindbäcks Bygg AB	16	175
8	SCA Timber AB	16	175
9	Frösunda LSS AB	88	175
10	COOP Norrbotten ekonomiska förening	47	125
11	Swedbank AB	64	125
12	Nordea bank AB	64	125
13	Sparbanken Nord	64	125
14	Piteå Havsbad AB	55	125
15	Aktiebolaget Infjärden värme	33	125
16	Burlink Transport	49	125
17	Luleå Tekniska Universitet	85	125
18	Adecco Sweden AB	78	75
19	Samhall AB	81	75
20	Bottenvikens Stuveri AB	52	75

Tabell 12. Sysselsättningen branschvis i Piteå, år 2008-2013.

Summa av Antal anställda 16-64 år med arbetsplats i regionen (dagbefintliga)		2008	2009	2010	2011	2012	2013
00	Okänd verksamhet	179	165	272	334	339	368
A	Jordbruk, skogsbruk och fiske	283	236	260	267	289	282
B+C	Tillverkning och utvinning	2 754	2 585	2 453	2 459	2 444	2 381
D+E	Energiförsörjning: miljöverksamhet	188	213	229	214	226	248
F	Bygghverksamhet	1 279	1 282	1 354	1 386	1 427	1 462
G	Handel	1 672	1 555	1 608	1 677	1 715	1 689
H	Transport och magasinering	842	818	857	853	875	905
I	Hotell- och Restaurangverksamhet	484	397	467	453	459	501
J	Information och kommunikation	210	188	194	189	201	192
K	Finans- och försäkringsverksamhet	489	484	443	432	424	417
L	Fastighetsverksamhet	233	249	245	242	240	235
M+N	Företagstjänster	1 516	1 371	1 403	1 387	1 498	1 522
O	Offentlig förvaltning och försvar	453	396	471	420	418	420
P	Utbildning	2 150	2 062	2 006	1 984	2 004	1 944
Q	Vård och omsorg: sociala tjänster	3 319	3 243	3 180	3 176	3 314	3 294
R+S+T+U	Kulturella och personliga tjänster med mera	473	466	455	428	429	444
	Totalsumma	16 524	15 710	15 897	15 901	16 302	16 304

15.1 Tillväxtområden

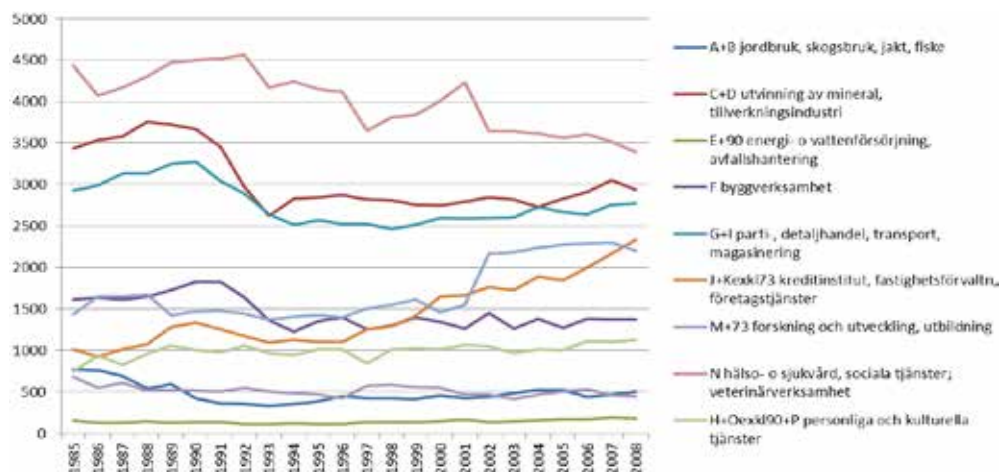
Kommunen har tillgångar som utgör konkurrensfördelar jämfört med andra regioner; dessa tillväxtområden är de branscher som lever av det skogen ger. Bland dessa finns vindkraft i skoglig terräng, energiutvinning av biprodukter från skogen samt utvinning och förädling av skogens råvaror. De andra tillväxtområdena är – besöksnäringen och de kulturella och kreativa näringarna (musik/IT/media).

Basen för Piteås näringsliv har länge varit skogen och skogsindustrin. I kommunen finns ledande sågverk, industriella husbyggare, stora pappersmassabruk samt bred kompetens inom metall- och verkstadsindustrin.

15.2 Utveckling 1985-2012

Nedanstående diagram visar hur antalet anställda i branscherna förändrats under åren 1985-2008. Strukturomvandlingen i ekonomin är tydlig; jord-skogsbruk och tillverkningsindustrins andel av antalet sysselsatta har minskat, medan företagstjänster-tjänsteproduktion har ökat i andel. Denna trend går igen i Piteå, i Norrbotten och i Sverige som helhet. I Piteå ökade antalet anställda inom kredit/fastighets/företagstjänster mest av alla branscher under 2000-talet och var 2012 den fjärde största branschen, sett till antalet anställda.

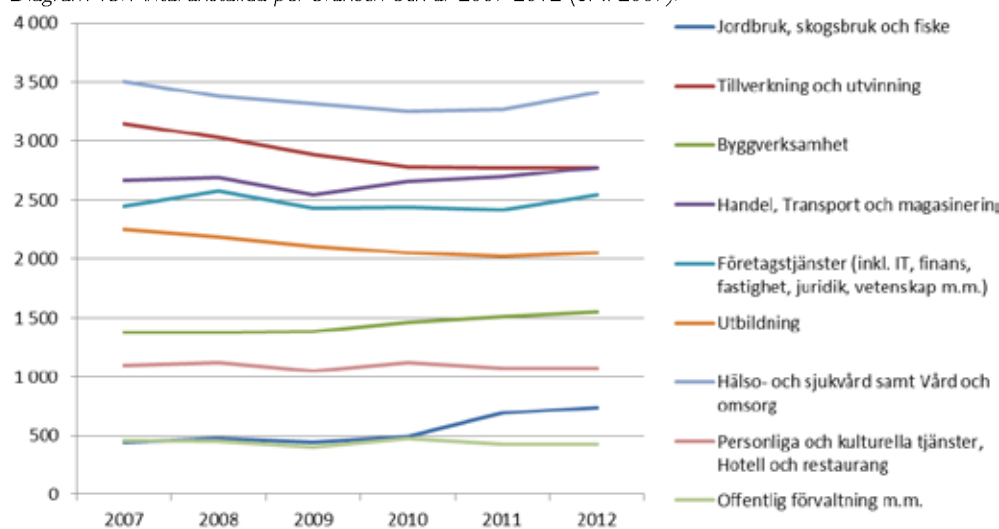
Diagram 12. Antal anställda per bransch år 1985-2008 (SNI 2002).

Nedan redovisas branschutvecklingen mellan åren 2007-2012 (en del branscher har fått ny SNI-indelning 2007, detta innebär att diagrammen för SNI 2002 respektive SNI 2007 inte är jämförbara fullt ut). De största skillnaderna finns inom information och kommunikation, som nu är mer utskild som en egen bransch medan denna verksamhet tidigare grupperades tillsammans med transport och andra företagstjänster.

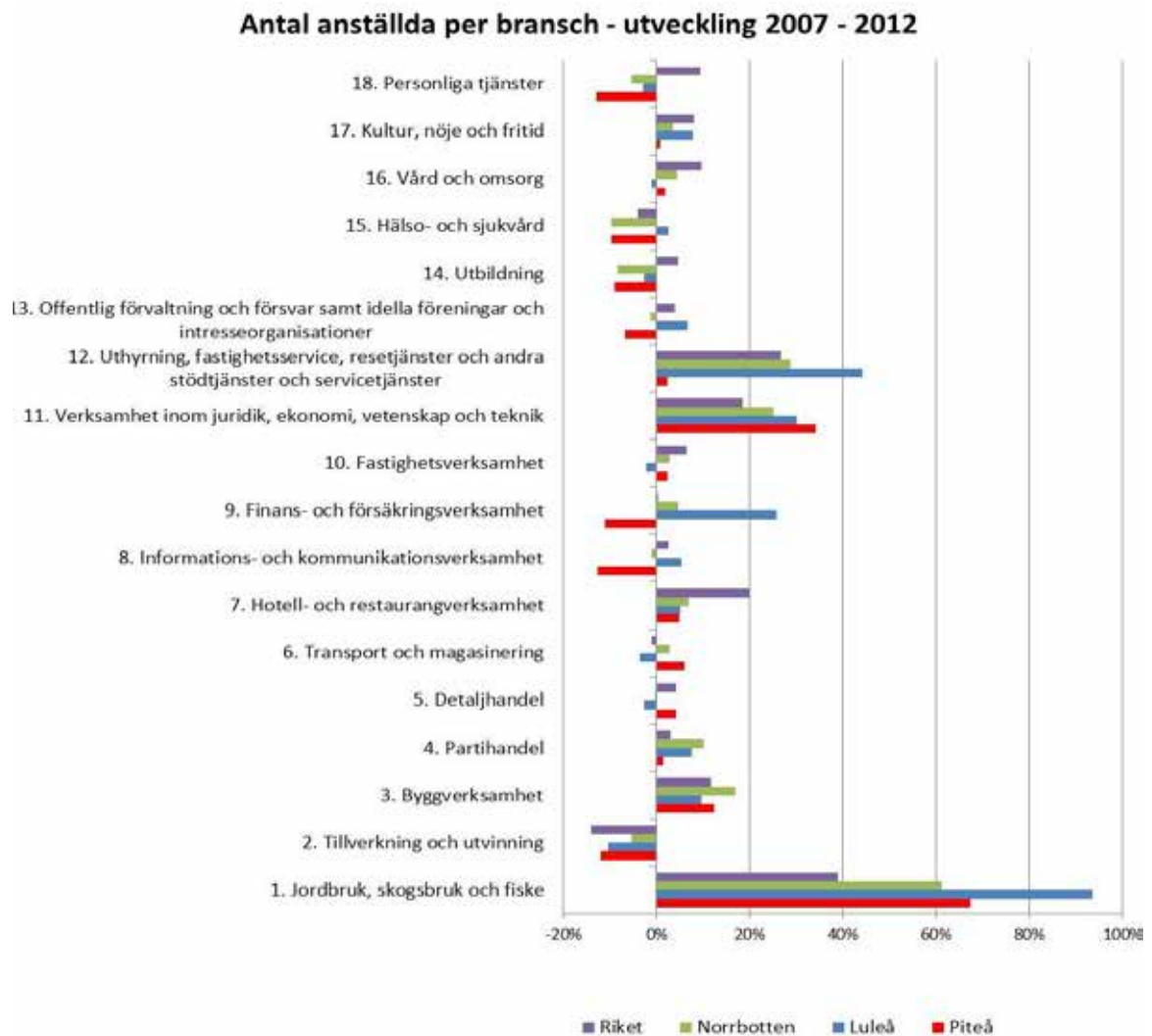
Branschen tillverkning/utvinning ("basindustrin") har sedan 2007 tappat kraftigt i antalet anställda, en utveckling som går igen i hela Norrbotten och även i riket. Under samma period har handel/transport/magasineringsbranschen ökat och hade 2012 lika många anställda som tillverknings-/utvinningsbranschen. Den bransch som har ökat mest i antal anställda på senare år är skogsbranschen (avverkningsföretag jordbruk-skogsägare) följt av hälso-/sjukvård.

Diagram 13. Antal anställda per bransch och år 2007-2012 (SNI 2007).

När de nio huvudbranscherna ovan delas upp i arton delbranscher, vilket visas i nedanstående diagram, kan det konstateras att Piteå de senaste åren har utvecklats starkare än Norrbotten som helhet inom jordbruk/skogsbruk/fiske (1), detaljhandeln (5), transport/magasineringsbranschen (6) samt inom juridik/ekonomi/vetenskap/teknik (11).

Diagram 14. Antal anställda per bransch, utveckling 2007-2012.

15.3 Framtida mark- och lokalbehov

Industriföretag

Utifrån tidigare års utveckling är bedömningen att sysselsättningen i industribranschen minskar. Såväl mark- som lokalbehovet inom tillverkningsindustrin kan väntas avta på sikt, förutsatt att sysselsättningen fortsätter minska. Industrierna går idag mot en allt mer ökad yteffektivitet vilket gör att relationen mellan anställda och ytbehov inte är lika definitiv som för kontors- och tjänsteverksamheterna. De expansionsytor för industriverksamhet som föreslås avsättas i ÖP2030 är områden intill befintliga verksamhetsområden på Öhn och Pitholmen/Haraholmen. Dessa områden ligger strategiskt bra till. Öhn med närheten till E4:an och centrala Piteå och Pitholmen/Haraholmen som erbjuder tre olika transportalternativ; järnväg, väg samt båt. På Öhn finns dock en begränsning genom Norrbottenbanans korridor.

Stora områden har avsatts för Pitholmen och Haraholmen som föreslås utvecklas ihop för möjliggörande av större industrietableringar. Etablering av IT-verksamheter exempelvis serverhallar skulle kunna ske på området.

Verksamhetsområdet Rondellen ligger strategiskt till vid Timmerleden och bör fortsättningsvis vara ett verksamhetsområde inriktat mot lättare industri och handel. Södra Pitholm bör fortsättningsvis även det vara ett verksamhetsområde för lätt industri.

Kontor- och tjänsteföretag

När det gäller kontor- och tjänsteverksamheterna så är scenariot att sysselsättningen inom dessa verksamheter bedöms öka fram till år 2030. De närmaste åren bedöms dock ytbehovet vara tillgodosett. Dels finns befintliga företagsbyar; Furunäset och Universitetsområdet/Acusticum, dels planeras det vid nyexploatering för möjlighet till kontorslokaler. I första hand föreslås en effektiv markanvändning av befintliga områden (reovering, förtätning, förändrad användning) innan nya områden planeras.

Ett nytt verksamhetsområde som tillkommit sedan Översiktsplanen 2001 är centrala Piteå. Trender visar att företag gärna lokaliseras sig centralt i en stad. Det bör beaktas att det i dagsläget är en efterfrågan riktad mot centrum och därmed fastställa riktlinjer för att styra utvecklingen åt rätt håll. Två aspekter att ta i beaktande bör vara att fastställa riktlinjer för personalparkering samt att undvika en kontorisering av stadskärnan genom att styra handel och kontor till önskvärda lägen.

Handel- och besöksnäring

Handel- och besöksnäring utgör en väsentlig kraft för tillväxt och arbetstillfällen. Besöksnäringen uppvisar höga besöksiffror och utvecklingen har varit positiv de senaste åren. År 2013 omsatte besöksnäringen över 500 miljoner kronor och sysselsatte cirka 500 personer. Destination Piteås vision är att vara en ledande, innovativ och hållbar destination såväl i utveckling och processande som i antal besök och omsättning. För att öka besöksantalet och omsättningen bör en god mark- och planberedskap finnas för att möjliggöra för företag att skapa fler besöksmål, aktiviteter och reseanledningar i såväl stad, landsbygd och skärgård.

Besöksnäringens utveckling är viktig inte minst för handeln då stora delar av intäkterna från turisterna hamnar inom handeln. För att nå målsättningen att öka handeln behöver Piteå skapa en stadskärna som lever, som stolt visar upp sin historia och stadens själ och som också erbjuder service och upplevelser. Prognosen för Piteås handel de närmaste 15 åren ger utrymme för en ny galleria. Kraven från både invånare och besökare kommer att öka vad gäller öppettider, tillgänglighet och service. Ett profilerat utbud i form av handel och upplevelser eller mötesplatser efterfrågas alltmer.

Café och restaurangverksamheter är viktiga mötesplatser och bör utformas så att de passar in i stadsmiljön och förstärker attraktiviteten.

Centrumhandeln är framförallt lokaliserad längs med Storgatan och Uddmansgatan. Backcity är handelsområde för storskalig handel. Handelsområdet ligger halvexternt väster om stadskärnan. Externhandeln bör inte splittras på flera områden utan istället bör ett aktivt arbete ske för att samla storskalig handel på BackCity och i dess närhet.

När det gäller handelns omsättning så råder i dagsläget ett utflöde av såväl dagligvaror som sällanköpsvaror. Handelsföretagen står inför stora förändringar, inte minst genom nya köpbeteenden.

Pite havsbad, som besöks- och rekreationsområde, har stor potential att utvecklas och därmed expandera sitt område i framtiden. Området omgärdas av havet samt väg och börjar bli exploaterat till fullo. Mark bör reserveras norr om Pite havsbad och området bör med fördel utvecklas på östra sidan om vägen med tanke på trafik, dels från fordonstrafik och dels från järnväg.

Blandstad är ett begrepp som uppkommer allt mer i planeringssammanhang. Idag vill man frånga så kallade "sovstäder" eller satelliter där enbart kontor eller handel etableras. En blandad stad skapar goda förutsättningar för liv och rörelse under dygnets alla timmar och skapar således i förlängningen även en stad som upplevs tryggare. Genom att använda sig av befintlig infrastruktur, mark och byggnader skapas en hållbar utveckling. Utöver det kan kreativa arkitektoniska

lösningar skapa en blandstad som attraherar verksamheter, service, boende och annat som tillsammans skapar en hållbar stad.

15.4 Areella näringar

Till de areella näringarna räknas skogsbruk, jordbruk, rennäring, vattenbruk och fiske. I Piteå har de areella näringarna länge utgjort basen för försörjningen i kommunen, där skogsindustrin under de senaste hundra åren varit den i särklass största näringen. Antalet anställda inom jordbruk, skogsbruk och fiske är cirka 700 personer, vilket innebär 3,5 procent av de förvärvsarbetande. Av dessa är cirka 68 procent män och 32 procent kvinnor.

Inom kommunens gränser finns avsevärda arealer skogsmark, cirka 78 procent av kommunens yta utgörs av skogsmark. Denna mark ägs ungefär till en tredjedel av privatpersoner, övriga skogsägare är i huvudsak Svea skog och SCA. Aktivt skogsbruk beskrivs i huvudsak av enskilda fastighetsägare, ofta i kombination med annan sysselsättning.

Inom Piteå kommun finns områden med värdefull jordbruksmark, cirka 2,7 procent av kommunens yta utgörs av åker- och betesmark. Varav 59 procent inom Piteå landsförsamling, nära 27 procent i Norrfjärdens församling och cirka 14 procent av marken finns inom Hortlax församling. Den dominerande arealen jordbruksmark används för kött- och mjölkproduktion. Större delen, 98 procent, av åkermarken ägs av privatpersoner, resterande av Norrbottens läns landsting och staten. Antalet jordbruksföretag var 226 stycken år 2010.

Inom Piteås vattenområden bedrivs yrkesfiske inte i någon större utsträckning. Idag är yrkesfisket överlag en hotad näring i Sverige. Vattenbruk bedrivs inte heller i någon större utsträckning inom kommunen. Idag finns vattenbruk, i form av fiskodling, i Bursfjärden utanför Jävrebodarna.

Större delen av Piteå kommun berörs av rennäringsintressen. Arealerna utgörs av både vinterbetesland och trivselland för samebyar. Piteälven och Bondöfjärden nyttjas som flyttled. Svåra passager finns i området i kring Pitsundet, på Pitholmen mellan väg 506 och Yttrefjärden, i Högländsnäs mellan E4 och Yttrefjärden samt i Bergsviken vid E4 och väg 373.

Samernas rätt till utnyttjande av mark- och vattenområden grundar sig på urminnes hävd och är skyddat i grundlagen. Rennäringsens behov av betesområden utgör ett riksintresse. Rennäringslagen (1971:437) reglerar inom vilka markområden rennäringsen ska bedrivas. Miljöbalken skiljer på områden av betydelse för rennäringsen samt områden av riksintresse för rennäringsen.

15.5 Planförslaget fram till år 2030

ÖP2030 visar på 22 olika områden för industri-/kontors- och tjänsteverksamhet samt rekreationsområden. Tre områden är avsatta som utredningsområden i planförslaget; Piteå Centrala, Rondellen samt Södra Pitholmen. Piteå Centrala är idag inte exploaterat och bör således fortsättningsvis vara så tills Norrbotniabanekorridoren är fastställd. Rondellen och Södra Pitholm har idag pågående verksamhet. Verksamhet fortgår på områdena, men kommunen bör inte styra någon ny etablering dit förrän jämvägskorridoren fastställts.

Områden som pekas ut som blandad bebyggelse är; Öjebyns centrala del, Annelund, Universitetsområdet/Acusicum, Piteå centrala, Piteå centrum, Furunäset, Hallgrensområdet samt Lövholmen. Hallgrensområdet har idag områden som inte är ianspråktagna för handel och kontor, vilket är utpekade på området. Området har utvecklingspotential men kan, om utvecklingen inte sker, delvis omvandlas till bostäder istället. På Universitetsområdet/Acusicum har ytterligare mark reserverats för utveckling norr om dagens befintliga område. På Lövholmens verksamhetsområde utreds möjligheten att även utveckla bostäder på området. Området ligger relativt centralt och har attraktiva vattennära lägen. Området Piteå centrala föreslås också att utvecklas mot inriktningen blandad bebyggelse. Området är centralt, ligger strategiskt till nära Timmerleden och nya resecentrumet för Norrbotniabanen.

15.6 Verksamhetsområden

Planförslagen på kort sikt år 2020 samt på lång sikt år 2030 redovisas i kartform med tillhörande text i mark- och vattenanvändningskartan.

Verksamhetsområden är fördelade på fyra områdestyper; verksamhetsområde, blandad bebyggelse, rekreationsområde och utredningsområde.

- **Verksamhetsområde**
Områden för verksamheter som inte bör blandas med bostäder. I områdestypen ingår såväl traditionella "industriområden" som stormarknadsområden och större mässområden.
- **Blandad bebyggelse**
Stadsbebyggelse som i huvudsak används för bostäder, kontor, handel eller annan verksamhet som är förenligt med bostäder, så kallad blandstad
- **Rekreatiomsområde**
Rekreatiomsområde samt anlagda områden för fritidsaktiviteter som främst äger rum utomhus. Hit tillhör även campingplatser, golfbanor, utförsåkningsanläggning etc.
- **Utredningsområde**
Områden där framtida användning ännu inte är klarlagd.

Fram till år 2030 bedöms industribranschen minska ytterligare medan kontor- och tjänsteverksamheterna bedöms öka.

För industribranschen bedöms flertalet verksamhetsområden följa 2020 års riktlinjer. Nio verksamhetsområden blir då oförändrade, ingen specifik utveckling av områdena förväntas ske. Bedömning görs att Norrbotniabanans sträckning är fastställd år 2030. Öhn har därmed stor potential att vidareutvecklas som industriområde enligt 2020 års modell. Backens industriområde bedöms inriktas mer mot handel. Vid ombyggnation sker förtätning i befintligt område och marken används därmed rationellt. Haraholmen och Pitholmen bedöms vidareutvecklas enligt utpekade utvecklingsområden. Cirkulationsplatsen ligger strategiskt till vid Timmerleden och bör fortsättningsvis vara ett verksamhetsområde inriktat mot lättare industri och handel. Södra Pitholm bör fortsättningsvis även det vara ett verksamhetsområde. Har förutsättningarna för verksamhetsområdet förändrats till år 2030 kan annan markanvändning bli aktuell såsom bostäder.

Inriktningen för år 2030 är att kontors- och tjänsteverksamheterna bedöms öka. Områden som år 2030 pekas ut som blandad bebyggelse är; Öjebyn centrala delen, Annelund, Acusticum, Piteå centrala, Piteå centrum, Furunäset, Hallgrensområdet samt Lövhölmén. Hallgrensområdet har idag områden som inte är ianspråktagna för handel och kontor, vilket är utpekade på området. Området har utvecklingspotential, men kan, om utvecklingen inte sker, delvis omvandlas till bostäder istället. På Acusticum har ytterligare mark reserverats för utveckling norr om dagens befintliga område. På grund av utvecklingsmönstret har Lövhölméns industriområde gått från att vara ett verksamhetsområde till ett område med blandad bebyggelse. Redan idag utreds möjligheten att utveckla bostäder på området. Långsiktigt bör området ha verksamheter som ej är störande för omgivningen samt bostäder. Området ligger relativt centralt och har attraktiva vattennära lägen. Området Piteå centrala föreslås utvecklas mot inriktningen blandad bebyggelse. Området är centralt, ligger strategiskt till nära Timmerleden och nya resecentrumet för Norrbotniabanen.

Pite havsbad har stor potential att utvecklas och därmed expandera sitt område i framtiden. Området omgärdas av havet samt väg och börjar bli exploaterad till fullo. Mark har reserverats norr om Pite havsbad och området bör med fördel utvecklas på östra sidan om vägen med tanke på trafik, dels från fordonstrafik och dels från järnväg.

Verksamhetsområden

Tabell 13. Öjebyn, Hedens industriområde

Attribut	2020	2030
Områdestyp	Verksamhetsområde	Verksamhetsområde
Användning	Industri	Industri
Avsiktstyp	Oförändrad	Oförändrad
Riktlinjer	Pågående markanvändning fortgår. Ingen vidare utökning av området.	Inget område utpekat för utveckling.

Tabell 14. Öjebyn, Hamnvikens industriområde

Attribut	2020	2030
Områdestyp	Verksamhetsområde	Verksamhetsområde
Användning	Industri	Industri
Avsiktstyp	Oförändrad	Oförändrad
Riktlinjer	Omkring 50 procent av området är ej ianspråktaget.	Enligt 2020 års riktlinjer. Ingen ytterligare utveckling bedöms ske.

Tabell 15. Öjebyn, Centrala delen

Attribut	2020	2030
Områdestyp	Blandad bebyggelse	Blandad bebyggelse
Användning	Handel, kontor och lätt industri	Handel, kontor och lätt industri
Avsiktstyp	Ändrad	Ändrad
Riktlinjer	Pågående markanvändning fortgår. På sikt avveckla verksamheter som är störande för boende i omgivningen.	Verksamheter som ej är störande för omgivningen kan bedrivas i området.

Tabell 16. Öjebyn, Öhns industriområde

Attribut	2020	2030
Områdestyp	Verksamhetsområde	Verksamhetsområde
Användning	Industri, handel och kontor	Industri, handel och kontor
Avsiktstyp	Utvecklad	Utvecklad
Riktlinjer	Avvaktar fastställande av Norrbotniabanans korridor. Utveckling där det är möjligt i dagsläget. Område med infrastruktur + samlokalisering fördelar.	Efter NBB-korridor fastställd har området stor potential att utvecklas. Strategiskt bra läge, infrastruktur + samlokalisering fördelar (kluster fördelar).

Tabell 17. Öjebyn, Kullens industriområde

Attribut	2020	2030
Områdestyp	Verksamhetsområde	Verksamhetsområde
Användning	Industri, handel och kontor	Industri, handel och kontor
Avsiktstyp	Oförändrad	Oförändrad
Riktlinjer	Utvecklas mot serviceinriktad karaktär.	Enligt 2020 års riktlinjer.

Tabell 18. Piteå, Acusticum

Attribut	2020	2030
Områdestyp	Blandad bebyggelse	Blandad bebyggelse
Användning	Kontor, utbildning, kulturtjänster, underhållningstjänster och handel	Kontor, utbildning, kulturtjänster, underhållningstjänster och handel
Avsiktstyp	Utvecklad	Utvecklad
Riktlinjer	Nyantagen detaljplan. Området utvecklas enligt den. Utöver kontor behövs utrymme för ateljéer, förråd, verkstäder	Utveckling förtätning norr om Nils Edéns väg beroende på konjunkturen (blandstad)

Tabell 19. Piteå, Annelund

Attribut	2020	2030
Områdestyp	Blandad bebyggelse	Blandad bebyggelse
Användning	Handel, kontor, lätt industri	Handel, kontor, lätt industri
Avsiktstyp	Ändrad	Ändrad
Riktlinjer	Mål att utlokalisera verksamheter störande för boende i omgivningen. Möjlighet till utveckling i områdets västra del.	Verksamheter som ej är störande för omgivningen kan bedrivas i området.

Tabell 20. Piteå, Backens industriområde

Attribut	2020	2030
Områdestyp	Verksamhetsområde	Verksamhetsområde
Användning	Småindustri och handel	Småindustri och handel
Avsiktstyp	Utvecklad	Utvecklad
Riktlinjer	Norra området utvecklas mot handel (BackCity). Resterande lätt industri. Dock påverkat av Norrbotniabanans korridor.	Enligt 2020 års riktlinjer. Utveckling från industri mot handel. Vid ombyggnation sker förtätning i befintligt område. Rationell användning av mark.

Tabell 21. Piteå, Centrala

Attribut	2020	2030
Områdestyp	Utvecklingsområde	Blandad bebyggelse
Användning	Ej bebyggt	Service, bostäder och lätt industri
Avsiktstyp	Utreds	Ändrad
Riktlinjer	Ligger helt inom Norrbotniabanans korridor. Utredning pågår.	Området ligger attraktivt till med närhet till centrum och resecentrum. Blandstad föreslås som förlängning av utredningsområde Bangården.

Tabell 22. Piteå, Centrum

Attribut	2020	2030
Områdestyp	Blandad bebyggelse	Blandad bebyggelse
Användning	Service, bostäder och lätt industri	Service, bostäder och lätt industri
Avsiktstyp	Utvecklad	Utvecklad
Riktlinjer	Kontor- och tjänsteverksamhet bör tillåtas under förutsättning att personalparkering kan lösas på ett yteffektivt sätt. Nyproduktion av kontor- och handelslokaler i bottenvåning.	Enligt 2020 års riktlinjer.

Tabell 23. Piteå, Lillänget

Attribut	2020	2030
Områdestyp	Verksamhetsområde	Verksamhetsområde
Användning	Lätt industri	Lätt industri
Avsiktstyp	Oförändrad	Oförändrad
Riktlinjer	Nuvarande verksamhet kvarstår. Boende bör på sikt avvecklas från området. Ligger delvis inom Norrbotniabanans korridor.	Verksamheter anpassade till närheten till Kappa och Timberleden.

Tabell 24. Piteå, Kappa industriområde

Attribut	2020	2030
Områdestyp	Verksamhetsområde	Verksamhetsområde
Användning	Tillverkning av pappersmassa, papper och pappersprodukter.	Tillverkning av pappersmassa, papper och pappersprodukter.
Avsiktstyp	Oförändrad	Oförändrad
Riktlinjer	Ny teknik/Effektivisering leder till att ytterligare mark ej behöver tas i anspråk.	Enligt 2020 års riktlinjer.

Tabell 25. Piteå, Lövholmens industriområde

Attribut	2020	2030
Områdestyp	Verksamhetsområde	Blandad bebyggelse
Användning	Tillverkning av trä och träbaserade produkter.	Tillverkning av trä och träbaserade produkter, eventuellt bostäder, handel och verksamheter.
Avsiktstyp	Utreds	Ändrad
Riktlinjer	Nuvarande verksamhet fortgår. Utredning om delar av området ska omvandlas till bostäder.	Om industrin avvecklas år 2030 föreslås området omvandlas till blandad bebyggelse (bostad, kontor, handel.) Verksamheter som ej är störande för omgivningen kan bedrivas i området.

Tabell 26. Piteå, Hallgrensområdet

Attribut	2020	2030
Områdestyp	Blandad bebyggelse	Blandad bebyggelse
Användning	Kontor och handel	Bostäder, kontor och handel
Avsiktstyp	Oförändrad	Oförändrad
Riktlinjer	Större delen av området är ej ianspråktaget för verksamheter. Området kvarstår. Delvis berörd av Norrbotniabanans korridor.	Delar av området kan omvandlas till bostäder om behovet för kontor/handel ej finns.

Tabell 27. Piteå, Rondellen

Attribut	2020	2030
Områdestyp	Utredningsområde	Verksamhetsområde
Användning	Lätt industri och handel	Lätt industri och handel
Avsiktstyp	Utreds	Oförändrad
Riktlinjer	Ligger inom Norrbotniabanans korridor. Nuvarande verksamhet kvarstår.	Om fastställandet av korridor leder till att platsen kan användas, föreslås nuvarande verksamhet kvarstå.

Tabell 28. Pitholm, Södra Pitholm

Attribut	2020	2030
Områdestyp	Utredningsområde	Verksamhetsområde
Användning	Lätt industri	Lätt industri
Avsiktstyp	Utreds	Oförändrad
Riktlinjer	Ligger inom Norrbotniabanans korridor. Nuvarande verksamhet kvarstår.	Om fastställandet av korridor leder till att platsen kan användas, föreslås nuvarande verksamhet kvarstå.

Tabell 29. Pitholm, Furunäset

Attribut	2020	2030
Områdestyp	Blandad bebyggelse	Blandad bebyggelse
Användning	Kontor, samhällsservice, hotell- och restaurangtjänster.	Kontor, samhällsservice, hotell- och restaurangtjänster.
Avsiktstyp	Ändrad	Ändrad
Riktlinjer	Området har minskat till förmån för bostäder. Området bedöms ändå ha tillräckligt utbud av lokaler för kontor- och tjänsteverksamheter.	Enligt 2020 års riktlinjer.

Tabell 30. Pitholm, SCA Industriområde

Attribut	2020	2030
Områdestyp	Verksamhetsområde	Verksamhetsområde
Användning	Tillverkning av trä och träbaserade produkter.	Tillverkning av trä och träbaserade produkter.
Avsiktstyp	Oförändrad	Oförändrad
Riktlinjer	Utvecklas inom befintlig område. Nya ytor krävs inte.	Enligt 2020 års riktlinjer.

Tabell 31. Pitholmens industriområde

Attribut	2020	2030
Områdestyp	Verksamhetsområde	Verksamhetsområde
Användning	Industri	Industri
Avsiktstyp	Utvecklad	Utvecklad
Riktlinjer	Nya områden reserveras för utveckling tillsammans med Haraholmen. Område med god infrastruktur och samlokalisering fördelar.	Enligt 2020 års riktlinjer.

Tabell 32. Pitholm, Haraholmen

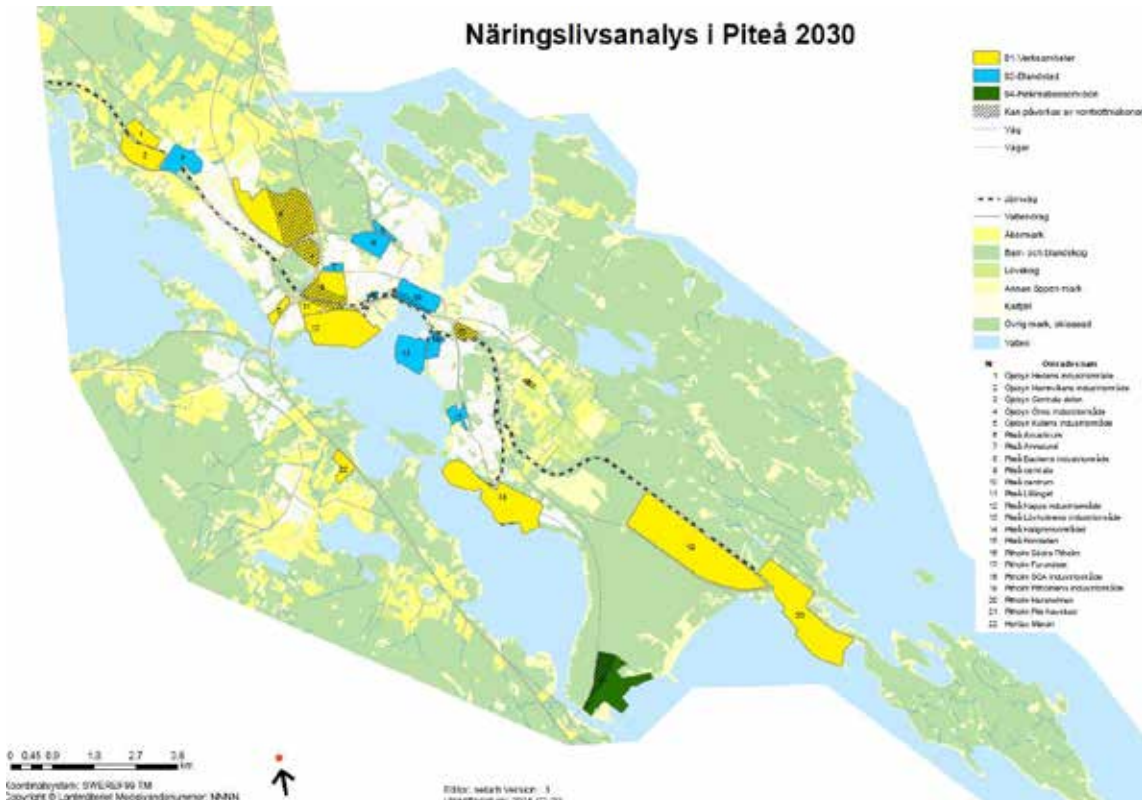
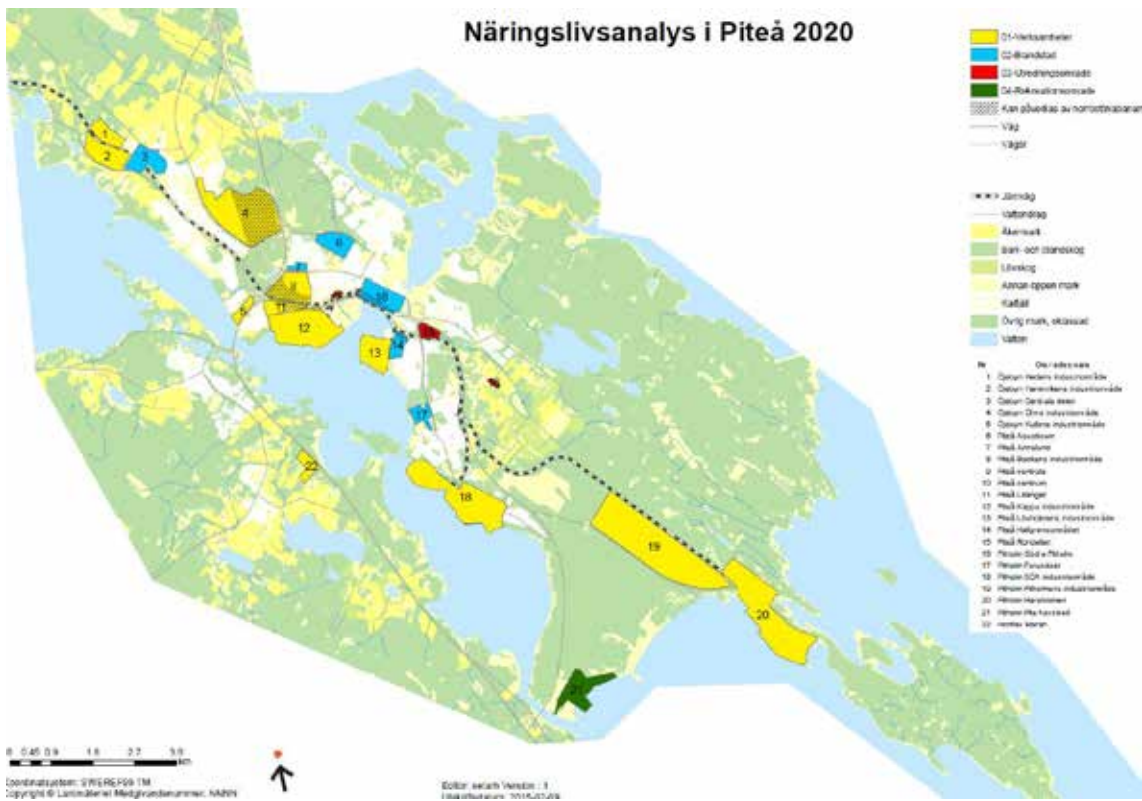
Attribut	2020	2030
Områdestyp	Verksamhetsområde	Verksamhetsområde
Användning	Industri	Industri
Avsiktstyp	Utvecklad	Utvecklad
Riktlinjer	Nya områden reserveras för utveckling tillsammans med Pitholmen. Område med god infrastruktur och samlokalisering fördelar.	Enligt 2020 års riktlinjer.

Tabell 33. Pitholm, Pitehavsbad

Attribut	2020	2030
Områdestyp	Rekreationsområde	Rekreationsområde
Användning	Kultur-, underhållnings- och fritidstjänster, hotell- och restaurangtjänster, kommersiella tjänster.	Kultur-, underhållnings- och fritidstjänster, hotell- och restaurangtjänster, kommersiella tjänster.
Avsiktstyp	Utvecklad	Utvecklad
Riktlinjer	Utvecklingsområde norr om befintligt område.	Utvecklingsområde norr om befintligt område.

Tabell 34. Hortlax, Maran

Attribut	2020	2030
Områdestyp	Verksamhetsområde	Verksamhetsområde
Användning	Lätt industri	Lätt industri
Avsiktstyp	Oförändrad	Oförändrad
Riktlinjer	Utveckling inom befintligt område. Nya ytor krävs inte.	Närheten till E4:an gör att området i framtiden kan bli intressant för lätt industri, kontor- och tjänsteverksamhet samt handel.

Figur 18. Swecos förslag till verksamhetsområden 2020 samt 2030

Läs mer i följande dokument: Näringslivsanalys, Branschutvecklingsanalys och Handelsutredning

16 Hållbar utveckling utifrån socialt perspektiv

Ett samhälle som är socialt hållbart har människors behov och förutsättningar i centrum. Där har alla samma möjligheter att ta del av det goda samhället. Samhället vilar på en demokratisk värdegrund där mångfald, hälsa, delaktighet och trygghet är i fokus. Detta avsnitt beskriver framförallt förutsättningar för att uppnå ett socialt hållbart samhälle i Piteå. Detta för att tydliggöra och stärka det sociala perspektivet i mark- och vattenanvändning. En mer detaljerad nulägesbeskrivning finns på Piteå kommuns hemsida www.pitea.se sökord: Underlag hållbarhet – Samhällsbyggnadsförvaltningen

16.1 Bostäder och byggande ur ett hållbarhetsperspektiv

Att kunna erbjuda attraktiva bostadsområden är en del av kommunens utveckling och tillväxt. Möjlighet till boende i strandnära lägen ökar attraktionskraften som kommun, vilket kan leda till en positiv in- och omflyttning. Särskilt med beaktande av de generellt låga boendekostnaderna i kommunen. Ett socialt hållbart samhälle utgörs av möjligheter till goda levnadsvanor och goda livsvillkor med utgångspunkt från människornas olika förutsättningar, behov och potential. Tillgång till bostad är en grundläggande faktor för människors trygghet och för att kunna se olika gruppers behov och önskemål är en bostadsförsörjningsstrategi ett viktigt verktyg. Det är en utmaning i byggandet i hela Piteå kommun att kunna bygga för människors behov i olika livssituationer. Främjande av mångfald och samtidigt undvika segregation i våra bostadsområden är av största vikt, därför krävs arbete med blandade bostadsbestånd.

Olika gruppers levnadsvillkor och önskemål förändras över tid. Några exempel på varierat behov av olika bostadsformer är vid generationsväxling i bostadsområden, studenter i behov av tillfälliga små lägenheter, ensamhushåll, inflyttning av många nya medborgare, önskemål om nya boendeformer såsom kollektivboenden, den växande gruppen äldre samt socialoekonomiskt utsatta grupper i behov av bostäder. Produktion av mindre och billigare lägenheter för unga och andra som idag inte kan hävda sig i konkurrensen på bostadsmarknaden är av betydelse. Detta kan åstadkommas på lång sikt genom att man verkar för en blandning av byggnadstyper och upplåtelseformer, villor, hyresrätter bostadsrätter etcetera. Sammansättningen av människor i varje stadsdel eller tätort bör motsvara sammansättningen i hela kommunen, socioekonomiskt, åldersmässigt och etniskt.

Planering av bostadsmiljöer och miljöer för verksamheter ska ha människornas fysiska och psykiska hälsa i fokus. Planering för bostadsmiljöer där omgivningsfaktorer såsom buller, luft och markföroreningar minimeras är bidragande till främjande av god folkhälsa. För att stimulera till rörelse gäller det att undvika barriärer vid planering av nya bostadsområden eller vid förtätning av redan befintliga. Järnvägsspår, större vägar, täta buskage eller vattendrag kan vara svåra hinder för gående och cyklister.

För att attrahera barnfamiljer till alla boendeformer och miljöer krävs en trygg och tillgänglig närmiljö som är användbar, grönskande och upplevelserik. Utformning av bostadsgårdar är särskilt viktig eftersom de är en betydande del i vardagsmiljön för barnfamiljer och bidrar till att skapa goda möjligheter till barns rörelsefrihet. För att skapa delaktighet, rörelsefrihet, integration och trygghet i bostadsområdena bör det bland annat finnas välskött grönsstruktur, god tillgänglighet, säker och god trafikinfrastruktur samt god ljussättning. Det är också viktigt att närmiljön vid bostaden möjliggör sociala möten. Andra faktorer som bör beaktas i skapande av trygga miljöer är att undvika trånga mörka gränder och täta buskage.

16.2 Gestaltning ur ett hållbarhetsperspektiv

Grönska och vatten i staden är av mycket stor betydelse för en hållbar stadsutveckling. De gröna och blå elementen bestående av grönska och vatten bidrar med värden som är avgörande för städernas ekonomiska utveckling, människors hälsa och livskvalitet samt skapar en trivsamt och attraktiv stad. Förutom detta ger stadens grönska ett bättre klimat i stadsmiljö.

Människan mår bra av att känna sammanhang och förståelse för sin omgivning. Att låta områden och platser skapa identitet och kvaliteter utifrån historiskt ursprung i ett nyskapande kan därför ha en god inverkan på känslan av tillhörighet. Identitet hänger samman med igenkännande och handlar mer om det speciella än det generella. Den tillhörighet man känner i ett område hänger samman med områdets speciella karaktär. Den identifikation som invånare och besökare upplever är till sin natur subjektiv och känslomässig.

Utformning av trivsamma miljöer som inbjuder till sociala möten är efterfrågade. God belysning och ljusinsläpp av sol ökar attraktionen i miljöer och gör att människor vill vara där. Vid varma dagar kan dock även skuggiga platser vara önskvärda exempelvis i parker, särskilt för barn och äldre. Möjlighet till sittplatser för vila och social kontakt är viktiga inslag. Tilltalande och användbar möblering för alla kan inspirera och attrahera till att uppehålla sig på platser. Miljöer utformade för vila, rekreation och lek inbjuder också till vistelse. Förutom att ytor som inbjuder till lek blir ett nöje för människor i de lägre åldrarna, underlättar sådana platser för barnfamiljer att vistas på ett annat sätt i staden.

Med den gående människan som utgångspunkt i gestaltning av miljöer skapas goda förutsättningar för promenadvänlighet, vilket är positivt för folkhälsan och för ökad attraktivitet och tillgänglighet för alla till staden. Promenadvänliga områden stärker det sociala kapitalet, det vill säga relationer och samverkan mellan människor som grundas på tillit. En effekt av socialt kapital är att människor ömsesidigt litar på varandra och samverkar i positiv anda, vilket är till fördel för samhället och inte minst i den politiska demokratin.

Estetiskt vackra miljöer tillsammans med ett varierat och brett utbud av verksamheter såsom handel och service av olika slag bidrar förstås också till att fler vill vistas i staden och även uppehålla sig längre i stadskärnan. Att under alla årstider hitta attraktiva platser och aktiviteter att uppehålla sig vid är avgörande för hur besöket kommer att upplevas. Att kunna orientera sig i en stad ger trygghet. Landmärken, god skyltning som de flesta kan ta till sig information ifrån, god belysning, utformning av tillgänglighetsanpassningar och undanröjande av hinder är några viktiga element som bidrar till att lättare kunna ta sig fram till och vistas på önskvärda platser.

16.3 Grönstruktur ur ett hållbarhetsperspektiv

Gröna, blå och vita stråk är viktiga att väva in i den fysiska planeringen för att få en långsiktig struktur för ökad livskvalitet och positiv folkhälsoutveckling. För sitt välbefinnande behöver människan närhet till flera slags utemiljöer med olika karaktär såsom mötesplatser, torg, parker för rekreation, lugna platser för avkoppling, möjlighet till motion och fritidsaktiviteter. Närhet till grönska och natur har en stark koppling till människors fysiska och psykiska hälsa. Naturen har en läkande kraft och det är därför viktigt att park- och naturområden finns nära människor. För att kunna erbjuda alla pitebor goda livsvillkor behöver tillgången och tillgängligheten till parker och natur vara prioriterad. De som önskar ska kunna nyttja det gröna rummet. Naturlig grönska renar dessutom luften, temperaturen utjämnas och lokalklimatet förbättras. Gröna områden fungerar även som stadens "lungor" och är därför viktiga för luften och syreproduktionen.

Sammanhängande, tillgängliga och attraktiva gröna strukturer är viktiga för människors trivsel. Grönstrukturen bör utformas som ett nätverk som tillåter att människor, växter och djur kan röra sig i och mellan stadens parker och grönområden. Närhet till natur och grönska i parker och gatumuljöer är värdeskapande och ger plats för utevistelse, motion och lek. Eventuella merkostnader ska sättas i relation till samhällsekonomiska vinster på sikt.

16.4 Kultur och fritid ur ett hållbarhetsperspektiv

Kultur och miljö påverkar vår kropp på olika sätt och därmed också vår hälsa, vårt välbefinnande och vårt lärande. För att kunna vara delaktig i kultur och friluftslivet så finns många aspekter som påverkar hur vi använder det såsom tillgänglighet, variation av utbud, närhet till bostaden och kostnad för utövaren.

Utveckling av befintliga och nya sociala mötesplatser är angeläget för framtiden eftersom det är efterfrågat och är en viktig del av arbete för mångfald. Människor med olika behov och i olika åldrar ska på lika villkor kunna nyttja anläggningar och kulturella mötesplatser. Därför är exempelvis parkeringar, anläggningarnas läge, skyltar och anpassade miljöer viktiga.

Anläggningar för idrott, friluftsliv, kultur och andra fritidsaktiviteter bör lokaliseras så att de kan nyttjas av många grupper i samhället. De bör också kunna användas till aktiviteter under större delen av dygnet. Anläggningar bör placeras i närheten av bostäder och andra funktioner för att skapa rörelse i området med fler människor vilket i sin tur ökar attraktiviteten, tillgängligheten och den upplevda tryggheten. Det inbjuder också till spontana utflykter, lekar och spontanidrott.

16.5 Tekniskförsörjning ur ett hållbarhetsperspektiv

IT-kommunikation

IT-kommunikation är en förutsättning för delaktighet och inflytande i dagens samhälle. För att kunna vara med i samhällsprocessen så måste kommunikationen på olika sätt fungera. Man måste kunna ta del av information, kunna lämna synpunkter, kommunicera med andra samt med offentliga verksamheter och myndigheter. Att kommunikation fungerar är också en förutsättning för att medborgare ska känna sig självständiga och utifrån sina egna behov kunna använda IT-tekniken i såväl vardags- som arbetslivet. Detta ska inte vara beroende av bostadsort. I dag och framför allt i framtiden kommer olika möten mellan människor i hela världen att ske digitalt. Digitaliseringens effekter slår igenom och det uppkopplade samhället skapar nya möjligheter. Sättet att utnyttja tekniken kommer att påverka våra beteenden. Smarta elnät och "smarta städer" bedöms kunna underlätta energieffektivisering. E-samhället förändrar både resmönster och varutransporter. Sättet att handla varor förändras och mellanhänder försvinner. Ökad automatisering ställer nya krav på fordon, informationssystem och infrastruktur.

Klimatförändringarna ställer nya krav på tekniska system, vilket är viktigt att beakta tidigt i planeringsprocessen och göra tydliga konsekvensbedömningar utifrån klimatförändringar. En utbyggnad av bredband och IT-kommunikation krävs för individens och näringslivets behov. Detta bör samordnas med annan utbyggnad av infrastruktur.

Avfallshantering och vatten- och avloppsförsörjning

Avfallshantering är en del av vardagslivet för de flesta hushåll i Piteå. Mycket tar man för givet, exempelvis att sopbilen kommer och att det tas om hand på anläggningar. Det är av stor vikt att piteborna känner att det är enkelt att avfallssortera och att det ska vara en naturlig del av vardagen. I den hållbara staden är det fundamentalt att ha en avfallshantering som gör det möjligt för alla att hantera sitt avfall på ett tillgängligt, säkert och miljöeffektivt sätt. Det ska vara lätt att göra rätt. För den enskilda medborgaren är avfallshanteringen den mest konkreta formen av miljöarbete, betydelsefullt för delaktigheten.

För en hållbar avfallshantering krävs fysiska förutsättningar i staden. Utrymme för sortering av avfall i bostaden är nödvändigt och samlingsplatser i stadens offentliga rum för olika typer av avfall ska finnas på lättillgängliga platser. Platser där man kan lämna föremål som kan återanvändas har möjlighet att bli naturliga mötesplatser och ge arbetstillfällen.

Det är utifrån alla hållbarhetsperspektiv viktigt att arbeta med rent vatten, säkra avlopp och långsiktiga lösningar på olika anläggningar och problem. Grundvatten är livsnödvändigt som dricksvatten. Ett långsiktigt vattenvårdsarbete säkrar ekosystemtjänster, gynnar växt- och djurliv, minskar läckage av näringsämnen till vattendrag och reducerar

översvämningsrisker. Översvämningsrisker av betesmarker och bräddade avlopp ökar risken för smittspridning därför ska man arbeta för god avloppsförsörjning och miljömässigt omhändertagande av betesmarker. Framställningen av dricksvatten försvåras om det blir mer humus och bakterier i vattnet.

16.6 Kulturmiljö ur ett hållbarhetsperspektiv

Både nationellt och internationellt finns det övergripande mål och strategier för hållbart samhällsbyggande och planering. Där beskrivs att: *Kulturhistoriska och estetiska värden i befintliga miljöer skall tas till vara och förstärkas.* Målet för kulturmiljöarbetet är bland annat ett hållbart samhälle med goda och stimulerande miljöer och med kulturmiljöarbetet som en drivande kraft i omställningen. Det handlar bland annat om att främja ett levande kulturarv som bevaras, används och utvecklas.

Det historiska värdet bör belysas för att sätta människan i hennes sammanhang från generation till generation samt utifrån kvinnor och mäns olika roller och förutsättningar. Att tillvarata kommunens kulturmiljövärden har positiva effekter för en god boende- och livsmiljö samt för rekreation och turism. Många arbetstillfällen i kommunen är kopplade till just turism och handel och dessa finns många gånger kring just kulturmiljö.

För att medborgare ska förstå varför vissa beslut och riktlinjer tas utifrån höjder, färgsättning, materialval, vägnät, sol- och skuggbilder och så vidare har det betydelse att få kunskap och förståelse om detta. Genom att inbjudas till delaktighet/samråd kring stadens historia och gestaltning kopplat till samhällsplanering ökar möjlighet till engagemang och kunskapshöjning hos medborgare.

16.7 Klimat och energi ur ett hållbarhetsperspektiv

Vi påverkas på olika sätt av klimatet. Vår förmåga av anpassning till klimatförändringar är av stor vikt och bör stärkas så att sårbarheten i samhället begränsas. Det ska vara enkelt att välja energieffektiva lösningar för sitt boende och där har bland annat rådgivning en viktig funktion. Det handlar också om att skapa förutsättningar för minskad energiförbrukning och förbättrad inomhusmiljö. För främjande av en god hälsa och miljö behövs utbyggnad av ett energieffektivt transportsystem i huvudsak baserat på förnybara drivmedel och grön el, men även bygga och underhålla infrastruktur för transporter med liten miljöbelastning såsom gång, cykel och kollektivtrafik.

16.8 Resor och transporter ur ett hållbarhetsperspektiv

Trafikplanering

Stadskärnorna får en allt viktigare roll som mötesplats och drivhus för innovation och tillväxt, därför är snål markanvändning ett måste och en förutsättning för utvecklingen av alternativa färdmedel till bil. Detta innebär att fler människor och verksamheter ska vistas på mindre ytor, vilket ställer krav på transportsystemet om staden ska vara attraktiv. Gator och platser används inte bara för transporter utan ska också fungera för flera olika funktioner samtidigt. Det medför att säkerhets-, trygghets-, tillgänglighets- och hälsofrågor behöver finnas med i planeringen av trafikmiljöer. Ökad otrygghet kan bland annat leda till att fler föräldrar kör sina barn till skolan, vilket får konsekvenser för barns utveckling av exempelvis självständighet, tolkning och förståelse av sin närmiljö och trafikerfarenhet. Trygga och säkra skolvägar är därför viktigt.

En annan trygghetsaspekt eller jämställdhetsåtgärd är att förebygga eller undanröja platser som upplevs som otrygga. Det kan handla om förändringar i utformning, växtlighet eller belysningsåtgärder. Satsningar på alternativa färdmedel till bil skulle till exempel leda till mer jämställda transporter eftersom kvinnor i Piteå åker oftare buss och går oftare än män. Män i sin tur kör i större utsträckning bil. Bilen har under många år prioriterats som färdmedel och infrastruktur av bilvägar är därmed god i förhållande till andra trafikslag.

Med förtätning och utveckling av hållbara färdmedel minskar bilberoendet i städerna, men det kräver en beteendeförändring hos människor för att bilanvändningen ska minska. För att människor ska välja hållbara

transportsätt fordras att samhället satsar på attraktiva alternativa färd sätt till bilen såsom ett välutvecklat gång- och cykelvägnät och tillgänglig och turtät kollektivtrafik. Det medför att både miljö och hälsa kommer att påverkas i positiv riktning för människor. För personer som av olika skäl inte använder eller har tillgång till bil, såsom barn och unga, äldre och sjuka, blir detta också en vinst. Att bygga trafikinfrastruktur som är tillgänglig för alla är en demokrati och delaktighetsfråga och en förutsättning för ett Piteå för alla.

Klimatförändringarna leder till ökade risker för översvämningar, skred och andra hot mot infrastrukturen, vilket ökar riskerna för olyckor och upplevd otrygghet vid resor. Utsläppen från motorfordon ger människor besvär med hälsa och insjuknande och behöver därför minska. Bra trafikplanering som bland annat har gena och smidiga trafiklösningar samt ett "hela resan-perspektiv" bidrar till en bättre trafikmiljö, förbättrad folkhälsa, ökad delaktighet i samhället, ökad trafiksäkerhet och goda upplevelser.

Torg, grönskande platser och gaturum blir mer tilltalande om de utformas och inbjuder till social interaktion mellan människor genom långa eller korta möten. Men även att det finns möjlighet för tillfälliga och permanenta aktiviteter och arrangemang såsom torghandel, kampanjer eller underhållning.

Korta resor

Piteå bör vara en kommun som stärker möjligheterna och förutsättningarna för att kunna välja att gå och cykla till och från olika platser. I planering av gång- och cykelmiljöer är det särskilt viktigt att ta hänsyn till behov och förutsättningar för barn, äldre och personer med funktionsnedsättning. Piteå ska planera sina vägar så att trafikmiljön erbjuder en säker färd till och från skolan.

Det ska vara enkelt att välja att gå och cykla. Därför är ett väl genomtänkt gång- och cykelvägnät bra stödjande miljöer för människors val av sundare transportsätt. För att ytterligare öka attraktiviteten för cykling behövs ett helhetsgrepp kring stödjande miljöer för cyklister såsom väl anordnade cykelparkeringar (helst med väderskydd), möjlighet till medhav av cyklar på buss samt tillgängliga låne-/hyrcyklar med mera. Ökad gång- och cykelanvändning främjar både en god miljö och folkhälsa och minskar dessutom bullernivåerna. Utöver det tar dessa transporten mindre yta i anspråk än vad motorfordon gör. Gång- och cykelvägar som i olika områden länkas samman till nätverk underlättar för hela resan. Gång- och cykelvägar separerade från motorfordonstrafik gör att trafikanterna känner sig trygga och säkrade från bilar.

Hur väl en kommun har lyckats med uppmuntran till att gå kan bedömas utifrån hur promenadvänliga miljöerna är. Det kan handla om miljöer som inbjuder till möten mellan människor, vila, upplevelse och lek. Men också upplevelsen av hur trygga gång- och cykelvägarna är, exempelvis om gång- och cykeltrafikanterna separeras från varandra, tillgång till fria siktytor och god belysning. Ur tillgänglighetssynpunkt är det viktigt att gångvägar är framkomliga och användbara för alla oavsett ålder, kön eller funktionsförmåga. Tillgänglig skyltning för att kunna hitta och få information för den som inte är bekant med miljön är en angelägen aspekt utifrån orienterbarhet och värdskap.

Oskyddade trafikanter är utsatta och sårbara. Därför är det viktigt med hög trafiksäkerhet och god kontinuerlig trafikplanering gällande infrastruktur och drift- och underhållsåtgärder.

Kollektivtrafik

Kollektivtrafik är klimatsmart, ett färdmedelsätt för ökad jämställdhet och dessutom en social mötesplats. En positiv hälsoaspekt är att kollektivtrafikresenärer är mer fysiskt aktiva under dagen än bilresenärer. Det är också ett färdmedel som är extra viktigt och möjliggör transport för de som inte har tillgång till bil, körkort eller samåkning, vilket ofta är barn, ungdomar, äldre och personer med funktionsnedsättning. Kvinnor och unga åker kollektivt i större utsträckning än andra grupper. Män pendlar oftare med bil. Kollektivtrafiken ska ses som en del av säkra skolvägar och en möjlighet för boende både inom och utanför centrum.

En utmaning i Piteå är att tillskapa en attraktiv kollektivtrafik som ett konkurrenskraftigt färdmedelsval till bilen, både vid långa och korta resor. Det ska vara enkelt att åka med kollektivtrafik och den ska vara tillgänglig för alla. Det innebär att allt från att information kring busstrafik ska vara tydlig och enkel till att den fysiska tillgängligheten vid resecentrum/stationer, perronger, hållplatser och på bussar ska vara god. Andra viktiga komponenter för att människor ska ändra beteende och välja hållbara transporter i stället för bil är biljettpriser som upplevs rimliga samt täta bussturer.

Trafikalstrande anläggningar och bostadsområden ska placeras så att god försörjning via kollektivtrafik kan uppnås. Att enkelt kunna växla mellan olika trafikslag möjliggör ett ökat utnyttjande av kollektivtrafik samt ger möjlighet till en större in- och utpendling av arbetskraft, därför är intermodala lösningar av betydelse. Det kan exempelvis handla om bilpendlar-/samåkningsparkeringar i anslutning till kollektivtrafik och väl anordnade cykelparkeringar. Att ha resenären i fokus är viktigt för planering av goda lösningar för hela resan.

Godstrafik

Godstrafik bör undvikas i områden där människor bor och verkar. Främst på grund av buller, trafiksäkerhet och utsläpp. För miljön, ekonomin och hälsan så är även planering för godstransport hela vägen, utan onödiga stopp, av betydelse. Det innebär samplanering av godstrafik. En minskad andel tung trafik genom staden, inom staden, bostadsgator och skolområden är positivt. Helst bör tunga transporter undvikas i dessa områden eftersom det skapar otrygghet och också är förenat med risker. Viktigt är att de rekommendationer och överenskommelser som finns, för transport av farligt gods, följs.

Ett förverkligande av Norrbotniabanan ger nya transportmöjligheter för näringslivet och ger utökade möjligheter för sammankoppling av olika transportslag (väg, järnväg och sjöfart), särskilt vid flytt av bangården till Haraholmen.

16.9 Havet, vattnet och naturen ur ett hållbarhetsperspektiv

Skärgården och havet

Närheten till vatten påverkar både den fysiska och psykiska hälsan på ett positivt sätt. Möjlighet till ett aktivt friluftsliv och rekreation är exempel som påverkar hälsan positivt. Att allmänheten har tillgång och tillgänglighet till vattennära områden är därför betydelsefullt för välbefinnande hos människor. Att verka för att olika grupper i samhället får möjlighet att besöka och nyttja skärgården kan ses som en tillgänglighetsfråga.

Skärgården och havet är också arbetsplatser för vissa i samhället, till exempel turism och fiske. Därför är det viktigt att värna om miljön men också möjligheten att kunna utöva olika yrken och därigenom försörjning.

För både miljön och hälsan så bör arbetet med omhändertagande av spillvatten och möjligheten till avfallssortering stärkas i skärgården. Detta för att spillvattenet inte ska släppas rakt ut i våra hav och sjöar men också för att sop- och avfallssorteringen ska organiseras så att inte nedskräpning sker på öar och i vatten.

Vatten

Tillgång till rent vatten är en grundförutsättning för liv. I många delar av världen är just rent vatten en stor bristvara. Vi har god tillgång till rent vatten i dagsläget men måste arbeta förebyggande för att det ska förbli på längre sikt. Piteås vattenområden är resurser utifrån alla hållbarhetsperspektiv. Utifrån social hållbarhet kan det gälla bland annat utifrån:

- Hälsa, rekreation, rent vatten, friluftsliv etc.
- Delaktighet, arbetstillfällen och försörjning. Till exempel fiske, turism och upplevelse.
- Mångfald, att kunna vistas i närheten av vatten eller bada har stora sociala värden för människor stora som små.

Natur

Att ha tillgång till natur kan tyckas vara en självklarhet i vår del av världen. Naturen fungerar för oss människor som rekreationsplats, en miljö för aktiviteter, en arbetsplats, ett "skaffer", med mera. Därför är det viktigt att alla kan få tillgång till denna resurs för vårt välmående, naturen behöver tillgängliggöras för alla. Men framför allt är den platsen för djur och växer.

När nya verksamheter ska etableras, ska detta göras på ett sätt som innebär att naturen och verksamheten kan samexistera på ett bra sätt. Valet av plats ska ske utifrån naturgivna förutsättningar som inte påverkar de värden och funktioner som naturen har. Särskilt värdefulla naturområden ska vid tillståndsgivning och planläggning undantas från verksamheter som påverkar områdets ekologiska och sociala värden. Här ska konsekvensbedömningar göras, exempelvis hälsokonsekvensbedömning, sociotopkartering, barnkonsekvensbedömning och socialkonsekvensanalys. Detta för att få ett bra underlag för hur en förändring påverkar framtiden för människor.

Materialförsörjning

Kommunen verkar för varsam exploatering av befintliga naturgrusavlagringar för att nu och i framtiden ha dricksvatten av god kvalitet. Tillgång till rent vatten är en förutsättning för god hälsa och påverkar både människor, växter och djur.

16.10 Näringsliv och sysselsättning ur ett hållbarhetsperspektiv

Arbete och företagande

När utveckling av näringar sker i olika områden som också är viktiga områden för till exempel rekreation och social interaktion ska man ta hänsyn till detta. Människor ska kunna vistas och bo i områden i och kring olika näringar samt även kunna ha aktivt friluftsliv i områdena. I Piteå är områden med tung industri en del av staden och påverkar hälsan på olika sätt, bland annat genom buller och utsläpp. Detta följs regelbundet och är ständigt ett förbättringsområde.

Arbetsmarknaden i Piteå är till stor del könssegregerad. Främjande av etableringar av en mer mångfacetterad arbetsmarknad med fler valmöjligheter av olika arbeten skulle vara gynnsamt både ur jämställdhets- och jämlikhetssynpunkt.

Allas delaktighet i samhällsbyggandet är av största vikt och det är avgörande att all arbetskraft och kompetens tas tillvara. Alla ska ha möjlighet att delta i arbetslivet efter egen förmåga. Arbetsintegrerade socialt företag har som mål att genom arbete och delaktighet integrera människor i samhälle och arbetsliv.

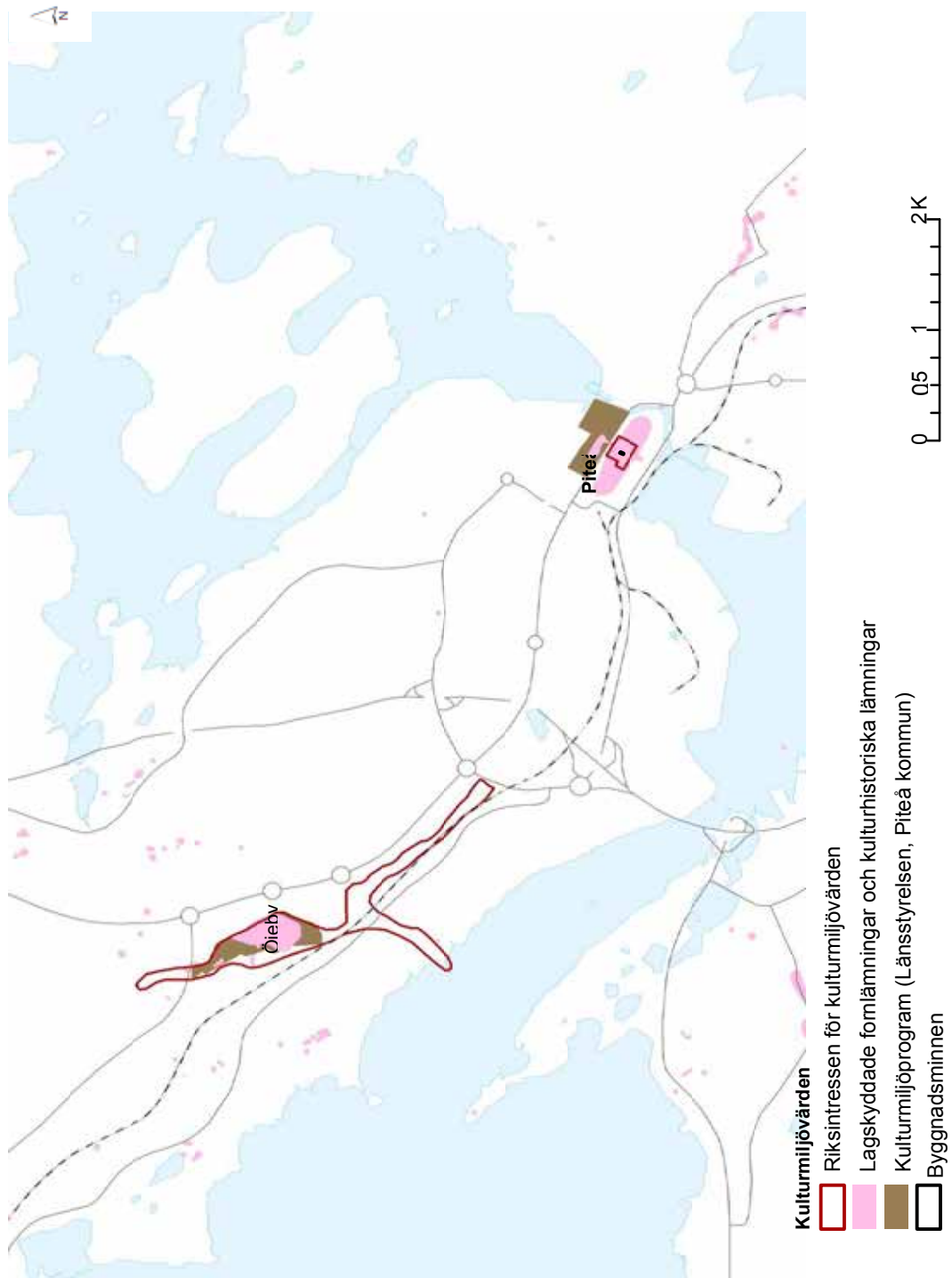
Besöks och handelsstaden

En attraktiv stad stärker konkurrenskraften. Därför är långsiktig planering för att erbjuda en attraktiv ort som kan locka till sig besökare och i förlängningen nya arbetstillfällen. Alla ska ha möjlighet att ta del av det utbud som Piteå erbjuder och njuta av dess attraktioner. Handel, service, turistattraktioner, boende- och fritidsanläggningar, friluftsliv, lekutrustning och kultur och så vidare, ska kunna nås och kan avnjutas av alla oavsett ålder, kön eller funktionsförmåga.

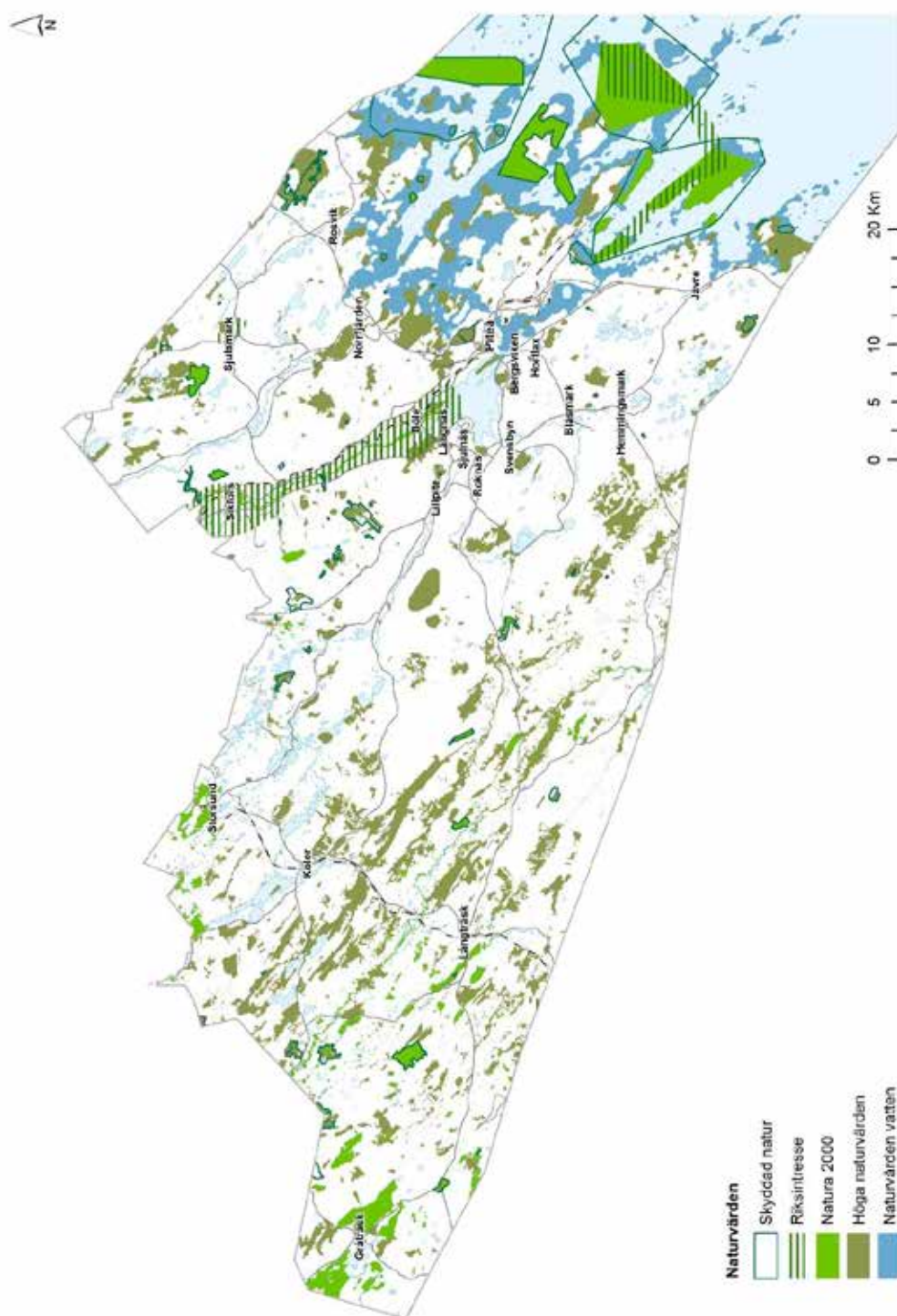
Kommunens resevaneundersökning visade att kvinnor i större utsträckning är de som handlar och sköter de vardagliga rutinerna kring hämta och skjutsa barn. En varierad markanvändning, det vill säga en mångfald av närliggande utbud, såsom närbelägen handel intill parker, gång- och cykelvägar och bostäder och så vidare, gör att tillgängligheten till handel och service ökar. Det gör att fler människor, särskilt äldre och personer med funktionsnedsättning eller personer utan bil (till exempel ungdomar) lättare kan ta del av det som samhället erbjuder och därmed vara delaktiga.

Vid planeringen av nya besöks- och handelsområden är trygghetsaspekterna något som bör lyftas. Handelsområden är ofta i stadens utkanter där man inte rör sig naturligt under dag och kvällstid kvällar och rätt belysning är inte alltid prioriterat. Detta kan upplevas otryggt och gör att man undviker dessa platser.

17.5 Riksintresse Kulturmiljövärden

17.6 Riksintresse Naturvärden

ÖP2030

Översiktsplan för Piteå

